

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtvte
Et Statv Religionis**

Qvo Quid Contineatvr, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Liber Primvs. De religione Societatis Iesu, quo ad Institutionem, &
insitutum eius in generali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

TRACTATVS DECIMVS
DE RELIGIONE SO-
CIETATIS IESV
IN PARTICVLARI.

LIBER PRIMVS.

De religione Societatis IESV, quo ad Institutionem, & institutum eius in generali.

Hæc est postrema pars totius operis de statu religionis, quæ sicut pluribus titulis, ac nominibus, à me debita est, ita præcipue, ac primario est intenta. Cum enim ante quadraginta annos, ex quo hæc scribo, scribo autem anno 1595. magno diuinæ gratiæ beneficio ad hanc religionem vocatus sim, & toto hoc tempore in ea educatus, nutritus, & conuersatus, eius viuendi rationem, ac institutum admiratus semper fuerim, & in ea singularem morum probitatem, & erga diuinam maiestatem, religionem, ac reuerentiam; erga proximos verò eximiam charitatem, & animarum zelum in varijs, ac distatissimis prouincijs Italiæ, Galliæ, totius ferè Hispaniæ, ac tandem Lusitanie fuerim expertus: videamq; nihilominus religionem hanc, non solum ab hæreticis hominibus, (quæ illius magna laus est) odio haberi, verum etiam, specie religionis, ab hominibus sanam doctrinam, & religionem Catholicam profitentibus, oppugnari, varijsq; modis, tum in priuatis colloquijs, tum etiam in publicis lectionibus, & concionibus, vel iniquis detractionibus, vel sophisticis argumentationibus, exagitari: diu, multumq; desideravi, eius, quæ in nobis est, religionis rationem vtriusq; reddere, & obiectionibus vniuersis, quæ hæcenus contra Societatem excogitata sunt, satisfacere. Non quia veritas ipsa, quæ luce clarior est, aut religio, quam Apostolica Sedes toties probauit, & diuina gratia suis operibus illustriorem reddidit, nostra defensione, aut illustratione indigeat, sed vt signum aliquod grati animi, & Deo, qui me vocauit in Societatem filij sui, & ipsi Societati, cui totum quod sum, vel habeo, debitum recognosco, exhiberem. Quamobrè sanctissimorum Patrum Thomæ, & Bonauenturæ exempla sequutus, opus hoc diuina gratia confusus aggressus sum. Quia verò Societas hæc quædam habet cum cæteris religionibus communia, quædam autem propria; propter priora, nonnullis minis necessaria in Ecclesia, vel potius superuacanea visa est; eo quod nouissimis temporibus, quando Ecclesia multis, & grauisimis religionibus abundabat, inuenta videatur; propter posteriora verò, res noua, ac propterea, vel hoc solo nomine suspecta multis existimata est, ab alijs autem minoris habita, quod parum rigorosum, & austerum viuendi mo-

dum amplexam esse calumnientur. Ad satisfaciendum igitur omnibus, necessarium existimauimus ea prius, quæ religioso statui communia sunt, diligenter, & exactè tractare; quod hæcenus præstitimus. Deinde verò (quod nunc aggredimur) Societatis institutum distinctè, ac dilucidè explicare. Ita enim speramus fore, vt ad maiorem Dei gloriam, & animarum fructum, religionis huius dignitas, & utilitas omnibus innotescat, & oblatrantium ora, aut obticescant, aut confundantur. In hoc ergo primo libro generatim Societatis institutum, ordinem, harmoniam, seu hierarchiam proponemus, ac declarabimus: In sequentibus, verò de singulis eius partibus, votis, ac præcipuis constitutionibus, (hæc enim omnia instituti nomine comprehenduntur) disseremus.

CAPVT I.

Sine Societas IESV vera religio, & cur hoc nomine insignita sit?

Sypponimus esse in Ecclesia catholica congregationem quædam clericorum, specialem regulam, sub obedientia propriorum Prelatorum proferentium, quam hoc nomine Societas IESV appellamus. Hoc ex facto ipso per se euident est, & ideo non indiget alia probatione, præterquam quod huius congregationis, sub eo nomine, honorificam mentionem fecit Conc. Trid. sess. 25. c. 16. de reformatione. & ante, ac post illud multi Pontifices in bullis suis, quorum sententias postea referemus.

Dicimus ergo primò Congregationem hanc esse veram, & propriam religionem: quod de toto aspectu hoc corpore Societatis nullus catholicus negauit: docuit vnquam, quem ego sciam, nec negare potest; est enim (vt existimo) certum de fide; nam si hæc non religio est vera religio, nulla profectò est in Ecclesia religio vera, quod dicere hæreticum esset. Sequela autem patet, quia esse religionis non antiquitate, & quali præscriptione acquiritur, sed professione statui ad perfectionem tendenti, & ab Ecclesia approbati. Hæc autem omnia in religione hac manifestè inueniuntur. Nam finis eius est non solum ad perfectionem tendere, sed etiam alios, quoad fieri possit, ad eam ducere. Ad hunc autem finem assequendum, sit in ea seculi abrenunciatio, & ad diuinum cultum specialis consecratio per tria vota substantialia religionis, cū vera etiam

etiam professione solenni, quae in aliquibus membris huius corporis sit; ergo de toto hoc corpore dubitari non potest, quin sit vera, & propria religio. Quomodo autem in singulis eius membris hic status inueniatur, in discursu Operis dicitur.

III. Secundo dicimus, hanc religionem esse distinctam à reliquis specifica distinctione morali, eo modo, quo in religionibus hac distinctio inueniri potest, ut vidimus in tract. precedent. cap. I. Hoc etiam per se notum est ex modo procedendi eius. Nam post Summum Pontificem sub diuerso capite, seu Generali, constituit suam propriam monarchiam, & sub proprijs, ac distinctis constitutionibus, ac regulis viuunt, & quamuis cum alijs religionibus conueniant in generali fine inquirendi perfectionis, hoc tamen speciale habet, quod in suo fine non tantum acquirere perfectionem, sed etiam illam in alijs exercere, seu ad alios deriuare intendit, & ideo in modo illam acquirendi sese accommodat aliorum etiam vilitati, & salutis, atque ita incumbit suorum membrorum perfectioni, ut ad aliorum vtilitatem ea informet. vnde etiam sit, ut ad hunc finem proprijs, vel (ut sic dicam) appropriatis medijs vtatur. Ac denique ex eodem capite etiam nascitur, ut corpus hoc pluribus magisq; varijs membris constet, quam cetera aliarum religionum, sitq; (ut ita dicam) magis heterogenea, quia ille finis, ad quem ordinatur, plura requirit munera, atque etiam plura organa necessaria sunt. Est ergo hac particularis religio distincta à reliquis, quia post alias nata est, propriumque fundatorem habuit, propriaque approbatione indiguit: quae omnia figillatim probanda, & tractanda sunt. Nunc tanquam certa supponuntur magis, quam probantur: quia sub hac generalitate nullam habent dubitationem.

Societatem proprium nomen sibi vindicare oportuisse.

IV. Tertiò pro secunda parte tituli, ex dictis concluditur, moraliter necessarium fuisse religionem hac proprium aliquod, & speciale nomen habere, eique imponi. Quia omnes res particulares indigent proprijs nominibus impositis, alioqui impossibile esset humano modo, de eis sermonem habere: cum ergo hac religio particularis sit, & post alias instituta, particulari etiam nomine indiguit, ac nouo, & à nominib. aliarum religionum diuerso. Hoc autem nomen licet ab alijs, per errorem, aut vlgarem vsum, varium, ac multiplex fuerit, verum certè, ac proprium vnicum tantum est, Societas IESV. Religiosi enim Societatis in varijs regionibus à multis sunt vocati Theatini, ab alijs Iunguista, à nonnullis Iesuitae, seu Iesuisti, alicubi etiam praesertim in Lusitania, & India Orientali, Apostoli dicti sunt: omnia autem haec nomina, aut sine veritatis fundamento, aut sine auctoritate, nostris hominibus sunt attributa. Ordo enim Theatinorum, qui in aliquib. Italiae partibus floret, peculiaris quaedam religio est, sed à Societate longè diuersa: distinctum enim fundatorem habuit, (in quo Chemnitius malitiosè errauit, ut Iacobus Payua n. 5. citandus notauit) nempe Cardinalem Petrum Carrapha Episcopum Theatinum, qui postea fuit Paulus IV. Pontifex, & institutum habet, ac rationem viuendi longè diuersam: habet tamen nonnullam similitudinem cum religione Societatis in exteriori specie habitus clericalis: vtraque enim religio clericorum est: & propter hanc similitudinem, & quia prope eadem tempora vtraque religio exorta est, ideo vulgus nesciens discernere inter homines vtriusque religionis, Theatinorum nomen, quod paulò erat antiquius, ad religiosos Societatis accommodauit. Nomen autem

Innigustarum, quatenus à nomine Ignatii (Hispanè Ignigo) deriuatum est, non carebat fundamento veritatis, quantum ad etymologiam, rectè enim potest, & solet, religio à nomine sui fundatoris nominari: caret tamen fundamento auctoritatis, sine qua nullum est verum nomen alicuius rei: oportet enim, ut sufficienti auctoritate sit impositum: hoc autem nomen, non solum à nemine habente auctoritatem Societati impositum est, verum reputat potius intentioni fundatoris eius, qui humilitatis causa noluit suam religionem à suo nomine appellationem accipere.

Idem seruata proportionem dici posset de nomine Iesuitarum, quo quidem nomine abutuntur haeretici, ut homines Societatis proscindant. Nam Chemnitius in quodam libello, quem contra Societatem scripsit, sic dicit appellari hos religiosos Iesuistas, non quia verè sint Christo coniuncti, sed quia sunt manifesti hostes Iesu: sicut olim (inquit) Imperatores Asiatici, vel Africani appellabantur, quia illas prouincias debellauerant: aliquando verò malitiosè deprauant, ac distorquent per ludibrium, ut refert Payua statim citandus, & Surius in commentario de gestis Orbis anno 1536. Libellum autem illum cum alijs eiusdem haeretici, damnauit Pius IV. per Epistolas missas ad Maximilianum Imperatorem, & ad Albertum Bauariae Ducem, & ad Episcopos Germaniae, quas in vnum collegit Otho Cardin. Albancensis, & Augustanus Episcopus. Contra eundem etiam haeticum pro Societate, eiusque nomine gloriosè pugnavit Iacobus Payua Lusitanus lib. 1. Itaque si nomen illud pie, ac syncrè interpretari velimus, accommodatum satis est ad religiosos Societatis voce simplici nominandos, praesertim supposita ipsius religionis appellatione dicta: si enim tota religio Societas Iesu dicitur, quia Iesus est quasi vinculum, & centrum, in quo huius religionis socij copulantur, & ob alias causas, quas statim in num. 13. attingemus: cur non poterunt membra eius Iesuita vocari? Sic enim, (ut Epiphanius refert haereli 29. longè à principio) fideles in principio Ecclesiae, ut à Christo coeperunt Antiochia appellari Christiani, Actor. 11. ita alijs deriuatione locis à Iesu sunt vocati Iesui, quod ferè perinde est, plures alii & eandem habuit deriuationem; nam totam etiam Ecclesiam aliquando vocauit Paul. Societatem filij Dei. 1. ad Corinth. 1. Potest etiam hac religio Societas Iesu appellari: quia nomen IESVS à salute dictum est, & saluatorem, ac medicum animarum ex propria etymologia significat: quia ergo hac Societas in hunc finem peculiariter congregata est, ut salutem animarum Christo cooperetur, ideo sub eadem etymologia eius religiosi, Iesuita dici possunt, quasi animarum curatores, ac medici, simile enim nomen in principio nascentis Ecclesiae religiosi esse impositum, auctor est Eusebius lib. 2. historiae capite 16. vbi ex Philone lib. de supplicibus, seu de vita contemplatiua ait, illum vocasse monachos curatores, eo quod tanquam medici, curatione adhibita, eorum mentes, qui ipsos adurent, à vitio, & turpitudine morbo eripias ad integram valetudinem restituerent. Et subiungit Eusebius. Siue igitur Philo ipse, dum propriam, & apostolicam hominum moribus appellationem attribuit volebat, suo ipsius arbitratu, & iudicio, illi istud nomen imposuerit, siue re vera ab initio auctores eius religionis, cum adhuc Christianorum appellatio nusquam penè locorum divulgata esset, eos ita nominari, longa ratione disquirere non est opus. Veruntamen eadem appellatio esse videtur, quae apud Dionysium ca. de Ecclef. Hierarch. p. 1. vbi religiosos vocat dignitatis: ipse vero interpretatur cultores: quam interpretationem Eusebius non omittit, quia vox illa deriuatur à verbo Graeco *dignitatis*, quod & famulari, & curare significat. vnde Luc. 4. vbi de Iesu dicitur, *curabas eos*, Graecè dici-

Quare haec nomen appellatum?

V. Quamobrè Iesuita dicti.

De hac S. Epiphanius Antiochia appellari Christiani, Actor. 11. ita alijs deriuatione locis à Iesu sunt vocati Iesui, quod ferè perinde est, plures alii & eandem habuit deriuationem; nam totam etiam Ecclesiam aliquando vocauit Paul. Societatem filij Dei. 1. ad Corinth. 1. Potest etiam hac religio Societas Iesu appellari: quia nomen IESVS à salute dictum est, & saluatorem, ac medicum animarum ex propria etymologia significat: quia ergo hac Societas in hunc finem peculiariter congregata est, ut salutem animarum Christo cooperetur, ideo sub eadem etymologia eius religiosi, Iesuita dici possunt, quasi animarum curatores, ac medici, simile enim nomen in principio nascentis Ecclesiae religiosi esse impositum, auctor est Eusebius lib. 2. historiae capite 16. vbi ex Philone lib. de supplicibus, seu de vita contemplatiua ait, illum vocasse monachos curatores, eo quod tanquam medici, curatione adhibita, eorum mentes, qui ipsos adurent, à vitio, & turpitudine morbo eripias ad integram valetudinem restituerent. Et subiungit Eusebius. Siue igitur Philo ipse, dum propriam, & apostolicam hominum moribus appellationem attribuit volebat, suo ipsius arbitratu, & iudicio, illi istud nomen imposuerit, siue re vera ab initio auctores eius religionis, cum adhuc Christianorum appellatio nusquam penè locorum divulgata esset, eos ita nominari, longa ratione disquirere non est opus. Veruntamen eadem appellatio esse videtur, quae apud Dionysium ca. de Ecclef. Hierarch. p. 1. vbi religiosos vocat dignitatis: ipse vero interpretatur cultores: quam interpretationem Eusebius non omittit, quia vox illa deriuatur à verbo Graeco *dignitatis*, quod & famulari, & curare significat. vnde Luc. 4. vbi de Iesu dicitur, *curabas eos*, Graecè dici-

dicatur, *de deo arceus*. Vide Bellarm. lib. de monachis cap. 1.

VI. In hoc ergo nomine rectè interpretato, nihil est à veritate, aut pietate alienum. Nihilominus tamē ipsa Societas non solet hoc nomine suos appellare, vel quia in bullis Pontificijs, aut constitutionibus eius, non inuenitur, & ideo apud illam non habet sufficientem auctoritatem, etiam si vulgo à multis vsurpatum sit: vel certè ad vitandam ambiguitatē, seu æquiuocationem. Fuit enim multo anteq̃ Ignatium congregatio piorum hominum, qui *Iesuati* appellati sunt, cuius meminit Sabellicus *Anead.* 11. libro 9. & Polydorus de Inuentoribus rerum. cap. 4. Volaterran. lib. 21. cap. de ordine eremitarum. Barron. in Martyrol. 31. Iulij. Eiusque initium fuisse dicitur Senis Italiæ vrbe anno 1360. auctoribus Ioanne Columbino, & Francisco Vincentio, quorum institutum longè diuersum est ab instituto Societatis. Nam illi priuatæ tantum vitæ, seu perfectioni incumbunt, & communiter non ordinantur. Multi etiam graues auctores dicunt, illam non esse propriam religionem, licet sit satis pius viuendi modus, vt Panormitan. in rubr. de regul. num. 2. & latius in cap. nullus. de foro compet. num. 11. & in consil. 55. quod ibi citat. Et Felin. cap. *Sancta Maria*. de constit. in principio, & Cardin. consil. 136. Cur autem illo nomine appellati sunt, variæ rationes redduntur, quæ videri possunt in historijs (nostra enim nō refert) apud Boerium lib. de vita & statu eremitarum num. 13. & Paulum Morigia in historia de ordinibus, cap. 33. & Hieronymum Romanum lib. 6. de Republica Christiana c. 22. Onuphrium in suo chronico anno 1367.

VII. Quantum *Apostolorum* nomen certum est à Societate non vsurpari, nec valde commune esse, nam extra Lusitaniam, Indiaq; Orientis, non est in vsu. Ibi autem non sine pia, & probabili analogia nostris impositum est. Nam quia in initio, ante approbatam etiam Societatem socij duo B. Ignatij, B. Franciscus Xauier, & Simon Rodericus, Ioanne Rege efflagitante, & Summo Pontifice imperante, in Lusitaniam profecturi, inde in Orientalem Indiam nauigaturi ad prædicandum Euangelium, felicitè missi sunt, tantoque fructu, ac vitæ exemplo, vterque Olysiptone; Franciscus verò in Oriente etiam per se, ac per suos socios, ministerium suum perfecere, vt Apostolos ad viuum imitari viderentur, ideoque tam ex nominis etymologia, quam ex vitæ perfectione *Apostoli* vocati sunt. Atque ita hoc nomen secundum quandam analogiam, & participationem intellectum, nec falsitatem, nec magnam inuidiam habere videtur. Tamen etiam caret sufficienti auctoritate, & impositione, & nonnihil arrogantiæ habere videretur, si propria voluntate esset acceptum, verum, vt dixi, nostri religiosi illud non vsurpant, sed potius quantum in ipsis est, cohibere, & emendare student.

VIII. Vnicum ergo ac proprium nomen huius religionis est *Societas IESV*. Hoc primum S. Ignatius inuenit, crediturque habuisse virginem à reuelatione illa, quam propè Urbem habuit, in qua Æternus Pater Vnigenitum suum Crucem humeris gestantem ostendit, eique Ignatium, & eius socios beneuolentissimè commendauit, quos eodem amore sub protectione sua Iesus suscepit, & apertis verbis Ignatio significauit. Hinc ergo ortum est sancti Ignatij desiderium, quod reliqui socij religiosissimè amplexi sunt, & in prima supplicatione, quam de approbanda sibi Societate Pontifici fecerunt, his verbis significarunt. *Quicumque, qui in Societate nostra, quam IESV nomine insigniri cupimus, &c.* Postea verò subiungit Pontifex generalem approbationem, dicens: *Pramissa omnia & singula, &c. Apostolica auctoritate approbamus.* Atque eadem petitio, & approbatio in

alijs Pontificijs bullis sæpe reperitur, præsertim in bulla 1. Iulij III. vbi Patres reperiunt illa verba. *Quicumque, qui in Societate nostra, quam IESV nomine insigniri cupimus.* Et postea Pontifex subiungit. *Quapropter considerantes, nihil quod sanctum, primumque non sit, in dicta Societate, eiusque laudabilib. institutis, & exemplis Ignatii, & aliorum sociorum prædictorum vitæ, & moribus reperiri, &c.* In quibus bullis considerandum est, quod licet directè, & expressè rem, & non nomen approbare videantur, tamen dupliciter illud satis commendat, primò quia omnia ab illis Patribus propofita, & gesta laudant: nihil ergo reprehensione dignum in desiderio appellationis illius inueniunt. Deinde ac maximè, quia statim illa voce vtitur, & deinceps perpetuò hoc nomine religionem ipsam, religiosos verò ipsos socios appellat, quod omnes sequentes Pontifices obseruant, & præsertim Greg. XII I. in sua constitutione, *Ascedenti Domino.* ac tandem Conc. Trid. sess. 25. c. 16. de reform. regul. Atq; ita Pontificum mentem S. Ignatius inrelexerat, quando initio suarum constitutionum dixit. *Hæc inuicem congregatio, quæ à Sede Apostolica in prima sui institutione Societas IESV nominata est, &c.* Constat igitur nomen hoc magna auctoritate impositum, & confirmatum existere.

Aliquorum calumnia circa nomen Societatis IESV refellitur.

Nihilominus non defuerunt viri catholici & docti, qui cum in nostris primis patribus, eorumque religione aliquid quærerent, quod reprehenderent, in hoc etiam nomen inueperunt, arrogantia illis tribuentes, quod nomen vniuersæ catholicæ religionis proprium sibi vsurparent. Cum enim Paul. 1. ad Cor. 1. dixit, *Fidelis Deus per quem vocatissimè in personam filij eius Iesu Christi.* per illam societatem vniuersam planè Ecclesiam intellexit. Et hic dicitur vbi fuisse primus articulus censure, quam contra Societatem Vniuersitas Parisiensis edidit. Hoc etiam iam videtur significare voluisse Cano lib. 4. de locis. cap. 2. in principio, vbi tractans prædicta verba Pauli, inquit, *Quæ sine dubio Societas, cum Christi Ecclesijs, qui titulum illum sibi arrogat, h. videntur, & hanc inuicem more penes se Ecclesiam existere mentiantur.* Quibus vno verbo respondere possemus, nos illud nomen non vsurpasse, sed consensu Summorum Pontificum habuisse, magisque timendum esse, ne inuidijs vel arrogantia genus sit, ibi reprehensione dignum aliquid quærere, vbi tot Pontifices, tantumq; Concilium nihil inuenit, vel potius, dum nos calumniam, ipsos quoque tacitè reprehendere. Sed & nouissimè Gregor. XIV. in sua confirmatione instituti Societatis, quæ incipit, *Ecclesia Catholica &c.* data 4. Kalend. Iul. anni 1591. omnem hac de re quæstionē extinxit in hunc modum. *Quo vero ad id, quod in controuersiam vocata erat, si statim, nomen Societatis IESV, quo laudabilis hic ordo nascens, à Sede Apostolica nominatus est, & hactenus insignitus, perpetuo futurum temporibus in eam emendandus est, &c.*

Veruntamen, vt obiectioni eorum plenius satisfaciamus, duas dictiones quibus nomen illud controuersum fuit, distinctè consideremus, *Societas Iesu*. Et quidem, in priori nihil est, quod arrogantiam redeat, sed potius humilitatem, & charitatem. Noluerit enim dum nostri Patres, Pontificis approbationem antecederent, tendo, congregationem suam religionem nominare, & ideo vti sunt voce, quæ communissima est, & vix poterant inuenire aliam, quæ maiorem temperantiam, & modrationem animi indicaret. Deinde summo charitatis vinculo coniuncti erant inter se, hæc enim sola, ex tam diuersis nationibus, summo animorum consensu, & perpetuo nexu eos copulauerat,

erat, & hunc spiritum in sua congregatione relinquere maxime cupiebant, quod nullo alio nomine magis significare potuerunt. Et hoc indicant illa verba in 2. bulla Pauli III. *Ad perficiendam, & conservandam eorum Societatem in Christo vnionem, quandam viuendi formulam tradiderunt, &c.* Soler enim Societatis nomen, & ad militiam, & ad negotiationem, seu mercaturam specialiter applicari. Ex utroque titulo videtur hæc vox à B. Ignatio usurpata. Nam ad priorem spectat, quod in 1. bulla Iulij III. dicitur. *Postquam Dominus inspirante huius Iesu Christi in sua nomine dederunt, die, nocteque succincti lumbos, & ad tam grandem debiti soluti nem prompti esse debebant.* Et inferius. *Idonei reperi ad eundem finem Societatis admittantur ad hanc Iesu Christi militiam.* Et in 1. bulla Pauli III. *Quicunque in Societate nostra, quam IESV nomine insigniri cupimus, ult sub Crucis v. x. illo Deo militare.* Est ergo hæc quorundam militum societas. Ad posteriorem autem pertinere videtur, quod prius in eadem bulla dicitur: *Exemplaris a. religio, savi a soci effici, &c.* Quid enim est religiosa vita, nisi quedam spiritualis negotiatio, & mercatura? Cum ergo Diuo Thoma teste 1. p. q. 13. art. 2. ad 2. vnaquæque res ab operatione sua magis propria, magisque nota, optime nominetur, & finis, ac munus Societatis sit, præter vnionem, & charitatem propriam, perpetuo militare pro animarum salute, seu pro illis Christo lucrandis negotiari, maxima cum proprietate religio hæc Societas appellata est.

ipfi sociati erant, & ceteros imitatores eorum coniungi cupiebant.

Sed instant, arrogantia esse, vniuersalis Ecclesiæ nomen sibi usurpare. Respondeo imprimis arrogantiam tunc proprie esse, cum quis aliquid boni, vel virtutis sibi attribuit, quod verè non habet, aut à se habere, quod à Deo habet, iuxta D. Thom. 2. 2. q. 112. art. 1. ad 2. Neutrum autem horum fecit B. Ignatius, aut facit Societas per huius nominis appropriationem. Nam in primis hoc nomine profiteatur, quod verè est Societas IESV, tum quia in illo vnitur perfecta vnione, qua membra capiti copulantur, & inter se ratione illius tum etiam, quia sub illo, tanquam sub primario duce militat: tum denique quia pro illo legatione ad homines fungitur, vt Deo reconcilientur: illique ad salutem animarum, quantum potest, cooperatur. Nam & Paulus Apostolus ad Philip. 2. Epaphroditum fratrem cooperatorem, & commilitonem suum appellat, eo quod in prædicatione Euangelij illi esset socius. Sic autem huius religionis ministri, si non tempore, & loco, certè spiritu, & munere illi sociantur. Tum denique, quia quidquid lucris in negotiatione sua hæc Societas intendit, totum ad IESVM pertinet, non enim quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi querere debet, ac conatur. Deinde hoc ipsum quod verè Societas est, non à se, sed à Christo habere, illo eodem nomine profiteatur. Propterea enim non alterius hominis, sed IESV appellata est, vt ab illo intelligat se habere originem, & profectum.

At virget tandem possunt, ad arrogantiam etiam, & superbiam pertinere, ea quæ communia sunt, & excellentiam præ se ferunt, tanquam propria usurpare. Respondeo primò, vulgatam esse doctrinam etiam inter Dialecticos, genericam vocem aliquando attribui abiectioni speciei, vt denotetur potius nihil habere extendens, præter id quod commune est: nomen autem Societatis IESV, licet excellentiam magnam præ se ferat, tamen ex se non aliam significat, præter illam, quæ toti Ecclesiæ, & omnibus membris eius communis est, & ideo attribui potuit alicui parti eius, non tanquam excellentiori, sed tanquam minimæ, & quali nihil proprium habenti, vnde gloriatur. Deinde addo, etiam esse vulgarem Theologorum doctrinam, nomina communia, quantumuis excellentia, rectè appropriari alicui, quando, & penuria nominum cogit, & sufficiens ratio ad talem appropriationem inuenitur. Sic nomen Spiritus sancti, quod aliis commune est tertie personæ, tanquam proprium imponitur, vt omittat multa essentialia, & communia nomina personis appropriari, vt potentiam Patri, sapientiam Filio, & similia: sic etiam hæc vox religiosi, communis est omnibus verum Deum sana fide colentibus, & nihilominus speciali ratione ijs qui peculiari modo se diuino cultui dedicant, appropriata est: & ideo quamuis nonnulli hæretici etiam hoc in monachis reprehendere voluerint, quod religiosorum nomen sibi vendicauerint: nihilominus tamen esse veram in lib. de calumniis omnes catholici intellexerunt. Itaque commune hoc nomen sine arrogantia potuit huic religioni appropriari: quia multa habet propria, in quibus merito hæc impostio, seu accommodatio fundari potuit. Primùm, quia vt dictum est, Christo specialiter coniungitur, vt ei circa efficaciam redemptionis, & salutem hominum, quam nomen IESVS præ se fert, specialiter cooperetur. Secundò, quia Christi vitam proprio, & particulari modo imitatur, vt in sequentibus ostendimus. Et nunc breuiter declaratur, quia in hoc præcipue suos instituit, vt summa vnione charitatis inter se vivant, more discipulorum Christi, & vt Christo conformentur, præcipue in obedientia ad Patrem, & in affectu ad animarum salutem: quos

XII.

Ab arrogantiæ nomine Societas ibi beratur.

XIII.

Replia. Dilatit etiam inter Dialecticos, genericam vocem aliquando attribui abiectioni speciei, vt denotetur potius nihil habere extendens, præter id quod commune est: nomen autem Societatis IESV, licet excellentiam magnam præ se ferat, tamen ex se non aliam significat, præter illam, quæ toti Ecclesiæ, & omnibus membris eius communis est, & ideo attribui potuit alicui parti eius, non tanquam excellentiori, sed tanquam minimæ, & quali nihil proprium habenti, vnde gloriatur. Deinde addo, etiam esse vulgarem Theologorum doctrinam, nomina communia, quantumuis excellentia, rectè appropriari alicui, quando, & penuria nominum cogit, & sufficiens ratio ad talem appropriationem inuenitur. Sic nomen Spiritus sancti, quod aliis commune est tertie personæ, tanquam proprium imponitur, vt omittat multa essentialia, & communia nomina personis appropriari, vt potentiam Patri, sapientiam Filio, & similia: sic etiam hæc vox religiosi, communis est omnibus verum Deum sana fide colentibus, & nihilominus speciali ratione ijs qui peculiari modo se diuino cultui dedicant, appropriata est: & ideo quamuis nonnulli hæretici etiam hoc in monachis reprehendere voluerint, quod religiosorum nomen sibi vendicauerint: nihilominus tamen esse veram in lib. de calumniis omnes catholici intellexerunt. Itaque commune hoc nomen sine arrogantia potuit huic religioni appropriari: quia multa habet propria, in quibus merito hæc impostio, seu accommodatio fundari potuit. Primùm, quia vt dictum est, Christo specialiter coniungitur, vt ei circa efficaciam redemptionis, & salutem hominum, quam nomen IESVS præ se fert, specialiter cooperetur. Secundò, quia Christi vitam proprio, & particulari modo imitatur, vt in sequentibus ostendimus. Et nunc breuiter declaratur, quia in hoc præcipue suos instituit, vt summa vnione charitatis inter se vivant, more discipulorum Christi, & vt Christo conformentur, præcipue in obedientia ad Patrem, & in affectu ad animarum salutem: quos

vide D. Th. in 4. d. 27. q. 1. art. 1. quæst. 2. ad 3.

Diluitur secundò.

Vide Bellari in lib. de monachis.

Rationis cur nomen totius Ecclesiæ appropriatur huic religioni.

XI.

De nomine IESV.

Cord. Ignatius de suo nomine Societatis em non cupari soluitur.

Quos omnes effectus nomen illud præ se fert iuxta illud 1. Ioan. 1. *Quod vidimus, & audimus, annunciamus vobis, ut & vos societatem habeatis nobiscum, & societas nostra sit cum Patre, & cum Filio eius Iesu Christo.* Tertiò est huic religioni proprium; peculiarem obedientiam Vicario Christi promittere, quod inter alias causas, speciali Dei providentia credimus factum, in derelictionem hæreticorum, qui eodem tempore exorti sunt, & speciali odio Apostolicam sedem, atque ad eam catholicam Ecclesiam prosequuntur. Non ergo nomen *Societatis* hæc religio assumpsit ut vniuersalem Ecclesiam sibi arrogaret, sed potius, ut se illius filiam, & peculiari modo illi obedientem profiteretur. Quis autem filiam reprehendat, quod ex peculiari affectu ad matrem nomine eius insigniri gaudeat? Denique nullus reprehendit religiones aliquas, congregationes, aut particulares personas, quæ vel à Trinitate, vel ab Spiritu sancto, vel à conceptione, vel ab ipso nomine IESU, cognominari recipiunt, vel ob peculiarem institutionem, vel singularem deuotionem, vel propter aliquem alium respectum ad talia mysteria: cum ergo hæc omnes causæ, & plures aliæ, quæ insinuatæ sunt, vel cogitari etiam possunt, in Societate inueniantur, meritò à nomine IESU cognomen accepit. Vltimò verò circa nomen hoc præ oculis habenda est multiplex eius significatio, quæ in constitutionibus eiusdem Societatis declaratur. p. 5. cap. 1. lit. A. Quia enim Societas congregatio quædam est, quæ pluribus membris constat, & nouitijs etiam, qui propria membra non sunt; ideo interdum illo nomine significatur tota Societas, ut nouitijs etiam completur; nonnunquam excluduntur soli nouitijs, & Societas appellatur totum reliquum corpus ex membris suis constans. Inter hæc autem membra quædam sunt, quæ nòdum ad terminum peruenerunt, sed adhuc probantur aliquo modo, & sunt in via, ut scholastici, & ideo vocari solet aliquando illo nomine hæc congregatio, ut constans ex professis, & coadiutoribus formatis, qui iam sunt in termino sui status. Quia verò inter eos professi sunt præcipui, & apud eos est principaliter regimen Societatis, & ministerium eius, ideo specialiter solet eis hoc nomen attribui. Quæ distinctio ad intelligenda ea, quæ dicemus, præ oculis habenda est.

Nomen Societatis vnde in constitutionibus usurpatur.

CAP. V. II.

Quis sit finis huius religionis.

I. Sicut in actionibus humanis earum honestas, & perfectio ex fine pendet, ut est commune Philosophorum dogma, propter quod dixit Seneca epist. 46. *Finem summi boni ad quem factum nostrum, dictumque respiciunt, proponendum nobis esse, ne vita in incertum vagetur. Imò etiam Christus Dominus Matth. 6. Luc. 11. dixit, ex oculo cordis, & simplicitate intentionis totius corporis lucem pendere. Sicut inquam hoc in singulis actionibus verum est, ita etiam in quolibet vitæ statu; nam finis eius est quasi basis, & fundamentum illius, ut rectè dixit Greg. li. 28. moral. cap. 13. explicans verba illa Iob. 38. *Super bases illius solidata sunt, visa inquit nostra in intima finis intentione subsistit.* Est etiam quasi generale principium, ex quo conditiones, seu proprietates, vel obligationes vniuscuiusque status colligendæ sunt, iuxta illud Arist. 2. Physic. 8. *Sicut principium in speculabilibus, ita finis in moralibus.* Inter moralia autem, status hominum primarium sine dubio locum obtinent. Est denique finis vniuscuiusque status, seu religionis, si proprius sit, veluti propria forma, à qua veluti propria discretia constituens talem religionem, eamque ab alijs distinguens sumitur, ut ex D.*

Est item principium in moralibus.

Est denique quasi discretio distinguens statum.

Thomæ doctrina 2. 2. quæst. 184. intelligere licet. Ob has ergo causas ad intelligendum Societatis institutum, eiusque rationes, ac proprietates explicandas, finis illius primò omnium contemplandus est. Atque ita primi etiam nostri Patres, quoties à Summis Pontificibus approbationem huius religionis petierunt, à fine illius sue supplicationis initium sumplerunt. Ab illis ergo, atque ad eam Pontificibus, & responsis eorum finem huius religionis adducamus.

Finem huius religionis esse non solum proprium, sed alienam perfectionem querere.

In prima ergo Bulla Pauli III. in formula instituti ei proposita Societas ad hoc potissimum instituta dicitur, *ut ad profectum animarum in via, & doctrina Christiana, ad fidei propagationem, &c. præcipue intendat.* Et inferius ad vnumquodque Societatis membrum dicitur. *Curret primo Deum, deinde huiusmodi profectum rationem, quæ via quadam est ad illum, semper ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totum virum assequi.* Eadem verba ferè inueniuntur in simili formula oblata Iulio III. ut haberetur in prima eius Bulla. Idem repetunt alij Pontifices, præterim Greg. XIII. in constitutione. *Quanto fructuosius, ubi sic ait. Sicut finis dictæ Societatis fidei propagatio, & deservit, animarumque in via, & doctrina Christiana profectus, ut etiam gratia eius vocationis proprium est, diuersa loca de Romanis Pontificis, ac præpositi Generalis eiusdem Societatis directione peragrat, &c.* Et in altera constitutione. *Adhuc Domini. Cuius (scilicet Societatis) inquit, præcipuus finis est, catholica religionis defensio, ac propagatio, animarumque in Christo, ana via & doctrina profectus.* Deinde in suis constitutionibus sæpe hunc finem nobis proposuit B. Ignatius, magis; explicauit. Nam in examine (quod omnibus Societatem ingredi volentibus statim in principio proponitur) c. 1. n. 2. sic inquit. *Finis huius Societatis est, non solum salutis, & perfectionis propriarum animarum cum diuina gratia vacare, sed cum eadem impense in salutem, & perfectionem proximorum incumbere.* Et in p. 1. Constitutionum cap. 2. num. 8. ait: *Institutum Societatis esse recta tendere ad iuuandas, & disponendas animas ad sui ultimi finis consequentiam.* Ep. 3. cap. 1. §. 9. sic de Societate loquitur. *Quæ tota ad maiorem Dei gloriam, & vniuersale bonum, & vniuersalem animarum salutem, & p. 4. statim in initio. Cum scopus ad quem Societas tendit, sit suus, ac proximorum animas ad finem vltimum consequendum, ad quem creatæ sunt, inuare, &c.* ubi in declaratione id distinctius explicatur. Ac denique ex hoc fine ferè omnia colligit, quæ in omnibus partibus constitutionum disponit, ut in discursu operis videbimus. Hic verò specialiter notanda sunt illa verba, quæ in 7. p. c. 1. §. 1. scripta reliquit de eodem fine, scilicet, *Qui finis nostri instituti valde proprius est.*

Satis ergo, & ex testimonio authoris instituentis, & ex assensu Pontificum approbantium, constat hunc esse finem Societatis. Neque hic alia ratio postulanda est: quia finis intentio, seu designatio libera est operanti, vel artificio: ille ergo est finis rei institutæ, quem ipse institutor sibi proposuerit, quemque intendere tenentur omnes, qui talem viuendi rationem profitentur. Deinde (à posteriori argumentando) ille est finis alicuius status, ad quem præcipue operationes eiusdem status, & media, quæ ad illas ordinantur, diriguntur; nam operatio est finis proximus, seu formalis; seu finis quo (ut Theologi loquuntur) id autem, quod per talem operationem comparatur, est finis, qui intenditur, seu cuius gratia res instituta est; sed omne ferè opus, ac negotium Societatis ad hoc tendit, ut animarum salutem, & perfectionem, quan-

tum diuinæ gratiæ cooperando potest, promoueat: & tota ratio instituendi, distribuendi, ac perficiendi membra sua in hunc finem respicit, vt ea faciat apta instrumenta ad animarum salutem procurandam, vel ad hoc opus aliquo modo iuuandum, vnumquodque pro ratione sui gradus; ergo signum est hunc fuisse finem Societatis: Maior, vt nota, supponitur ex 1. 2. q. 1. & 3. & ex Metaphysica. Minor, & ex bullis, ac constitutionibus citatis, & ex praxi, & vsu manifesta etiam est, & in sequentibus erit sæpius repetenda: nam magis à priori procedendo ex prædicto fine colligemus, quàm rectè sint hæc omnia in Societate instituta.

IV.
Puncta duo
distinguen-
da, ac ratio
distinguen-
di.

Vt autem finem hunc, & eius perfectionem amplius declaremus, duo circa illum inquirere possumus. Primum quomodo possit hic esse finis alicuius religiosi status. Secundum, si est, quo sensu dici possit Societatis proprius. Ratio dubitandi in utroque puncto est, quia finis ille duas partes includit; vna est propria perfectio ipsorum religiosorum; altera est sanctificatio, aut perfectio aliorum proximorum. Ex quibus prior est quidem accommodatus & proprius finis religiosi status. Posterior verò non videtur pertinere posse ad finem illius; non quidem quia infra illum statum sit, sed potius, quia multum illum excedere videatur. At enim Dionysius de celesti hierarchia cap. 9. Omnium diuinissimum esse, Dei cooperatore fieri circa animarum salutem iuxta illud 1. ad Corinth. 3. *Dei adiutores sumus*. Est ergo ille finis supremus omnium, qui esse potest in aliquo statu Ecclesiæ. Pertinet ergo ad supremum statum, qui est Episcoporum, non ad religiosum, qui inferior est. Docuit hoc eleganter Nazianz. oratio. 1. non solum attribuendo Episcopis tamquam propriè debitam perfectionem propriam, illis verbis, *Antistes vitiū est non quā optimū esse, ac nouas subinde virtutum accessiones facere, siquidem virtutis sua præstantia multitudinem ad mediocritatem tracturus sit: sed etiam de fine perficiendi alios ita differuit*. Huic scopus est anime pennas dare, ac mundo eam eripere, Deoque dare, diuinamque imaginem, aut manentem conseruare, aut perditam autem fulcire, aut dilapsam in pristinum statum reuocare. Quem finem dicit deinceps esse scopum totius diuinæ prouidentie Dei erga homines, & incarnationis Christi; ac tandem concludit. *Ac nos huius medicæ scientiæ ministri, & adiutores sumus, quicumque alius præsidemus*. Quibus cum magnum, atque amplum sit propria vitia, morbosque percipere, &que mederi: multo tamen maius, ac præclarus est, aliorum morbos curare, ac scitè repugnare posse: atque vt virisque vile sit: nempe, & his, qui curatione indigent, & his, qui mendicantiam proficiuntur. Videtur ergo arrogantia cuiusdam esse in inferiori statu, hunc finem sibi attribuere, esse vsurpare. Et confirmatur, ac declaratur ex dictis superiori tomo circa differentiam status religiosi ab Episcopali: nam Episcopalis, est status perfectionis exercendæ, seu communicandæ: religiosus verò est status perfectionis acquirendæ, vt docuit etiam D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 5. Propter quod etiam in cap. Hoc nequaquam. 7. q. 1. ex Concilio Constantinopolitano dicitur. *Monachorum vita subiectionis habet verbum, & disciplinatus*. Et ob eandem causam Dionysius cap. 6 de Ecclesiastica hierarchia religiosum statum ponit in ordine iniciandorum, seu perficiendorum, & non in ordine ministrantium, seu perficientium. At verò incumbere aliorum salutis pertinet ad statum perficientium, ergo non potest esse finis accommodatus religioso statui: ergo status, qui habet hunc finem, hoc ipso deficit à ratione perfectæ religionis: tum quia non minus monstruosum est, & perfectioni contrarium, altiora se querere, quàm à debita perfectione deficere, cum quoddam arrogantia genus illud esse videatur. Tum etiam, quia eo ipso quod in aliquo statu exceduntur limites ope-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

randi ultra mensuram accommodatam tali statui, non solum perfectio non acquiritur, verum potius illi, qui talem statum profitentur, exponuntur etiam innumeris periculis amittendi etiam spiritua-lem vitam. Quod præcipue contingere potest in hoc fine querendi salutem animarum, qui multa pericula habet annexa, præsertim superbæ, ambitionis, & vanæ gloriæ, & inferiorum lapsuum fragilitatis humanæ. Quod si fortè dicatur hinc solum probari, hunc non posse esse finem directum, & primarium alicuius religiosi status; non tamen inde concludi, per quandam redundantiam, & quasi extensionem non posse religiosum statum ad hunc finem ordinari. Si hoc (inquam) dicatur, primò repugnatur omnibus testimoniis adductis, & destruntur omnia, quæ de fine huius religionis hæcenus dicta sunt. Deinde nulla erit differentia in hoc inter illā, & alias religiones, præsertim mendicantes, quæ hoc saltem modo ad salutem proximorum ordinantur, veluti religio *Prædicatorum*, vt nomen ipsum præ se fert.

Enasio 962
concluditur.

Circa questionem hanc primum omnium statuendum est, finem hunc querendi proximorum salutem, & perfectionem, esse finem non accidentarium, nec secundarium huius religionis, sed principalem, & maxime proprium, vt verba instituti, & Pontificia scripta manifestè testantur; ita verò sumendus est hic finis, vt ab alio, scilicet, perfectionis propriæ acquirendæ non separetur, sed sit quasi determinatio eius, vel potius mutuo sese determinet, & ita ex eis constet vnus adæquatus, & perfectissimus finis talis religionis. Vt autem hoc explicemus, & confirmemus, primum probandum est posse hunc finem salutis animarum, esse primarium scopum alicuius religiosi status, quod sumi potest ex D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 4. & Caiet. ibi. Idque sic ostendo; nam licet religiones omnes pro scopo habeant perfectionem charitatis, singulæ tamen illam inquirunt peculiari modo, seu in proprio aliquo opere, seu ministerio quod est veluti proprius vnus cuiusque scopus, vt indicauit Moyses Abbas apud Calsianum collat. 1. ferè tota. & D. Bonau. in speculo disciplinæ cap. 6. tom. 2. opuscul. & in superiori tom. id declaratum est, circa statum religiosum in communi, & iterum hoc ipso tomo in tract. 9. circa varietatem religionum dicitur. Sic enim quædam religiones ordinantur ad solam contemplationem, vel laudem Dei, quædam ad hanc, vel illam actionem in defensionem Ecclesiæ, redemptionem captiuorum, curationem infirmorum, &c. Hinc igitur sic colligo; nam religio institui potest, quæ pro suo peculiari fine principaliter habeat aliquod ex prædictis misericordiæ operibus, vt ex vsu Ecclesiæ constat: ergo multo magis institui potest, quæ pro fine habeat maximum charitatis opus erga proximos, quale est eorum æternam salutem procurare, nullumque laborem propter hunc finem assequendum reculare.

V.
Quæstio de
u matris
solutem pos-
se esse finem
principalem
alicuius re-
ligionis.

Quin potius, si rectè verba Christi in Euangelio expendamus, hic videtur esse præcipuus finis status religiosi à Christo Domino instituti, vel significati. Nam Luc. 9. cum quendam ad perfectionem vocasset, dicens, *Sequere me, & illè respondisset: Domine, per-mitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum*: Respondit Dominus, *Sine vt mortui sepeliant mortuos suos, tu autem vade, & annuncia regnum Dei*, indicans, propter hoc munus principaliter illum vocasse ad statum perfectionis, vt scilicet annunciarer regnum Dei. Et Marci 10. dixit, *Nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, &c. propter me, & propter Euangelium, qui non accipiat centies tantum, &c. quam vltimam particulam solus Marcus addidit*. Et Euthym. cap. suo 41. in Matth. Barrad. tom. 3. concord. lib. 5. cap. 10. & alij post Hieronymum Matth. 19. illam ita interpretantur, *propter Euangelium*.

VI.
Sua de ur
religiosi à Christo Domino instituti, vel significati. Scriptura
testimoniis.

H h

Euangelium

Ratione idē
ostenditur.

Euangelium annuncianda. m. Sicutiam Apostolos, quos in religioso statu prius instituit, ad hoc principaliter vocauit, ut essent piscatores hominum. Est ergo hic non solum aptus, sed etiam maximè perfectus finis status religiosi. Ratione denique declaratur; nam finis, qui magnam perfectionem requirit, & cuius operatio, seu inquisitio, & per se spectata opus perfectionis est, & multum ad perfectionem iuuat, finis est status religiosi, cum ipse essentialiter sit status comparandæ perfectionis: sed huiusmodi est ille finis, ut per se manifestum est, & in prædictis bullis Societatis sæpius declaratur. Nam in prima formula instituti Paulo III. proposita dicitur, rationem huius instituti viam quandam esse ad Deum. Et Pontifex testatur, omnia, & singula (scilicet sibi proposita) ad spirituales profectum eorum sociorum, & reliqui Christiani gregis esse opportuna. Quæ iterum in bulla i. Iulij III. repetuntur. Et multa adduntur, quæ perfectionem, & excellentiam huius finis satis declarant. Præcipuè verò notanda videntur verba illa, quæ ex parte Societatis proponuntur. Qui ad nos accessuri sunt, antequam huic oneri humeros supponant, diu multumque meditentur, an tantum pecunie spiritalis in bonis habeant, ut turrim hanc iuxta consilium Dominicum possint consummare: hoc est, an Spiritus sanctus qui illos impeller, tantum illis gratia polliceatur: ut huius vocationis pondus se laturos sperent: & postquam Domino inspirante huius Iesu Christi militiam nomen dederint, die nocteque, succincti lumbos, & ad tam grandis debiti solutionem prompti esse debeant. Et inferius sunt alia verba multum notanda, & præ oculis semper habenda. Reuera hoc institutum omnino humiles, & prudentes in Christo, & in Christiana vita puritate, ac literis conspicuos exigit. Non est ergo hic finis, tamen in se perfectissimus, statui religioso improporionatus, si ordinato modo, & per consentanea media intendatur.

VII.

Non repugnare reli-
gioso statui
simul acqui-
rere, & com-
municare
perfectionē
tamquam
duos fines
principales
partiales.

Quocirca quamuis de essentia status religiosi sit viam esse, & scholam propriæ perfectionis acquirendæ, ita ut à tali statu hoc separari non possit; non tamen illi repugnat, quod sit simul status perfectionis exercendæ, & communicandæ, ut etiam in tom. superiori circa statum religiosum in communi annotatum est. Et patet facile, tum quia, licet religiosi dicantur esse in via perfectionis, non tamen propterea excluditur, quin in religione esse possint, ac frequenter sint multi iam perfecti. Nam licet in præsentī vita, non ita perueniatur ad terminum, quin vltimè semper procedi valeat, ut lib. 9. de gratia, cap. 6. ostendi, perueniri nihilominus potest ad eum gradum, & perfectionem virtutis, in qua possit aliquis dici simpliciter perfectus, pro capto huius vitæ. Ergo hic gradus perfectionis non excluditur, sed potius intenditur in statu perfectionis religiosæ. Ergo eadem ratione possunt principaliter, & quasi vltimè intendi ea opera, quæ virum perfectum requirunt, cum omnis perfectio huius vitæ, vel in operatione sit, vel propter operationem: huiusmodi autem opera post synceram Dei dilectionem sunt illa, quæ circa salutem animarum exercentur, ergo exercere, & communicare hoc modo perfectionē non est repugnans huic statui. Eo vel maximè quod ipsamet operatio perficiendi alios, potest ita perfici, ut multum perficiat ipsum perfectorem, seu cooperatorem alienæ perfectionis; ergo rectè potest comprehendi in primario fine status religiosi, etiam si sit status perfectionis acquirendæ, quod insinuatum est in illis verbis B. Ignacij: Cuius primò Deum, deinde huius sui instituti rationem, quæ via quadam est ad illum quoad vixerit ante oculos habere.

In prædictis
bullis.

VIII.

Primum di-
scrimen, in

Ex quibus potest multiplex differentia assignari inter statum Episcopi, quatenus est status perficiendi alios, & statum religiosum, quatenus huiusmodi

actionem participat. Nam in primis Episcopus conuenit hoc munus per se, & ex officio, idcirco quatenus principaliter religiosus autem solum solum conuenit potest quasi ministerialiter, & in subsidium Episcopi, ut sentit D. Thom. dict. qu. 188. art. 4. & ibidem magis Caiet. explicauit. Vnde omnis potestas ad primum hos actus necessaria est iure ordinario in ipsis Episcopis, in religiosi vero quatenus tales sunt, solum esse potest per delegationem, vel ab ipsis Episcopis, vel ab vniuersalis Ecclesiæ Episcopo. Vnde etiam, ut potestas perficiendi alios plenariè (ut sic dicam) sit in Episcopis, quoad potestatem quidem ordinis, absolute, & simpliciter, quoad potestatem autem iurisdictionis, quantum satis est ad ordinariam gubernationem, licet cum dependentia à capite, à quo potest illa iurisdicção limitari, quia ad ipsam gubernationem ita expedit. In religiosi vero solum est participatio aliqua huius potestatis, quæ regulariter non extenditur ad omnes actus perficiendi alios, neque enim possunt vel per sacramentum confirmationis fideles perficere, nec per ordinationem sacerdotes consecrare. Vnde potest alia differentia tandem considerari; nam in eo qui perfectus est, alios, duo requiruntur potestas, & probitas, seu sanctitas, aut perfectio personæ: status ergo Episcopalis constituit hominem in statu perficiendi alios, dando potestatem, non verò dando probitatem, sed hanc aliunde supponendo. Status verò religiosus, quatenus tendit ad perficiendos alios, eo præcipue tendit, ut conferat personæ probitatem, & perfectionem necessariam ad tam perfectam operationem expectando potestatem ab eo, qui illam conferre potest, voluntati eius tam concessionem potestatis, quam vsum eius committendo. Et ad hoc potest significandum, tam in dictis bullis, quam in constitutionibus Societatis, vbi cumque de eius fine agitur, coniungitur hæc dependentia, & subordinatio ad Summum Pontificem, ac si nos docere voluerit B. Ignatius, finem huius instituti, non tam esse prædicare, vel docere, &c. quam facere homines idoneos, expeditos, & expositos ex vi sui instituti, ad sanctè prædicandum, docendum, &c. sicut Summo Pontifici, vel à Prælo Societatis eius vicem habente, ad hoc fuerint destinati. Sic in i. bulla Pauli III. incipit formula instituti. Quicumque in Societate nostra, quam IESV nomine insigniri cupimus, vult sub Crucis vexillo Deo militare, & soli Domino & Summo Pontifici eius in terra Vicario seruire. Et tam in illa, quam in prima bulla Iulij III. monentur omnes socii, vt iungant, & quotidie animo volunt, Societatem hanc vniuersam & singulam sub S. D. N. Papæ, & aliorum Romanorum summorum Pontificum successorum eius fidei obedientiam militare. Et hinc ortum dicitur speciale votum obediendi Summo Pontifici circa missiones, quod professio Societatis faciunt: & circa hoc ipsum monentur socii nihil debere per se, vel alios circa has missiones procurare, sed totam hanc curam Summo Pontifici, & Præposito generali vices eius tenenti, esse dimittendam. Ex quibus omnib. rectè intelligitur finem intrinsecum (ut sic dicam) huius Societatis esse creare, & instituere ministros ita perfectos, ut ad ministeriū salutis animarum ad nutum voluntatis prælatorum dignè assumi possint, qui finis non est extra latitudinem illius status religiosi: qui est ad perfectionem acquirendam, licet illum eleues, & excedat etiam ad finem perfectionis comunicandæ, & exercendæ, modo proportionato religioso statui. Vnde adiungi etiam potest tertia differentia: status Episcopi per se primò ad aliorum vtilitatem ordinatur, & in ea consistit, quantum est ex vi status, ad propriam vtilitatem etiam spirituales; quamuis n. persona Episcopi in exercendo suo munere illam possit, & debeat intendere, tamen munus ipsi per se, & naturā suā solum est ad vtilitatem aliorum.

At verò status religiosus ita ordinatur ad animarum salutem, ut illam negotiationē respiciat, ut magnam perfectionem ipsius operantis, à cuius intentione, nunquam separat utilitatem aliorum, & ideo hanc ipsam utilitatem eo pondere, & mensura procurat, quæ propriam perfectionem non impediatur, sed potius ad eam iuvet. Hoc ergo modo finem hunc sibi Societas proposuit.

Quo pacto perfectio propria & proximorum possit esse finis Societatis proprius.

IX. Secundò principaliter colligitur ex dictis responso ad secundum punctum in num. 4. propositum, quomodo scilicet finis supra declaratus sit proprius Societatis, quantum ad eam partem in qua dicitur ordinari ad propriam perfectionem sociorum. Quæ difficultas ferè omnibus religionibus proponi potest, & maximè illis, quæ ad proximis non ordinantur, quia omnes hunc solum finem intendere videntur. Est igitur aduertendum, (quod etiam tractatu præced. lib. I. c. I. n. 4. notauimus) licet hic finis secundum se, & quantum ad rem illam in qua talis finis consistit, idem sit, nihilominus propter diuersum modum, quo à diuersis religionibus intenditur, diuersas rationes finis formaliter (vt aiunt) induere, licet materialiter id sit. Sicut enim Philosophi dicunt, eundem locum diuersis vijs circulari, aut recta intentione, induere diuersas rationes termini, aut finis; ita in præfati eadem charitatis perfectio intenta per talem regulam, aut viuendi modum, aut per peculiare vsum talis virtutis, induit diuersas rationes finis, atque hoc modo intenditur in diuersis statibus religionis. Nam à quibusdam queritur per peculiarem vsum contemplationis; ab alijs per vsum in aliquo opere charitatis, aut misericordiae; ab alijs per singularem obseruantiam paupertatis, &c. Et quamuis verum sit, ferè hæc omnia in omnibus, vel in pluribus religionibus obseruari; tamen ab eo in quo vnaquæque excedit, & cui cætera omnia quodammodo accommodantur, accipit propriam rationem, & denominationem suam. Sic ergo habet Societas proprium quemdam modum in propria suorum membrorum perfectione procuranda, ratione cuius finem illum, vt proprium & peculiarem sibi usurpat.

X. Videtur autem mihi modus hic in duobus præcipue consistere. Primò, quia partem hanc sui finis alteri parti accommodat, quæ ad perficiendos proximis pertinet; ita enim querit suorum sociorum perfectionem, vt totam illam medijs quibus comparatur, &c. velit deferre perfectioni proximorum. Vt v.g. cum meditatio, & contemplatio sit vnum ex potissimis medijs ad perfectionem acquirendam, Societas ita in ratione meditandi, & orandi suos instruit, vt per illam ipsam aptiores reddantur ad actionem circa animarum salutem intentam. Similiter moderatio in victu, & vestitu, vsum penitentiae, rigor, & asperitas corporis, media sunt valde utilia, & necessaria ad propriam perfectionem. Ex omnibus autem illis illud accipit Societas, quod ad propriam perfectionem sufficiat, & labores circa animarum salutem procurandam non impediatur, sed potius, quoad fieri possit ad illos iuvet. Pro certo enim habet, ac supponit, ex huiusmodi respectu, & accommodatione non esse propriam perfectionem suorum, vel minimum, minuendam; quia vera charitas, non est charitati contraria, neque ex fine salutis animarum, qui perfectissimus est, potest fructus aut perfectio aliorum operum religionis minui. Quin potius licet de substantia, seu materiali vsum (vt sic dicam) aliorum operum aliquid interdum remitti videatur, ex coniunctione tamen ad illum

Franc. Sgar. de statu relig. Tom. IV.

finem, & ex mirabili concentu, & proportionem, quæ ex omnibus illis operibus tali fini commensuratis confurgit, non solum suppletur, verum etiam mirum in modum augetur.

Secundò videtur consistere hic modus Societatis proprius in peculiari cultu, & singulari obseruantia obedientiae. De quo Beatus Ignatius in singulari epistola, quam de hac virtute nobis scriptam reliquit, ita num. 3. loquitur. *Ab alijs religiosis ordinibus facilius patiamur superari in ieiunijs, & vigilijs, & cætera victus, cultusque asperitate, quam suo quisque ritui, ac disciplina sancte suscipiunt: vera quidem ac perfecta obedientia, abdicatio neque voluntatis, atque iudicii maxime velim, fratres charissimi, esse conspicuos, qui in hac Societate Domino Deo nostro deseruiunt, eiusdemque Societatis veram germanamque sobolem, quæ nos distinguat, &c.* Et in constitutionibus sæpe id commendat, & exaggerat, præsertim p. 6. cap. 1. Tum (inquit) omnes plurimum obseruare, & in ea excellere studeant, nec solum in rebus obligatorijs, sed etiam in alijs, licet nihil aliud quam signum voluntatis superioris, sine vilo expresso præcepto videatur. Et infra. *Exactissime omnes nervos virtutum nostrarum ad hanc virtutem obedientiae, in primis Summo Pontifici, deinde superioribus Societatis exhibendam intendamus, ita vt omnibus in rebus, ad quas potest cum charitate obedientia se extendere, ad eius vocem perinde ac si à Christo Domino egeretur (quandoquidem ipsius loco, ac propius amore, & reuerentia obedientiam præstamus) quam promptissimi simus.* Et infra requirit à suis obedientiam, tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu; de qua virtute prout in Societate docetur, & exercetur specialiter à nobis, infra in libro 4. à cap. 12. differendum est, nunc obiter solum hoc tactum est, vt intelligatur sicut aliæ religiones eminent vel in paupertate, vel in rigore penitentiae, vel in choro, &c. ita speciale studium Societatis esse in excellentia obedientiae, & per eam specialiter promouere suos subditos ad perfectionem propriam. Hæc autem excellentia attendi in primis potest ex parte materialis: aliæ enim religiones profitentur obedientiam secundum certam regulam mensuram, vt etiam D. Tho. 2. 2. q. 186. notauit. Hic autem nulla adhibetur mensura, præter supra indicatam, scilicet, vt opus iniunctum cum charitate coniunctum esse possit; vt declaratio addidit: *Huiusmodi sunt illa omnia in quibus nullum manifestum est periculi.* Deinde etiam quoad modum, summa perfectio postulat, scilicet, quod fit ex tota anima, ex tota mente, & ex totis viribus, his enim ferè æquivalent verba ex B. Ignatio relata. Consonat autem optimè hic peculiaris modus inquirendi propriam perfectionem cum alio membro contento, sub fine huius religionis, de quarenda perfectione proximorum, & cum priori etiam modo quaerendi propriam perfectionem, accommodatè ad procurandam etiam perfectionem proximorum. Quia ad hanc spirituales militiam contra mundum, & contra dæmonem strenuè peragendam, nulla virtus magis necessaria est, quam obedientia, tum quia per illam specialiter mouentur homines à Deo, tanquam instrumenta eius, quod in hoc negotio maxime necessarium est, iuxta illud: *Quomodo predicabunt nisi mittantur.* Et illud: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Tum etiam, quia in hoc opere necessarium est multa, & difficilia ministeria exercere, & varijs gentibus, & regnis, vel predicare, vel alijs modis spiritualiter iuvare: & ideo nisi ministri Societatis essent in hac virtute promptissimi, & valde exercitati, re vera non possent tantum opus pro dignitate sustinere.

Vltimò ex dictis difficile non est alteram eiusdem secundi puncti partem expedire, & explicare: quomodo propositus finis, quantum spectat ad salutem proximorum procurandam, sit proprius

Hh 2

huius

XI. Secundum in quo modus perfectio nem in Societate consistit.

In quibus excellentia obedientia Societatis consistat.

XII.

Non solum
hunc finem
esse proprium
Societatis,
quia illi per
se conveniunt,
sed etiam
quia nulli
alii consu-
munt.

Nulli reli-
giosi ele-
ctorum hunc
finem con-
sumunt.

XIII.

A mona-
chatu hunc
finem per se
esse alienum.

Ordines mē-
dicantium
non esse per
se omnino
alienos ab
hoc insti-
tuto.

huius religionis. Potest autem proprius vocari, vel quia ipsi per se, ac principaliter cōveniunt: & hoc sensu nullam habet dubitationem; quia & verbis satis expressis id asseruit noster Pater B. Ignatius, & ex omnibus dictis satis evidens est. Vel aliter dici potest proprius, quia ita illi conveniunt, ut nulli alteri religioni conveniat: & in hoc etiam sensu: si recte explicetur, verum quidem est: ostenditur autē breviter collatione facta cum alijs religionib. Ex quibus, ut supra distinximus, quædam clericorū sunt, aliæ monachorum. Et quidem religiones clericorum, quantum est ex statu, seu conditione personarum, aptæ sunt ad hunc finem, quia ad clericos per se spectant actiones, quibus animarum salus procuratur: tamen nulla alia religio clericorum est, quæ per se tendat, vel obligetur ad huiusmodi actiones: ergo nulla per se intendit hunc finem. Consequentia evidens est, quia religio maximè tendit, & obligat ad eas actiones, quibus finis ab ea principaliter intentus comparandus est, alioqui non essent media fini proportionata. Minor autem constabit facile discurrendo per huiusmodi religiones, ex quibus antiquissima est religio canonicorum regularium: novissima autem præter Societatem esse videtur religio Theatinorum, aut alia, quæ S. Pauli, vel etiam S. Barnabæ nominatur in Italia. Præter quas sunt aliæ minus notæ, quarum brevis memoria videri potest in Hieronymo Romano lib. 6. Nulla autem ex his ex speciali instituto & obligatione ordinatur ad actiones clericatus, quæ specialiter circa proximos versantur, sed peculiariter ad eas, quæ ad cultum divinum pertinent, ut ex usu ipso constat: & legentibus earum institutiones, & regulas seu vivendi modos, certius constabit.

Monachus autem iuxta suam primævam, & puram institutionem ad solam contemplationem institutus fuit, & ad hunc finem cetera omnia etiam exercitationes & labores corporis assuēbat, quod manifestum erit legenti antiquos monachorum Patres, præsertim Basilium in varijs libris, seu sermonibus & institutionibus monachorum, & in Constitutionibus monasticis, ac regulis monachorum: & ex Cassian. libris de institutionibus monachorum, & collat. 9. a principio. Unde initio monachi regulariter clerici non erant, neque hoc per se pertinebat ad eorum institutum, ut sumitur ex ca. 1. de ecclesiast. hierarch. & D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 3. ad 2. Vide etiam quæst. 186. art. 7. ad 2. & q. 188. art. 1. ad 2. Quocirca religiones monachales secundum suam primævam institutionem, ad salutem proximorum procurandam per se non ordinantur, sed tantum ad perfectionem eorum, qui illas profitentur. Quod magna ex parte nunc etiam observari videmus in his religionibus, quæ veluti per antonomasiam nomen monachalium retinuerunt, ut sunt religio S. Benedicti, S. Bernardi, S. Hieronymi, Carthusiensium, Præmonstratensium, &c. Præter has verò, instituti postea sunt ordines mendicantium, præsertim D. Dominici, & D. Francisci, ordines siquidem Carmelitarum, & eremitarum S. Augustini, quoad primam institutionem antiquiores sunt, licet postea ad formam, & numerum religionum mendicantium sint accommodati. Hi igitur mendicantium ordines monachorum etiam sunt, & ex hac parte non habent pro fine actiones aliquas circa proximum, tamen ex peculiari institutione addidisse videntur statui monachatus respectum aliquem ad salutem proximorum procurandam: quod specialiter de religione S. Dominici affirmat tacite D. Thom. 2. 2. quæst. 184. art. 4. & opusc. 19. cap. 5. ubi occasione defendendi religionem suam ostendit posse religionem aliquam institui ad prædicandum, ad audiendas confessiones, &c. Et Caiet. dict.

art. 4. declarat esse proprium actum illius religionis prædicare non ex officio, sed ministerialiter subueniendo Episcopis in eo munere. Et hoc ipsum nomen illius religionis declarat, propterea enim Prædicantium appellata est: Nam nomen illud (vid. Thom. indicat) vacuum non est: indicat ergo proprium illius religionis munus, ad quod necesse est ordinari tanquam ad finem suum. De religione etiam Minorum dixit Gregor. IX. ut referatur in compendio Minorum, verbo, Prædicantes. §. 2. ministerium prædicandi ex professione sua illi convenire. Idemque de ceteris mendicantibus sentiendum est, quia quoad hoc ferè æquales censentur, licet nonnulla inter eas sit diversitas. Nam ordo Carmelitarum, & eremitarum ex prima institutione sine dubio non fuerunt propter hunc finem, sed postea ipso usu, ac tandem approbatione Pontificum ad huiusmodi opus assumptæ, vel extæ sunt: aliæ verò duæ religiones mendicantium monachorum ex prima intentione suorum fundatorum hunc finem participarunt, præcipue verò ordo Prædicantium: qui propterea in sacrarum literarum studijs semper floruit, quia ad prædictum finem hoc medium est in primis necessarium.

Nihilominus tamen in huius finis intentione aliquid proprium habet Societas I. E. S. V. ratione cuius merito potest finem illum sibi accommodare, & ab illo propriam rationem, & modum sui instituti recipere. Quod in primis in forma servata in prima institutione huius religionis, & ex verbis Pontificum, quibus illam approbarunt, quæ iam supra retulimus, satis coniectari potest: in nulla enim aliarum religionum institutione, vel approbatione inuenitur ita propositus, & toties repetitus finis, tanquam primarius illius religionis: quod credibile non est sine speciali, ac vera causa factum esse, & à Pontificibus receptum. Deinde res ipsa ita declarat. Nam in primis nulla alia religio speciali voto se huic muneri consecrat: Societas autem hoc facit per illud speciale votum, quo eius professi se obligant ad obediendum Pontifici, in missionibus ad salutem proximorum, & fidei defensionem, aut dilationem ordinatis: quod infra lib. 4. declarabimus. Nec refert, quod non omnes religioni Societatis, sed illi tantum, qui specialem professionem faciunt, hoc votum emittant: tum quia illa est præcipua Societatis pars, per quam hunc finem principaliter intendit, tum etiam quia reliqui omnes ad illam ordinantur, vel ut ad illum gradum perveniant, vel ut illum in suo munere adjuvent, atque ita omnes ad eum finem tendunt. Hinc potest secunda proprietas intelligi, nam aliæ religiones, etiam mendicantes, ita respiciunt hunc finem, ut totum religionis pondus non illum principaliter respiciat, sed valde secundario, & quasi ex abundanti, ut sic dicam. Et ideo nec particulares religiosi, nec prælati tenentur ita res suas, aut suæ religionis disponent, aut procurare, ut proximorum utilitati, & perfectioni deferant, sed post interna, & domesticæ officia sufficienter expleta, si commodè possint aliquid proximis erogare, tunc ex perfectione charitatis, & ex ratione sui instituti debent, ut procurarent, proximis in spiritualibus deferre: at verò in Societate totum religionis pondus ad hunc finem ordinatur, nec satisfaciunt prælati eius suo muneri, nisi hunc finem præ oculis semper habeant, & ita omnia, quæ ad religionem pertinent, moderentur, ut omnes, quoad fieri possit, huic muneri incumbant: singuli autem religioni eundem finem respiciere debent, & ita se disponere, ut ad illum procurandum apti sint, & parati: neque aliter suæ vocationi satisfaciunt, etiam si in his, quæ ad propriam perfectionem pertinent, strenui sint, quod de ceteris religionibus non procedit. Denique ob hanc causam

Societas per ſe & ex primaria inſtitutione eſt religio clericorum, ſeu presbyterorum, vt à Conc. Trid. ſeſſ. 25. c. 16. & à Pio V. & Greg. XIII. nominata eſt, & in c. 5. explicabitur; quia nimirum actiones ſacræ, quibus ſalus proximorum procuranda eſt, propriæ ſunt clericorum: religionis autem monachorum, etiam mendicantium, per ſe non poſtulant clericatum, vt n. præce. notauimus, licet illum admittant; ſignum ergo eſt, non ita per ſe intendere finem ſalutis animarum, ſicut à Societate intenditur.

C A P V T III.

Quibus mediis utatur Societas IESV ad finem ſibi praeſtitutum.

I. *Cur hoc e. de mediis ad finem explicatur agatur.*

Q Vanuis tota ratio huius inſtituti, in his ſerè medijs poſita ſit, & ideo in diſcurſu totius tractatus ſigillatim; & ex proſeſſo ſint exponenda, nihilominus operæpretium viſum eſt illa hic ſummatim colligere, quia neque vtilitas, neque perfectio huius religionis, neque alię proprietates, quas de illa ostendere intendimus, intelligi poterunt, non habita prius aliqua ſaltem generali notitia talium mediorum. Vt enim religio aliqua perfectæ ſit, non ſatis eſt quod perfectiſſimum finem habeat, niſi etiam medijs vtatur ad perfectam illius finis conſequutionem accommodatis; ſicut neque conuerſio ad perfectionem religionis ſatis eſt in optimis ſe exercere operibus, niſi illa ſint proprio fini talis religionis accommodata. Denique finis & media adeo ſunt inter ſe connexa, vt licet in generali conſiſt ex dictis in precedenti capite, quem finem intendat Societas, non tamen ſatis explicari valeat, quam perfectæ, & exacte finem illum intendat, niſi media, quibus ad illum conſequendum vtitur, conſiderentur.

II. *Duplex genus mediorum Societatis.*

Quoniam ergo finis Societatis duas principales partes includit, quæ ſunt perfectio propria, & proximorum; duplici etiam genere mediorum vtitur. Vnum eſt eorum, quæ ad perfectionem propriam ſuorum ſubditorum ordinantur; aliud ea continet, quæ proximorum commodis inſeruiunt. Quia verò præced. cap. à num. 5. diximus ita Societatem intendere ſuorum ſociorum perfectionem, vt totam illam quoad fieri poſſit perfectionem proximorum velit inſeruare. Nam vt dixit Bonifacius Papa, in ca. ſuis nonnullis. 16. quæſt. 1. *quæſt. 1. quæſt. 1. quæſt. 1. quæſt. 1.* ſcilicet in virtute, & perfectione, *tanto eſt in huius potentior*: in his videlicet actionibus, quibus ſalus proximorum procuratur. ideo poſſunt non immerito omnia media quibus Societas vtitur, dici eſſe ordinata ad proximorum ſalutem. Tamen in hoc eſt diuerſitas, quæ in idem ſerè redit; nam quædam ordinantur immediatè ad propriam ſocietatis perfectionem, ſicet mediât etiam referantur ad alios; alia verò proximè & immediatè verſantur circa proximos ipſos, quanquam illa etiam in bonum ipſorum miniſtrorum redundant, vt ſuperiori cap. etiam tactum eſt, num. 7. 8. & 10.

Quibus mediis Societas immediatè propriam ſocietatis perfectionem procurat?

III. *Media pro conſeruanda pace.*

Item pro auerſanda, & perſeueranda.

In priori ordine numerari inprimis poſſunt ea, quæ ſunt ſimpliciter neceſſaria ad perfectionem eſſentialem charitatis, ſed hæc communia eſſe debent Christianis omnibus, continenturque ſub obſervatione præceptorum omnium: & ſub illo vſu virtutum tam moralium, quàm theologicalium, ſine quo charitas obſeruari non poteſt, de quibus medijs nihil hic in ſpeciali dicere neceſſe eſt. Deinde numerari etiam hic poſſunt illa media, quæ ad perfectionem Franc. Suar. de ſtatu relig. Tom. I V.

charitatis obtinendam omnibus religionibus communia ſunt, qualia ſunt præcipuè actus pertinentes ad tria vota eſſentialia: & ad internum Dei cultum, per orationes, meditationes, lectiones, & alia religionis opera. Item actus pertinentes ad corporis caſtigationem, & ad perfectam ſui abnegationem, & mundi renunciationem. Omnis enim religio, vt perfectæ ſit, aliquid peculiare in his omnibus obſeruare debet, ex vi ſui inſtituti, præter id quod ex vi præceptorum neceſſarium eſt. Hæc autem omnia Societatem perfectæ quadam ratione procurare circa ſuos ſubditos manifeſtum eſt. nam inprimis tria ſubſtantialia vota religionis emittit. Et licet in modo vouendi in aliquibus membris ſuis aliquid ſingulare habeat, quatenus illa vota ſolennia non ſunt, tamen infra lib. 3. oſtendemus, hoc nihil eorum perfectioni obſeſſe, quin potiùs multum prodeſſe poſſe, quia quantum eſt ex parte ipſorum vouentium, ſunt omnino perpetua, & æqualiter eos obligant: illa verò dependentia, quam ſemper à Societate habent, eos potiùs reddere poteſt, & debet in ipſorum vororum perfectæ obſervatione ſolicitos.

Aliunde verò ex parte materiæ exactam perfectionem in huiusmodi votis Societatis proficetur. Licet enim verum ſit, votum caſtitalis ex parte materiæ non admittere diuerſos gradus, vt S. Bonaventura in ſolutione in ſolutione. Propter quod etiam Pater noſter B. Ignatius 6. p. conſtit. cap. 1. §. 1. ait. *Quæ ad votum caſtitalis pertinent, interpretatione non indigem, cum conſiſt, quàm ſi perfectæ obſeruanda, nempe viſendo Anglicam puritatem imitari, & corporis, & mentis noſtræ munditiæ.* In quibus verhis imitatus eſt ſanctos Patres, qui virginitatem proſitentes cum Angelis conferre ſolent, quos ſuperiori tomo retulimus, tractando de voto ſimplici caſtitalis. Licet (inquam) hoc verum ſit, nihilominus in modo, & perfectione obſeruandi caſtitalitatem, gradus aliqui diſtingui poſſunt, vt videri poteſt apud Caſſian. collat. 12. c. 7. Quos omnes, ſine dubio, perfectio noſtri inſtituti amplectitur, vt ex verbis Beati Ignatii patet manifeſtè. Poſſunt etiam (quod ad perfectionem magis neceſſarium eſt) diſtingui varia media, quibus & caſtitas cuſtodiat, & perfectio eius acquiratur. Et in hijs mirum in modum abundat, & excellit hoc inſtitutum. Nam huic ſpectat ſumma ſuperiorum vigilantia, & inferiorum charitas, ita vt ipſas etiam cogitationes ſtatim manifeſtare, & communicare moneantur, vt libro 10. cap. 6. magis exponetur. Item huic maxime refertur cuſtodia ſenſuum, vitare otium, cauere colloquia ſœminarum, niſi cum magna circumſpectione, neceſſitate, vel vtilitate, ſacramentorum poenitentię, & Eucharistiæ frequens vſus, ac denique moderatio victus, ac veſtitus, cum alijs quæ ad aſperitatem corporis pertinent, iuxta vniuſcuiuſque proportionatam menſuram, vt inferius c. 9. fuſius exponemus: ibique ſatisfaciemus nonnullis obiectionibus, quæ in hac parte nobis fieri ſolent. Solam aduerto inter hæc Notatio con media, quædam eſſe multum interna, & ſpiritalia, alia magis externa, & corporalia. Vnde argui ſolet à ſuis detractoribus Societas, quod in prioribus rigorofior, quàm par ſit, in poſterioribus lenior eſſe videatur. Deuiſſent autem aduertere, finem Societatis vtrumque poſtulare, & non eſſe nimum, quod & fini perfectè conſequendo moraliter neceſſarium eſt, & in ſe aliunde non habet exceſſum aliqui virtuti repugnantem. Hæc autem in præſenti ita eſſe, & per ſe credendum eſt, non ſolum propter authoritatem Pontificum, ſed etiam propter diuturnam experientiam & vſum plurium virorum, qui & in vita, & in doctrina irreprehenſibiles fuerunt, & in particulari melius ratione oſtendimus.

In votis paupertatis, & obedientię poſſunt ex parte

IV. *De perfectione caſtitalis in Societate obſeruata.*

Notatio contra accuſantes Societatem nimis rigoris in quibusdam, & minimi in alijs.

V.

Hh 3 parte

*De perfe-
ctione pau-
perum So-
cietatis.*

parte materię esse gradus, in quibus non omnes religiones pares sunt, Societati verò nihil perfectionis in hac parte deest. Primum enim circa materiam paupertatis consideratur abrenunciatio proprietatis, & incapacitatis dominij in particulari, quem gradum paupertatis amplectitur Societas in omnibus membris suis, sibi (vt sic dicam) vltimatē vnitis. Quod autem hoc ad tempus differat in Scholasticis, non minuit totius religionis perfectionem, vt per se notum est: neq; etiam perfectionem ipsorum Scholarum, vt ex dicendis constabit. Secundò pertinet ad materiam paupertatis carentia proprietatis, & dominij etiam in communi, de qua religio Minorum mirum in modum, ac meritò gloriatur: illam enim *arctissimam paupertatem* vocauit Gregor. IX. in cap. *nimis praua*. de excessibus prælat. vbi non solum Minoribus, sed etiam Prædicatoribus illam attribuit, quia iuxta primariam institutionem, vtique eam obseruare tenebantur, vt tomo præcedenti, disputando de religionib. mendicantium dictum est; de facto tamen ex religionib. monachorum mendicantium, sola religio S. Francisci in vniuersum hanc paupertatem proficitur, vt colligitur ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. de regular. Hoc autem paupertatis genus etiam Societas amplectitur in sua parte præcipua, ad quam reliquæ ordinantur, scilicet in Societate professæ, vt constat ex confirmationis Pauli III. Iulij III. & Greg. XIII. & ex 6. p. Constitutionum c. 2.

VI.
*Quadam nota
tanta qua
maximè ar-
ctam Socie-
tatis pauper-
tatem ac-
commodant.
Primum.*

In quo notari possunt aliqua singularia, & propria huius religionis, quæ perfectionem huius paupertatis augent. Primum quod ad maiorem eius firmitatem, & stabilitatem, non contentus B. Ignatius directo (vt sic dicam) voto seruandi hanc paupertatem, voluit professis etiam fieri aliud votum non permittendi, quantum in ipsis esset, mutationem fieri in Societate, in his quæ spectant ad paupertatis materiam, nisi per talem mutationem ipsa paupertas magis esset restringenda, cuius voti obligationem postea lib. 6. cap. 6. expendemus. Secundò non satis fuit eidem P. N. prohibere, ne domus professæ redditus habeant, sed etiam vetuit, ne Ecclesijs, Sacristiæ, aut fabricæ applicari possent, aut vlla alia ratione haberi, ita vt penes Societatem sit eorum dispensatio. Vnde nec anniuerfaria, nec capellaniæ habere possunt, quod Minoribus prohibitum non est: quod etiam vberiùs infrà lib. 4. cap. 4. declarabitur. Nec minuit hanc perfectionem, quod hæc paupertas in communi in collegijs, & domibus probationum non seruatur, tum quia spiritus, & perfectio totius religionis ex primaria eius parte, & ex fine, quò tendit consideranda est; tum etiam, quia domus professæ, nullo modo iuari possunt prouentibus Collegiorum, aut domorum probationis: & nõ tantum professi, sed omnes etiam coadiutores eorum tam spirituales, quam temporales cum ipsis degentes eandem paupertatē seruare debent, vt citato ca. 9. dicitur in n. 3. reliqui verò omnes, cum ad hunc perfectionis statum tendant, eodem paupertatis spiritu nutrirī debent. Tum denique, quia si in collegijs aliquid de hoc rigore remittitur, est propter altiorē finem, & rationem moraliter necessariam; ideoque simpliciter non diminuit perfectionē paupertatis, quæ nõ propter se, sed propter aliud appetenda est. Tertiò potest in paupertate considerari actualis vsus eius: & in hoc multa ponderari possunt in hoc instituto, quæ materiam huius voti magnopere amplificat. Quale est non posse admittere stipendium, vel elemosynam vllā, per quam actio aliqua, vel officij, quod circa proximum exercetur, compensari videatur. Itē non posse aliquid in particulari recipere ad proprium vsu, sed in omnibus, quæ ad victū, & vestimentum, ab his quæ in communi distribuuntur

pendere; ac propterea, nihil huiusmodi in particulari posse recipere, aut in proprijs cellis seruare, non solum, quia sine licentia Superioris hoc fieri non potest, quod ferè alijs religionibus commune est, sed etiam, quia talis licentia iuxta communem, & constantem vsu, & obseruantiam huius religionis, vel nunquam, vel rarissimè petenda est, aut offerenda. Quocirca si omnia sincere considerentur, exactè obseruatur illud Pauli, *Habentes alimē. 4. & quibus regamur, hi consenti simus*. Nam licet in harum rerum vsu non seruetur maxima asperitas (quæ pars est non mediocris paupertatis) tamen iuxta finem intentum seruatur maxima moderatio, & quod caput est, huius vsus mensura, vel communis est, vel tota pendet ex alterius, sc. moderatioris, voluntate: & in his duobus consistit formalis perfectio huius vsus paupertatis, vt ex Basilio sermon. 1. de institut. monach. & ex regul. 41. ex fusius disputatis, & ex alijs facile intelligere licet. Atq; hæc nunc sufficiant de hoc medio paupertatis attigisse.

De obedientia, aliqua in præcedenti capite tractata sunt, quæ pro summaria enarratione, quam nunc facimus, possent sufficere, cum libro 4. a cap. 12. ex professo disputanda res sit. Non tamen omittam aduertere S. Bonaventuram in expositione regulæ cap. 2. iudicasse religionem suam ceteras in obedientia superare, quòd aliæ limitate obedientiam promittant secundum regulam. Minores autem indefinitè in omnibus, quæ mala non sunt. Sic enim B. Franciscus in cap. 10. suæ regulæ inquit: *firmius præcipio eis, vt obediāti suis ministris in omnibus, quæ promissæ sunt Domino obferuare, & non sunt contraria anime, & regulæ nostræ*. Quod etiam sentit D. Bernardus in 3. p. operum sermon. de obedientia ar. 3. ad 2. argumentum, & author conformitatum p. 2. tra. 2. & latius Corduba in expositione regulæ circa d. c. 10. q. 2. Idem de religione sua asseruit Dionys. Carthus. opus. de prof. monach. ar. 2. vbi docet Carthusienfium religionē in obedientia ceteras omnes superare, quia absolutè, & non solum secundum regulam obedientiam proferitur. Ego verò à comparationibus abstinens, solum assero totam illam perfectionem, quæ ex amplitudine materię in obedientia voto reperiri potest, in Societate inueniri, & in ipso instituto à fundatore Ignatio formaliter exprimi. Nam in 3. p. Constit. cap. 1. §. 23. obedientia seruanda dicitur in omnibus rebus, vbi peccatum non cernitur, & 6. p. ca. 1. §. 1. in omnibus rebus dicitur, ad quas potest obedientia cum charitate extendere: & declaratur huiusmodi esse omnes, in quib. nullum manifestum est peccatum. Et vt perfectiori voluntate tota hæc materia suscipiatur, non in ea tantum generalitate ponitur, sed explicatur illis verbis, *licet difficultas, & secundum consuetudinem repugnantia iubeat*. Modus etiam perfectissimus proponitur, dum dicitur. *Non solum in executione exteriori integre promptè fortiter, & cum humilitate debita, sed in considerationibus, & murmurationibus obedientie: verum etiam consentur interiori signationem, & veram amplexationem propria voluntatis, & iudici habere, &c.* Præterea iuxta varias constitutiones eiusdem instituti, & proprium huius religionis spiritum, & obseruantiam, est in hac religione maxima subordinatio inferiorum ad Superiores, & dependentia ab illis etiam in minimis, seruata proportionē. In primis in toto corpore respectu Generalis Præpositi, in quo maxima est potestas, & eius immediatior influxus, seu gubernatio, quàm in vlla religione inueniatur, vt lib. 10. c. 4. constabit. Deinde in singulis personis cuiuscumque qualitatis, dignitatis, aut antiquitatis sint, respectu propinquorum superiorum. His accedit speciale votum obedientie, quod fit Summo Pontifici, de quo, & de eius speciali obligatione, & perfectione infrà lib. 6. c. 4. dicemus.

Præter

Quibus medijs Societas salutem proximorum procuret.

Superest dicendum de alio ordine mediorum, quæ circa proximum directè versantur, vel ad illi proximè referuntur, quæ varia sunt, & multiplicia. Partim enim in actione consistunt, partim in priuatione, partim verò in ipsomet modo, seu dispositione totius Societatis, & rationis viuendi illius. Nam in primis ex illo fine iuuandi proximos ortum est, vt hæc religio, & habitu, & munere clericorum instituta sit, vt in ca. 5. declarabimus. Vnde hoc potest constitui tanquam primum medium, scilicet, assumptio status clericalis, quo possint proximis inferuire, & consequenter omnis dispositio, quæ ad talem statum digne assumendum necessaria est, maxime in his hominibus qui perfectionis viam proficuntur. Secundo inter hæc media numeranda sunt omnia ministeria sacra, quæ ad purgandos, illuminandos, & perficiendos alios vtilia sunt, inter quæ primarium locum tenet sacramentorum administratio, præsertim confessionis, & Eucharistiæ, quæ huius instituti maxime propria est, vt ex bullis Pauli III. & Iulij III. & Greg. XIII. & ex forma instituti, quæ in eis refertur, & ex omnibus constitutionibus satis notum est. Et huc etiam spectat sacrificiis suis Ecclesiam iuuare pro conuersione infidelium, correctione hæreticorum, & fructu, ac profectu ipsorum fidelium ea frequenter offerendo. Tertiò principaliter etiam ad hoc genus mediorum spectat quodcunque ministerium verbi Dei, quod variis modis, & magna ex parte, propriis, in hac religione exerceatur. Primò per publicas conciones, vel lectiones sacras ad populum: secundò rudimenta fidei pueris, & rudioribus hominibus tradendo, qua occasione ad communis vulgi vtilitatem diuini verbum non tantum in Ecclesiis, sed etiam in vicis, & plateis publicè diffeminant. Tertiò priuatis colloquiis & sanctis conuersationibus proximis iuuando, nunc eorum vitia fraterne corrigendo, nunc ad virtutum opera, & sacramentorum frequentiam eos exhortando, nunc verò etiam in operibus perfectionis eos instruendo, vel excitando. Quartò his adiungitur spiritualium exercitiorum communicatio, & vsus, quo homines, & vitam in melius mutare, & se ipsos cognoscere incipiunt, & de rebus æternis seriò cogitare, ac negotium propriæ salutis cum Deo tractare, & ab ipso postulare, addiscunt. Quintò annumerari possunt congregationes cuiuscunque status virorum sub regimine Societatis creatæ, ac Pontificum indultis munitæ, vbi plerisque modis familiaris ad æternam salutem promouentur. Sextò, huc etiam spectat tempore mortis iuuare proximis ad pie, sancteque moriendum. Atque hæc ferè media sunt, quæ circa fideles ipsos exercentur, quæque lib. 9. figillatim traduntur. Septimò hic adiungi possunt omnia illa, quæ ad conuersionem infidelium quorumcunque in Societate assumuntur, siue inter Gentiles, siue inter hæreticos. Quò præcipuè spectat quartum solenne votum obediendi Summo Pontifici in missionibus, etiam difficillimis, & ad quascunque orbis partes, etiam remotissimas, & inter barbaras nationes, etiam sine viatico peregrinando ex elemosynis si necesse sit, nullum aliud emolumentum, nisi salutem animarum inde expectando.

Post hæc media, quæ propinquissima sunt, & maxime spiritualia, adiunguntur illa, quæ præparant socios ad huiusmodi actiones erga proximis. Et quoniam hæc præparatio in duobus consistit, in vita scilicet, & doctrina, iuxta illud Pauli 1. ad Timot. 4. Attende tibi, & d. doctrinæ, & illa quæ ad vitam pertinent, eadem sunt cū his, quæ ad propriam perfectionem

Hh 4 nera

VIII. Præter hæc quæ sunt veluti fundamenta religionis, sunt quæ plurima alia media ad propriam perfectionem sociorum ordinata, quæ nunc summam ad duo capita reuocamus, quæ postea lib. 8. fusius expendemus. Vnum est eorum, quæ pertinent ad internam animi deuotionem, & puritatem assequendam, quæ sunt præcipuè, quæ ordinantur ad familiaritatem, & vnionem cum Deo consequendam, & ita ex eis pendet fons, & origo totius spiritualis incrementi, in quo ipsa perfectio substantialiter consistit. Ad hunc ergo ordinem spectat quotidiana lectio, & meditatio, oratio, & contemplatio. Item quotidiana, vel potius bis in die repetita conscientie examinatio, cum frequenti, & valde circumspetto confessionis vsu, iuxta ea, quæ traduntur in examine c. 4. §. 25. & 3. p. Constit. c. 1. §. 11. Atque ad hunc finem ordinatur accurata institutio de rebus spiritualibus, & frequens de his rebus consultatio, & propriæ conscientie communicatio, tam cum superioribus, quam cum aliis Præfectis, quibus hæc cura demandata est. Præterea ad eundem finem iuuantur proprio, ac peculiari exercitiorum spiritualium vsu, quo non solum in ipso ingressu, sed perpetuo per singulos annos, vt lib. illo 8. cap. 1. in fine adducemus, exercentur. Denique frequentes exhortationes spirituales, & familiaria de rebus diuinis colloquia, quæ iuxta sui instituti rationem inter socios esse debent, ad eundem finem ordinantur.

IX. Aliud caput continet media omnia, quæ ad veram sui abnegationem, & affectus mortificationem adhibentur. Nam statim in principio, in ipso examine admonentur, mundo, ac proprio amori mortuos, soli Christo Domino viuere debere, & hanc abnegationem, & continuam in rebus omnibus mortificationem quoad fieri possit, esse ab eis querendam. Et 3. p. Constit. cap. 1. magnopere conferre dicitur, vt ea munera obeant, in quibus maxime humilitas, & charitas exercentur. Item vt diligentissimè curent portarum suorum sensuum custodire. Maxime verò curat Societas, & honorum, ac dignitatum ambitioni viam præcludere, & ideo professi Societatis peculiari voto obligantur extra Societatem eas non acceptare, nisi in conscientia ab eo qui potest obligentur, intra Societatem verò nec directè, nec indirectè eas procurare, vt lib. 6. à c. 7. tractabitur. Et obeandem causam ad tollendam omnem occasionem, superiorum electiones, præterquam solius Generalis (hæc enim vitari non potuit) sublata sunt, sed eorum distributio ipsi Generali est commissæ, de quo in libro agendum. Denique ex hac renuntiatione, & propria abnegatione mira sequitur pax, & animorum vnio, ac fraterna charitas, quam totis viribus inter suos procurat Societas, & in ea magnam partem suæ perfectionis ponit, vnde P. N. Ignatius in procemio Constitutionum, in hac constituit totam vim, & efficaciam suarum legum, seu constitutionum. & id eo 3. p. c. 1. §. 21. illa duo simul coniungit dicens. De in crebro tractantes, quæ ad sui abnegationem, & in virtutibus perfectum, & omnimodam perfectionem attingunt, ad ea se inuicem exhortando, & præcipuè vnionem, & charitatem fraternam. Et statim §. 22. humilitatem, & charitatem iterum coniungit, & ibidem, & aliis locis varia media ad hanc animorum pacem, & vnionem tradit, quæ Societas diligenter obseruat, quæ ex discursu huius operis latius constabunt, nunc enim ad compendiosam instituti propositionem quam hic intendimus, hæc, quoad hanc partem sufficiunt.

X. De medijs per relationem extrinsecam spiritualibus.

XI. De medijs per relationem extrinsecam spiritualibus quorum vnus est iterarum.

nem ordinantur, solum hic supersunt ea, quæ ad studia literarum, & doctrinam comparandam, vel tradendam assumuntur. Nam cum studia literarum per se, non videantur quicquam referre ad spirituales animæ, & charitatis perfectionem; nam potius scientia vtiat, charitas autem aedificat, ut ait Paul. 1. ad Corinth. 8. ideo aliquibus visum est statui religioso non convenire, cum hic status ad perfectionem charitatis ordinetur. Contra quos scripsit D. Thom. art. 5. q. 188. 2. 2. Vbi inquit an sit instituenda aliqua religio ad studendum? Et respondet studium literarum omnibus religionibus etiam puram contemplationem profitentibus esse utile; religioni vero, quæ ad salutem proximorum procurandam ordinatur, esse necessarium, iuxta illud ad Titum 1. *Amplēctentem cum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere.* Cum ergo ostensum sit, Societatem principaliter ordinari ad proximos iuvandos, recte concluditur studia literarum esse illi maxime necessaria. Quod etiam docuit P. N. B. Ignatius in 4. p. Confit. à principio, & per totam illam mirabili providentia, & prudentia omnia disponit, quæ ad hæc media literarum pertinent. Ex quibus quædam pertinent ad disciplinam literariam, ut sic dicam; alia verò ad doctrinam. Nam prius necessarium est, eos qui futuri sunt Societatis operarii, literis ad discendum vacare; quia rari vel nulli sunt, qui sufficienter instructi, & docti à principio recipiantur; necesse est ergo ut in ipsa religione, per quod non impeditur perfectionis propriæ progressus, cum actio illa ex se valde honesta sit, & ex obedientia sumpta, & desiderio iuvandi proximis, opus sit insignis charitatis scientia autem, quæ hoc modo acquiritur, non inflat, sed cum charitate aedificat, & concordiam parit, ut recte D. Thom. dixit dicto art. 5. ad 2. & latius declaravit opusc. 19. cap. 11. Quæ verò studia religiosos deceant, non est hoc loco expresse declarandum, sed sufficit dicere, per se quidem ac directe studia sacrarum literarum ad eos pertinere, ut docuit D. Hieronym. epist. 4. ad Rusticum, sub illis tamen comprehendit univ. sam doctrinam, Pontificum, ac Conciliorum decreta, ac sententias; nam in his tota sacra doctrina, vel explicatur, vel continetur. Secundario verò, seu ministerialiter etiam philosophica doctrina, & humaniores literæ religiosis necessariae sunt, his præsertim qui cum hæreticis sunt dimicaturi, parati, ac dispositi esse debent ad doctrinam hanc disseminandam per univ. sum orbem. Quam verò exacte, sapienter, & moderate hæc omnia in Societate ordinata sint, postea toto lib. 5. in particulari videbimus. Post disciplinam recte subsequitur doctrina, cum hic sit finis eius, unde in hoc etiam genere actionis nihil Societas omittit, quod quoquo modo iuvare proximum possit. Nam (ut omittamus prædicationem verbi Dei, quæ magis ad affectum, quam ad intellectum ordinatur, & ideo superius num. præced. de illa dictum est) occupatur Societas in docendis proximis, primò in Scholis legendo publicè, Scripturam sacram, & theologiam Scholasticam; quod munus meritò à religiosis usurpari, latè defendit D. Thom. opusc. 29. cap. 2. Deinde casus etiam conscientie docendo, & ubi necesse est, controuersias etiam fidei agitando. Hinc ulterius ad liberales quoque artes docendas descendit, neque in his tantum sistit, sed linguarum etiam peritiam, imò & ipsius Latinæ linguæ prima rudimenta tradit; nam per hæc initia, ad maiora perueniendum existimat, nec parua reputat, sine quibus magna non constant. Denique, tam per priuata consilia, quam per generalem doctrinam, quæ verbo, quæ libris editis traditam, omnes omnibus modis iuvare studet; nihil a-

liud (in hoc enim harum actionum perfectio posita est) quam eorum qui docentur bonum intendendo, & maiorem Dei gloriam inde sperando, ut in suis Constitutionibus B. P. N. Ignatius frequenter reperitur.

Ex his vero sequitur diuersitas graduum, & personarum, quæ in toto corpore Societatis cernitur, & inter media ordinata ad salutem meritò numerari potest. Nam ex hoc fine, & ex actionibus, ac ministeriis proximè numeratis orta est. Ut enim notitios omittamus, qui omnibus religionibus communes sunt, quamvis in Societate aliquid speciale habeant infra lib. 2. cap. 5. explicandum; post sufficientem probationem, & moralem, ac spirituales instructionem admittuntur nouitii ad primum Societatis gradum qui *scholarum approbatorum* appellatur, in quo membra Societatis verè efficiuntur, etique per tria substantialia vota religionis incorporantur. Quia verò tunc regulariter, ac per se loquendo, nec ad statum clericalem, nec ad sacra ministeria erga proximos exercenda sufficientiam habent, aut preparati sunt, proximè in hunc finem admittuntur, ut ad eum statum, & ad alias actiones per studia literarum, & virtutum progressum disponantur, & ideo nec per vota propria clericorum, neque etiam per solennia, & omnino absoluta ex parte Societatis, admittuntur. Nam quo finis, & actiones propriæ Societatis perfectiores sunt, eo magis probati, & perfecti esse debent, qui ad eas simpliciter, ac solenniter admittuntur. Ita ergo primus gradus membrorum Societatis, in quo Scholastici approbati existunt, constituitur. Postquam verò huiusmodi Scholastici, & sufficienter probati, & in literis instructi sunt, & per sufficientem experientiam apti, & idonei inueniuntur ad exercenda ministeria circa proximos suprà declarata, & præsertim ad eas missiones, ad quas pro salute animarum à Pontifice mitti possunt: iam tunc presbyteri ordinati in vicinum gradum per veram professionem ad quatuor vota solennia, quibus alia simplicia adiuncta sunt, ut lib. 6. à cap. 6. videbimus, à Societate admittuntur. Quoniam verò prædicta Societatis ministeria multa dona, & nature, & gratiæ requirunt, quæ non in omnibus, sed fortasse in paucis inueniuntur; ideo necesse fuit aliquos etiam sacerdotes post studia literarum, & sufficientem de illis experimentum in Societate intimius, quam scholares ipsos admitti, ut iuxta suum captum in spiritualibus ministeriis profectus iuvare possint, qui propterea *Coadiutores* spirituales appellantur, qui quantum votum obediendi Pontifici in missionibus non emittunt, quia non supponuntur habere sufficientiam ad omnia ministeria, quæ ex vi illius voti comprehenduntur. Neque etiam regulariter faciunt solennem professionem, ut debitus ordo, & subordinatio melius conferretur, & propter alias graves causas in lib. 7. c. 1. tractandas. Dixi autem regulariter, quia interdum admittuntur aliqui ad professionem cum tribus tantum votis solennibus, & substantialibus religioso statui, quod tamen non fit, ut dicemus ibidem, nisi per modum dispensationis, propter speciales rationes, & graves causas occurrentes. Tandem, quia ut in simili dicitur Actor. 6. *equum non est derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis.* ita etiam spirituales operarii Societatis, vel qui studiis vacaturi erant, non poterant simul sine magno impedimento, corporalia ministeria sustinere, ideo necessarium fuit gradum alium in ea instituere, ad quem illi, quoad adiutores temporales vocantur, admitterentur, quos oportuit esse veros religiosos, & per substantialia vota Societati coniunctos, ut cum maiori decencia, religione, & charitate talia ministeria fiant. Horum autem religiosorum statui, ac muneris, non erat proportionatum quartum illud votum obediendi Pontifici;

Vide in to. de
Censur. dif.
23. scilicet. 3. a
n. 19.

tifici; quia ministeria, ad quæ ordinantur illæ missiones, ad tales personas non pertinent: admittuntur ergo ad tria vota non solennia, sed simplicia, sicut de coadiutoribus spiritualibus, & scholasticis approbatis dictum est. De quibus omnibus gradibus inferius sigillatim est dicendum, à lib. 3. vique ad 6. Nunc enim solum propositi sunt, ut generalis quædam notitia totius Societatis habeatur; & quia tota hæc structura, & fabrica ad prædictum finem ordinata est, illique valde proportionata existit, ac propterea à Summis Pontificibus, præsertim à Gregor. XIII. in constitutione, *Ascendente Domino* probata, & laudata est.

tem causæ in ea fundanda considerari possunt, scilicet, prima, & principalis, quæ est Deus, proxima, & ministerialis, quæ fuit priuatus homo, quem Deus ad hoc mirabile opus excogitandum illuminauit, & exequendum impulit, & animauit. Tertia est Apostolica sedes, quæ Dei nomine, ut vicem Christi gerens in terris, religionem hanc sua auctoritate suscepit, & confirmauit, & de singulis pauca dicenda sunt.

De institutore Societatis, eiusque institutionis convenientia.

II.

Ut ergo à notioribus nobis incipiamus, perspicuum est omnibus, religionem hanc institutam esse ab Ignatio Loyola, de cuius sanctitate, doctrina, & nobilitate hic non dicam, quia ea magis ad historiam, quam ad disputationem Scholasticam pertinent, satisq; eruditè, ac copiosè descripta sunt à familiari eius filio, grauique Patre nostro Petro de Ribadeneira, & postea à Petro Maphæo, ac nouissime à Patre Nicolao Orlandino i. p. historiarum Societatis, ut in ore dicitur: *vel trium sit omne verbum.* Nobis ergo sufficiant nunc testimonia, quæ Pontifices Summi, non solum de Ignatio, sed etiam de sociorum eius pietate, & doctrina, & de irreprehensibili vita, nobis reliquerunt. Nam Paulus III. in prima bulla confirmationis instituti de Ignatio, & sociis ita loquitur: *In theologicis studiis per plures annos exercitatis Spiritu sancto (ut creditur) pie afflatis amandum, & diuersis mundi regionibus discendentes in vnum conuenerunt, & socij. Hi ad dicendum huius seculi illecebras, eorum vitam perperam D. N. Iesu Christi, atque nostro, & aliorum successorum nostrorum Romanorum Pontificum seruitio dedicauerunt, & iam quàm pluribus annis laudabiliter in via Domini se exercuerunt, &c. Quæ iterum repetit in initio bullæ secundæ ampliacionis prædictæ confirmationis; & inferius subdit. Nos igitur ad eorundem Ignatii Præpositi, & sociorum piam vitam, & bonorum operum exemplum attendentes, eorum piæ desiderij annuentes, &c. Et in bulla 3. in qua varias facultates concedit, Attendentes (inquit) ad fructus vberes, quos in domo Domini hæc tenus produxerunt, & produci non desinunt, vestra religione, integritate, sinceritate, doctrina, moribus, & experientia plurimum in Domino confidentes, vobis, &c. Similia leguntur in bulla Iulij III. de confirmatione eiusdem instituti, & in fine eius specialiter addit Pontifex. Considerantes, nihil, quod pius, sanctumque non sit, in sancta Societate, eiusque laudabilibus institutis, ac exemplari Ignatii, & aliorum sociorum vitam, & moribus reperiri, &c. Vbi expendo idem testimonium ferre Pontificem de sanctitate vitæ Ignatii, & sociorum, ac de ipso instituto, quod sua auctoritate approbavit. Quæ testimonia sequentes Pontifices etiam post felicem B. Ignatii mortem sæpius comprobauerunt, ut ex cæteris bullis constat, & specialiter Greg. XIII. in bulla, *Quanto fructuosius* bene memoria Ignatium Loyolam Societatis institutorem appellauit. Ac nouissime Paulus V. vniuersæ Societati publico Confessoris non Pontificis cultu, & rituque venerandum proposuit. Itaque de sanctitate fundatoris huius religionis impie nunc dubitaretur, & speramus fore ut per expressam Pontificis canonizationem vniuersæ Ecclesiæ proponatur.*

Pontificum testimonia de Ignatio & sociorum eius sanctitate, & doctrina.

Sperin hanc Societatem Confessoris non Pontificis cultu, & rituque venerandum proposuit. Greg. XV. 12. Maij 1622. & Paulus V. 1621.

III.

Religionem hanc conuenientissimo tempore in qua diu, ac diligenter se exercuit, & alios exemplo suo, & familiari sermone ad idem vitam genus sibi adiunxit, & post multos labores pro animarum salute susceptos tandem anno 1538. Romæ cum sociis suis de fundanda Societate deliberauit, & se-

XIII.

De medijs priuatis ad causam salutem pertinentibus.

Ultimò quoniam in numer. 10. diximus, hæc media non tantum positiua, sed etiam priuatiua esse, & priora insinuatæ sunt, oportet posteriora breuiter recensere. In hoc igitur ordine in primis pono, non habere vsum chori, quanquam enim hæc actio valde religiosa sit, & ideo ab alijs religionibus obseruata, tamen quia nimium religiosus Societatis impediret, vel ab studiis dum eis vacant, vel ab actionibus, & ministeriis circa proximum, ad quæ post studia destinandi sunt, & præsertim, quia parati esse debent ad varias missiones, & ad discurrendum per vniuersum orbem; ideo Pater noster Ignatius Societatem voluit esse hæc occupatione liberam. Et quamuis id multi in Societate notauerint, ac reprehenderint, in cap. 8. ostendimus illos nulla ratione sufficienti motos esse, sed hoc potius fuisse, & Patrum sententiis, & rationi etiam valde consentaneum. Et ad hoc medium reuocantur omnes similes actiones, à quibus Societas, etiam ex Pontificum auctoritate eximitur, ut sunt processiones publicæ, & similes, quæ cum cantu, & choro coniunctæ sunt. Aliud medium priuatiuum numerari potest, abstinere à suscipienda cura monialium, ut lib. 9. cap. 8. numer. 15. iterum dicemus, quamuis enim huius rei plures alie rationes reddi possint, hanc tamen existimo esse præcipuam, quia iudicatum est à B. Ignatio in p. 6. Constat. cap. 3. §. 7. ita expedire, ut socij expeditiores essent ad finem illum, quem præcipue intendunt. Potest etiam inter hæc media poni, non accepisse singularem habitum, sed communem clericorum honestè viuendum, iuxta morem regionis, in qua socij versantur; nam hoc etiam ad hunc finem ordinatum est, ut facilius pateret aditus ad omnes proximos, siue hæreticos, siue fideles, &c. Et eadem ratione posset hic numerari communis, & vulgaris victus, & moderatio à nimia vitæ austeritate in his, quæ ad corpus pertinent, quorum ratio in progressu huius libri copiosius expendenda est, & ideo de his medijs hæc delibasse sufficiat.

C A P V T IV.

Utrum Societas religio conuenienter instituta, & approbata fuerit.

I.

De causis, quæ ad finem salutis pertinentibus.

Hæcenus ferè nomen solum Societatis, & quid eo nomine significetur, à nobis explicatum est, ostendimusque Societatem I. E. S. V. nomine significari quandam religiosorum hominum congregationem, ad finem salutis animarum, cum talibus medijs, talique viuendi ratione institutam: nunc ex eodem fine, & medijs distinctius declarandum est, quid, & qualis sit hæc religio. Quoniam verò questio quid est, supponit questionem an est, prius de hac questione aliquid dicere oporteret, nisi religionem hanc dari in Ecclesia satis iam per se esset notum: solum ergo superest, ut de origine & institutione eius, atque adeo de illius approbatione dicamus, atque ita fiet, ut post causam finalem efficietæ causas huius religionis declaremus. Tres au-

& sequenti anno 1539. confirmationem religionis suae à Paulo III. Pontifice Summo postulauit, & post vnius anni accuratam examinationem, nimirum 1540. approbationem obtinuit; ac proinde dicere possumus religionem hanc illo anno incepisse, quàm tunc non simpliciter, & tanquam perpetuò duratura approbata videatur, quia solum est data Societati facultas recipiendi vsque ad sexaginta socios; post tres verò annos idem Pontifex Paulus III. absolute, & sine vlla restrictione illam confirmauit. Est autem meritò à multis sapientibus, ac prudentibus viris obseruatum, hoc eodem tempore natum fuisse in Germania Martinum Lutherum anno scilicet 1483. octo nimirum annis ante Ignatium; & anno 1521. publicum bellum contra Romanam Ecclesiam excitasse, innumeras haereses disseminando, & praesertim eas, quae libertatem carnis concedere, & subiectionem, ac obedientiam Summi Pontificis destruere posse viderentur, quibus mediis innumeros habuit suae blasphemiae, & iniquitatis sectatores, & ministros. Hoc autem ipso tempore, quo videbatur fides in tot prouinciis catholicis, & Ecclesiae subiectis labefactari, ac deficere, non sine magna Dei prouidentia cepit aperiri ostium, ac via, qua posset eadem vera fides, & Christi nomen ad innumeras gentium nationes deferri, in quibus antea auditum non fuerat. In India, scilicet, Orientali, & Occidentali, & in multis regnis, & insulis, quae paulò ante praedicta tempora pietate, diligentia, & industria Catholicorum Regum Hispaniae, ac Lusitaniae explorata sunt. Hoc ergo eodè tempore excitauit Deus Ignatium, qui Societatem ad profectum animarum in vita, & doctrina Christiana & ad fidei propagationem, ac defensionem (vt dicitur in bullis Pontificiis, praesertim Gregor. XIII. *Quanto fructuosius*) erigeret. Desensio enim fidei contra haereticos fit, propagatio inter Gentiles, & Paganos: profectus autem vita inter ipsos fideles, & catholicos. Conuenientissimè ergo instituta est ad hunc finem hæc religio eo tempore, quo & defensio fidei erat Ecclesiae maximè necessaria, & propagatio valde opportuna, & instauratio, ac perfectio morum utilissima.

Spiritus sanctum fuisse principalem authorem huius religionis.

IV.
Suaetur
testimonio
Ignatii.

Atquè hinc (vt ad primam, & principalem causam huius religionis ascendamus) colligere licet, non fuisse hoc humanum inuentum, nec B. Ignatium solo suo humano ingenio, aut virtute, tantum negotium inchoasse, sed Spiritum sanctum fuisse principalem huius religionis auctorem. Ita profitetur idem Ignatius in principio suarum constitutionum dicens, *Summam sapientiam, ac bonitatem Dei Creatoris nostris esse, quae conseruatur est, gubernatur, atque promotura in suo sancto seruitio hanc minimam Societatem Iesu, vt eam digna est inchoare.* Quod sanè non aliter fecit diuina sapientia, quàm Ignatium speciali instinctu suo illuminando, & ad tantum opus excitando, & mouendo. Quod plane senserunt Pontifices Summi: Paulus namque III. in bullis suis de Ignatio, & sociis semper dicit, *Spiritus sancto (vt creditur) afflatus.* Iulius autem III. simpliciter dixit, *Spiritu sancto afflatus*, omissa particula *vt creditur*, quam non existimo casu excidisse, sed quòd dubitationem, vel formidinem indicaret, consulto ablatam fuisse; nam diuturna experientia, & vberes fructus simul cum approbatione praecessoris sui, omnem formidandi rationem, si qua erat, auferre poterat. Atque eadem fortasse ratione Gregor. XIII. in bulla, *Quanto fructuosius*, absolute dixit, *Ad quem finem Spiritus sanctus, qui bona memoria Ignatium Loyolam ipsum Societatis institutorem, e-*

Probat
authoritate
Pontificum.

iusque socios excitauit, media etiam praclara, maxime, quae opportuna huius fidei ministerio tribuit, atque confirmant. Et paulò inferius. *Quapropter Societatis eiusdem Ignatius diuino instinctu ita duxit disponendam, &c.*

Sunt praeterea coniecturae & rationes multae, quae veritatem hanc moraliter certam possumus esse, credere. Prima est illa, quae proximè infinuata est ex nomine Societatis, & mediis, quae ad illum consequendum proficetur, adiuncta opportunitate temporis in qua orta est. Pertinet enim ad specialem Dei prouidentiam, qua suam Ecclesiam regit, & protegit, & insurgentibus contra illam nouis hostibus, nouos etiam milites preparare, qui eam defendant, & ministros etiam Euangelij prouiderent, quorum opera illud tandem vaticinium impleatur; *Erit vnum ouile, & vnus pastor*, Ioan. 10. Sicque experientia compertum est, insurgente enim contra Ecclesiam Ario, Deus contra illum Athanasium excitauit; contra Nestorium Cyrillum; contra Pelagium Augustinum. Et qui historiam Ordinis Praedicatorum scribunt, aduertunt eo tempore Deum sacram illam religionem per S. Dominicum instituisse, quando Albigenes, & alij haeretici Ecclesiae pacem perturbare incipiebant. Videmus autem religionem hanc eo tempore fuisse exortam, quo Lutherus bellum contra Ecclesiam excitauit, & directe, ac singulari quodam modo esse illi contrariam: Lutherus enim non solum apostata fuit, sed etiam religiosus omnes, vt apostatarent, & fideles omnes viam perfectionis, vt contemnerent, persuadere conatus est; Ignatius autem non solum ipse religiosissimus fuit, sed socios etiam ad proprium, & valde religiosum institutum sibi adiunxit, & per eos, ac successores eorum, non solum catholicam modo, sed sacras etiam religiones prouideret defendere; eaque quantum in se esset propagare, & augere omnes fideles ad viam perfectionis excitando, conatus est. Lutheri lapsus inde primò incepit, quod contra Romanam Sedem immortale odium concepit; vnde & ab illius obedientia discessit, & quos potuit auerit. Ignatij vero cogitationes omnes in hoc praecipue politae fuerunt, vt se totum omneque suos Sedis Apostolicae seruitio consecraret, & nouo vinculo voti solennis obedientiae coniungeret, ac submitteret. Denique effectus ipsè comprobauit, nullos Ecclesiae ministros haecenus restitisse magis Lutheranorum, & omnium nouatorum conatibus, quàm Ignatij filios, quos propterea ipsi haeretici summo odio prosequuntur. Idemque discursus potest facile ad temporis opportunitatem circa promulgationem Euangelij inter Gentiles cum proportionem accommodari. Cum ergo hæc ita sint, quis dubitare audeat, ipsum Spiritum sanctum religionem hanc contra tot Ecclesiae hostes, ad tot praclaros fines, & effectus excitasse?

Secunda ratio, illaque efficacissima effectibus, & fructibus huius religionis formari potest, iuxta Christi testimonium. Ex fructibus enim cognoscitur, vnde etiam D. Thom. dicto opusc. 19. conuenienter dicit, colligi posse, & debere, an conuenienter instituta, & approbata fuerit. Atque eadem ratio in ne vultus est Gregor. X. cum Concilio Lugdunensi in cap. vnicò. *Si sane de religiosis domibus in a. cum loquens de Praedicatorum, & Minorum ordinibus dixit. Quos eundem ex eius vilitate Ecclesia vniuersali prouideret approbata.* Quanti autem, & quales reuerfali Ecclesiae prouenerint fructus, ex huius religionis institutione, & operibus, à nobis nec narrari necesse est, cum res per se sit euidentissima; nec decens apparet, quatenus ad laudem nostram pertinere videantur, quamquam vera nostra non est, sed

sed ipse Spiritus sancti, quem volumus ex his effectibus huius operis agnoscere. Quia vero Spiritus sanctus per Christi Vicarios Ecclesiam suam docet, quid ipsi de his fructibus senserint tacere non possumus: nullo enim in hac rem testes maiori fide dignos asserere possumus. Paulus ergo III. etiam ante nam Societatem postquam de vita Ignatii, & Sociorum testimonium supra relatium dedit, subdit. Et iam quampluribus annis laudabiliter in vinea Domini se exercuerunt. Quae postquam in speciali numeravit, concludit. Et demum omnia charitatis officia, & quae ad animarum consolationem faciunt, ubique terrarum ubi peregrinati sunt, multa cum laude obsecundo. In bulla autem III. in qua varias facultates Societati iam instituta, & confirmata concedit, inquit, Attendentes igitur ad fructus vberes, quos in domo Domini hactenus produxistis, & producere non desinitis. Et in bulla 4. Licet debitum (inquit) pastoralis officij omnibus regularum vitam ducentibus, ut in suis disciplinis, & laudabilibus institutis conferuntur, & augentur, nos reddat favorabiles, & benignos, ad Societatem vero Iesu per nos institutam, & approbatam, cuius specimen veluti ager fertilis in Domino, multiplices atque vberes fructus animarum ad summi regis laudem, & fidei incrementum attulit, & affert quotidie verbo, & exemplo in populo Christiano, dirigentes praecipue velut pater oculos mentis nostrae, dignum censimus, ut ipsam Societatem, cuiusque in odorem sanctitatis Altissimo deferentes personas, specialibus favoribus prosequamur. Haec ferè testimonia Pauli III. refert Iohannes III. in sua bulla confirmationis his brevitatis, sed notandis verbis. Cumque postmodum progressu temporis Spiritu sancto cooperante, ex Societate praedicta spiritualem animarum fructum crescere intellexisset idem praedecessor, &c. Si enim Spiritu sancto cooperante fructus proveniunt, multo magis Societatem ipsam, tanquam proprium instrumentum suum, idem Spiritus sanctus preparavit. Quod verbis gravisimis repetit idem Pontifex in secunda bulla in qua Societati privilegia concessit. Quibus similia, & valde notanda sunt, quae habet Pius IV. in principio suae primae bullae. Esi ex debito pastoralis officij singulos religiosos, &c. paternam dilectione prosequamur, ad illos tamen, qui sicut nomen Sociorum Iesu assumpserunt, ita opere, doctrina, & exemplis Dominum nostrum Iesum Christum imitari, & eius vestigia sequuntur, maioribus favoribus, & gratiis prosequendum imitatur. Verius autem quam priores Pontifices hoc testatus est Pius V. in secunda bulla, qua confirmat quasdam Societatis constitutiones, quae sic incipit. Innumerales fructus, quos benedicente Domino, Christiano orbi Societas Iesu viros literarum, praecipue sacrorum scientia, religione, vita exemplari, morumque sanctimonia perspicuos, multorum religiosissimos praecitatores, ac verbi divini etiam apud longinquas, ac barbaras illas nationes, quae Deum penitus non noverant, optimos praedicatores, & interpretes producendo, felicissime hactenus attulit, & adhuc sollicitis studiis asserere non desistit, animo sopius reuoluentes nostro, libenter, non solum ea quae alias in ipsius Societatis favore à Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, nobisque, & aliis emanata sunt, ut firmius subsistant, cum a nobis petuntur, verum etiam Societatem ipsam quantum à nobis ex alto conceditur, specialibus favoribus, & gratiis munimus. Simile, vel certe copiosius encomium habet idem Pontifex in altera bulla, in qua Societatem inter religiones mendicantes numerari voluit. Gregor. etiam XIII. saepe in suis bullis simile testimonium praebet, specialiter verò in priori de confirmatione instituti sic incipit. Quanto fructuosius in colenda Domini vinea se exercet veneranda Iesu Societas, dignisque aeterna mercede operariis abundare conatur, tanto propensius contendimus eam, religiosamque subinde quam instituit prolem, unde tota respublica Christiana ubique subleuetur, prosequi, & consuere. Et in altera consti-

tutione, Ascendente Domino. cum proposuisset operam, & laborem, quem in gubernanda Petri navis sustinebat, de operariis Evangelicis subiungit. Cumque tanti laboris socios, & validos remiges divina nobis providentia preparaverit, eorum opera in superandis saevientis pelagi tempestatibus, nos maxime subleuat, qui pro communi fluctuantium animarum salute, propria commoda nihil pendunt, seque ad omnia discrimina exponunt. In quo cum aliarum religionum studia, tum Societatis Iesu & V. assiduis pro Christo labor, nec non usque ad finem perseverantia, promptam se ostendit, cumque prolem catholicae religioni valde proficiam, & ad omnia pericula pro universali Ecclesia subeunda paratam procreavit, aliam, atque aliam à prima non degenerem praestant gratia Dei quotidie subleuat, ut nobis eorum alumnus per multiplices probationis gradus altius prouecti semper praesent sint, quos in rebus arduis suscipiendis fructuosos operarios assicamus. Ex his ergo testimoniis satis constat efficaciam rationis factae: nam adducti Pontifices non solum agnoscunt, & consentunt praedictos effectus, sed etiam illos pronuntiant esse Spiritus sancti opera, & à fortiori colligunt tale institutum ab Spiritu sancto specialiter manasse.

Concludimus
ratio ex
eiusdem
efficietibus.

Vt verò hoc evidentiùs constet, indicemus in particulari huiusmodi effectus. Primus est sanctitas, & vitae innocentia, quam Deus contulit primis huius vitae inventores, medio usu, & observatione ipsius instituti. Quamvis enim videri possit hoc magis ad causam, quam ad effectum huius religionis pertinere (quod non minuit rationis efficaciam; nam idcirco Deus talem sanctitatis gradum, & modum B. Ignatio contulit, quia ad tantum opus illo ut ministro uti volebat) re tamen vera inter effectus merito numeratur; nam per opera, & exercitia, quae in Societate retenta, & approbata sunt, voluit prius Deus Ignatium ac socios eius sanctificare, ac perficere, & ita usu ipso, & effectum approbavit institutum postea ab Ecclesia suscipiendum, & approbandum. Qualis autem, & quantus fuerit hic effectus, satis supra num. 2. verbis ipsorum Pontificum indicavimus, & de illa re pleni sunt libri, qui in manibus omnium versantur. Secundus effectus est haec eadem virtus, & vitae puritas, quae in successoribus eorum, mediante eodem instituto, conservatur; hoc enim sine arrogantia dicere possumus, cum non de aliqua particulari persona, sed de tota religione tractemus. Praecipue verò haec religio semper enituit, omnibusque in admiratione fuit, in vnione, & charitate fraternae; ut merito dicere possimus, satis in ea ostendi signum illud à Christo datum, Ioan. 13. In hoc cognoscet omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.

VII.
Huiusmodi
effectus in
particulari
inducuntur.

Tertius effectus numerari potest firmitas, & stabilitas huius religionis, non obstantibus innumeris persecutionibus, quas & ante suam institutionem in personis Ignatii, & sociorum, & post suam institutionem, & approbationem sustinuit. Cum enim illa sit omnium minima, & novissima; & tam grande opus, ac bellum contra haereticos, & alios Christi hostes assumpserit, variis modis, ac rationibus, non ab eis solum sed etiam à Catholicis nonnullis impugnata, nullum inde detrimentum passa est, sed semper fortior, ac purior per tribulationes reddita, ut experimento omnibus est compertum. Unde merito illi accommodari potest dictum Gamalielis Actor. 5. Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissolvetur; si verò ex Deo est, non poteritis dissolvere illud. Quarto adiungi potest propagatio, & incredibilis extensio huius religionis, quae per totum orbem breui tempore facta est nam statim ferè sine mora per totam Europam dilata est; & ve

VIII.

Pius

Pius V. de illius alumnis dixit. Non contenti terrarum finibus, usque ad Orientales, & Occidentales Indias penetrarunt. De quare in vita B. P. N. Ignatij, & in epistolis Indicis, & in vita S. P. Francisci Xavier multahabentur. Specialiter autem animaduerti potest ex 4. lib. vitæ B. Ignatij. cap. 16. apud Ribaden: tempore mortis suæ reliquisse fundata centum Societatis domicilia, per duodecim provincias distributa, ut in hoc etiam videatur in ipso impleta illa promissio. Qui reliquerit domum aut fratres, &c. centuplum accipiet. Quinto addere possumus, religionem hanc non solum successione, & approbatione temporum, sed etiam sanguine multorum martyrum fuisse stabilitam, & firmatam. Nam hoc etiam Pius V. loco proximè citato in approbatione huius religionis numerandum putauit, dicens, Ac eorum aliquos ita Domini amor perstrinxerit, ut etiam proprii sanguinis prodigi, ut verbum Dei inibi efficacius plantarent, martyrio voluntario sese supponerint. Et tamen, post tantum Pontificis testimonium, illustres alij in Anglia in medio ipso Oceano, aliisque pro Romana, id est, catholica Ecclesia expeditionibus martyres occubuerunt. Sexto, hinc sequuti sunt exteriores fructus circa proximam, & vniuersam Ecclesiam, de quibus Pontifices supra citati potissimum loquuti sunt: maximè verò Pius V. dum in hoc postremo loco adiungit. Per quæ eorum spiritualia exercitia, etiam regna ipsa fidem Christi agnouerunt, ac tam inibi, quam ubique terrarum charitatis, & misericordie opera exercere studeant. Vide de hoc plura in Payua de origine Societatis.

IX.
Quam efficaciam habet ratio ab his effectibus desumpta.

Tandem ad huius discursus confirmationem addere possumus, his ferè motiuis, & rationibus solere Patres, & Theologos vti ad persuadendum, esse euidenter credibile, ut aiunt, autorem fidei, & religionis Christianæ esse ipsum Deum, quem admodum nos etiam prosequuti sumus disput. 4. de fide sect. 3. Nam argumento sumpto ab insigni sanctitate eorum, qui hanc fidem profitentur, utitur Euseb. lib. 2. de præparatione Euangelica cap. 5. & August. lib. 2. contra Iulian. Argumento verò sumpto ex sanguine martyrum utitur Iustinus in Apologia pro Christianis. Ratione autem sumpta ex constantia, & incremento in persecutionibus, utitur Leo Papa in ferm. 1. de Sanctis Petro, & Paulo his verbis: Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur, & semper Dominicus ager segete diuore vestitur, dum grana quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur. Et idem lumi potest ex eodem Augustino in id Psalmi 57. Ad nihilum deuenient tanquam aqua decurrens. Denique illud argumentum visum est efficacissimum omnibus Patribus præsertim Augustino, quod ex amplitudine Ecclesiæ sumitur, & quod duodecim homines potuerunt vniuersum mundum subiugare, non vi armorum, sed vitæ, & doctrinæ: ergo proportionem seruata, eadem signa manifestè ostendunt religionem hanc peculiari providentia à Deo ipso fuisse institutam: quibus addere possumus, vnam ex præcipuis notis ad cognoscendam veram Ecclesiam, quam Patres tradunt, esse vniōem membrorum inter se, & cum capite, Romano scilicet Pontifice, ut ex Leone Papa, Irenæo, Cypriano, & aliis latè tradit Bellarm. lib. 1. de Eccles. cap. 10. Sic ergo ex perfecta vniōe charitatis membrorum huius religionis inter se, & vniōis perfectæ, & singularis obedientiæ totius religionis ad Summum Pontificem, euident coniectura fit, eundem spiritum fuisse huius religionis principalem autorem, qui fuit ipsius Ecclesiæ.

X.

Sed quæret aliquis, quomodo intelligendum sit hanc institutionem esse specialiter Spiritui sancto tribuendam. Aut enim est sensus, nō potuisse Ignatium, & socios sine speciali Spiritus sancti gratia, & inspiratione, tantum opus inchoare, & perficere;

aut sensus est ex singulari aliqua reuelatione, aut extraordinaria motione, aut directione infallibilis, qualis dari solet Prophetis, aut sacris Scripturis, hanc institutionem originem duxisse. Si prior tantum sensus intentus est, res est certissima, & ferè euident ex principiis fidei, quibus docemur, multum pietatis opus inchoari, aut fieri posse à nobis, sine Spiritus sancti præcisâ inspiratione, & sublequente adiutorio. Quis autem dubitare audeat conatus Ignatij, & sociorum in hac religione fundanda fuisse pietate plenos, cum sine magna fide, ac religione, & feruenti charitate, ac obedientia tantum opus aggredi non potuerint. Itaque in hoc sensu dubitari non potest, quin ab Spiritu sancto fuerint moti, & adiuti. Hæc autem parua, & communis valde laus est, cum ille modus originis ab Spiritu sancto omnibus pietatis operibus communis sit. Ex quo solum concluditur, bonum, & meritum fuisse huic operi incumbere: inde tamen inferri non potest, aut opus ipsum habere aliquam singularem excellentiam, aut fuisse vtiliter, aut conuenienter inuentum: potuit enim esse ex zelo, & non secundum scientiam, potuit etiam voluntas eius esse ab Spiritu sancto: in ipsa verò fabrica: vel institutione nihil esse nili merè humanum, atque adeo expositum mille erroribus, ac defectibus. Si verò alter sensus est intentus, ille quidem magnam laudem continet, verendum tamen ne sit nimia, & non sufficienter probata: nam inde sequeretur omnia quæ in hoc instituto continentur omnino esse certa & infallibilia, quod dicendum non est.

Religionem hanc conuenientissimè ab Apostolica Sede approbatam, & confirmatam,

Antequam ad hanc interrogationem respondeam de tertia causa huius instituti proposita in numer. 1. dicendum breuiter est, quamquam in hætenus dictis iam ferè contineatur. Dico ergo Religionem Societatis conuenientissimè fuisse ab Apostolica Sede approbatam, & confirmatam. De approbatione ex Apostolicis bullis sæpe citatis constat. Nam Paul. III. in prima bulla sic inquit. Premissa omnia, & singula, tanquam ad spiritualium profectum doctorum sociorum, & reliqui Christiani generis opportuna, Apostolica auctoritate tenore præsentium, ex certa scientia probamus, confirmamus, & benedicimus, ac perpetua firmitatis munimine roboramus, ipsosque socios nostræ, huiusque sanctæ Sedis Apostolicæ protectione subigimus. Et deinde facultatem concedit concedendi constitutiones, quæ ad finem Societatis, Christi gloriam, & proximi vtilitatem conformes sint, quas eo ipso, quod legitime sint conditæ, eadem Apostolica auctoritate vult esse confirmatas, ut latius in bulla secunda declarat. In bulla autem 5. Societatem commemorans idem Pontifex. Per nos (ait) institutam, & approbatam. Non enim confirmatorius tantum, sed etiam instituentis nomen usurpare voluit Pontifex, vel, ut maiorem beneuolentiam in Societatem ostenderet, eamque maiori honore afficeret, vel, ut indicaret se fuisse primum Societatis confirmatorem, vel denique, quia propter specialem subordinationem, quam hæc religio habet ad Apostolicam Sedem, & quia eius institutum in hoc peculiariter consistit, quod tota Societas proximè sit dicata seruitio Summi Pontificis, & ab eius nutu, & seruitio pendeat, ideo eius institutio non solum pendeat à Pontifice, quoad generale approbationem religionis, sed etiam quoad acceptationem talis vocis, ac traditionis. Hinc fortasse ortu habuit quod de Societate dixit Kemnitius hæreticus, ut refert Payua lib. de origine Societatis, à Romano, scilicet, Pontifice fuisse excogitatum, ut labentem Ecclesiam fulcire aliquo modo

modo posset, quod ab hæretico in opprobrium Societatis dictum est; ignorans autem quid diceret summam de illa laudem protulit. Deinde Iulius III. in bulla confirmationis, eandem approbationem confirmat illis verbis. *Auctoritate Apostolica senore prefatum erectionem, & institutionem Societatis, &c. perpetuo approbamus, & confirmamus.* Pius autem IV. in prima sua bulla, eandem confirmationem commemorat, & multis verbis, ac benevolentia signis confirmat. Idem Pius V. in omnibus ferè bullis, & præsertim in vltima, in qua non solum Societatem confirmat, sed etiam in mendicantium numerum illa recipit. Idem latissimè Gregor. XIII. præsertim in illis duabus constitutionibus. *Quanto fructuosius, & Ascendente Domino.* Ac tandem Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. de regularibus, eandem approbationem ita commemorat, vt ipsum denuo institutum laudet, ac approbet, & in omnibus minimè mutatum velit, dicens. *Per hac tamen Sancta Synodus non intendit aliquid innouare, aut probare quin religio clericorum Societatis Iesu iuxta scriptum eorum institutum à Sancta Sede Apostolica approbatum, Domino, & eius Ecclesie inferuire possit.*

XII. In hac autem approbatione nonnulla consideranda sunt. Primum est in eiusmodi instituto prius approbati pietatem, & sanctitatem, vel (vt clarius Iulius III. dixit) nihil, quod pium, sanctumque non sit, in dicta Societate eiusque laudabilibus institutis reperiri. Et quoad hoc approbatio habet vim cuiusdam authenticæ definitionis, vel declarationis, cui falsum subesse non potest, vt supra tractando de religione in genere ostensum est, & ideo non est necesse, vt denuo probemus approbationem quoad hanc partem fuisse conuenientem: nam eo ipso quod facta est, certissimum est conuenientem esse, & veritati approbanti conformem. Deinde considerandum est, approbationem, quoad hanc rationem, cecidisse propriè in ea, quæ distinctè fuere Pontifici proposita, quia non poterat prudenter modo aliter fieri approbatio, quæ dictam infallibilitatem contineret, & ideo non sine causa specialiter dictum est à Paulo III. *præmissa omnia, & singula approbata fuerunt.* Reliqua verò, quæ virtute ibi continentur, vel per generalia verba proponuntur, solum intelliguntur approbata, vel si omnino necessaria fuerint ad veritatem eorum, quæ distinctè approbantur, vel solum secundum quandam moralem fidem, ac credulitatem, si solum morali etiam probabilitate cum eis fuerint coniuncta. Hinc tertio expendo, cum Paulus III. in bulla secunda explicat, se ita concedere Societati facultatem condendi constitutiones, vt eo ipso quod fiant, velint esse sua autoritate munitas, non vt verbo approbandi, sed tantum confirmandi; inter quæ duo verba hanc differentiam confidero, quod approbare refertur magis ad intellectum, pertinetque ad clauem scientiæ: confirmare autem magis spectat ad clauem iurisdictionis, referturque ad vim obligandi. Voluit ergo Pontifex dare robur & valorem constitutionibus, eo ipso quod fiant, non tamen propterea eas ita approbet, vt declararet esse conuenientes, aut opportunas, supponit autem eas esse debere honestas, & viles ad Societatis finem, Christi gloriam, & proximorum vtilitatem, vt ibidem præmittit. Quarto aduerto, Pontifices non fuisse contentos, approbando hoc institutum, vt sanctum, & pium, sed etiam vt Ecclesie valde opportunum, & moraliter necessarium ad finem intentum, quod non sine providentia diuina factum est, propter eos, qui calumniari possent hoc institutum licet bonum sit; non tamen fuisse Ecclesie necessarium, vel eo tempore conueniens. Neque enim defuerunt, qui cum in aliis censerent, quoad hoc Pontificem posse errare, senserint etiam in hoc facto errasse, quod professè impudenter Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

tissimum est, maximè cum expresse tot Pontifices etiam quoad hanc circumstantiam distinctè institutum probauerint. Quod patet expresse ex illis verbis Pauli III. *Præmissa omnia, & singula, tanquam ad spirituale profectum, eorundem sociorum, & reliqui Christiani gregis opportuna, Apostolica auctoritate, &c.* Et in altera bulla inquit, *Ipsorum, & eorum Christi fidelium animarum salutem zelantes, &c.* Et Iulius III. *Considerantes, &c.* Eaque omnia, ad suorum, & omnium Christi fidelium, & fidei exaltationem tendere. Et clarius Gregor. XIII. in constitutione. *Quanto fructuosius. Ad quem finem (inquit) Spiritus sanctus, qui bona memoria Ignatium Loyolam ipsius Societatis institutorem, eiusque socios excitauit, media etiam præclara, maximeque opportuna huius sedis ministerio eis tribuit, atque confirmauit.* Et in altera bulla, *Ascendente Domino.* Ipsius (inquit) instituta, tanquam fundamenta eius præsidij, quod catholica religioni impendunt, immota, atque inconcussa aliorum etiam Romanorum Pontificum exemplo debemus Apostolica auctoritate tueri. Et infra. *Cum diuina providentia pro temporum necessitate varia, & salutaria ordinum instituta in Ecclesia sua produxerit, nouisque subinde in eas nascentibus morbis, noua remedia, nonisque emergentibus hostium impugnacionibus, noua regularium ordinum auxilia excitauit, iuxta cuiuslibet peculiari gratia vocationem, peculiare quasdam notas, propria insignia, ac opportuna ad finem, quem intendunt, media suggererit, & nunc maxime, &c.* Et infra. *Nos vniuersali Ecclesie vtilitati, quanti ex inuoluto, & inconcussa Societatis instituto, & religioso sobolis educatione sentimus, & maiorem in dies speramus, propicientes de Apostolica potestate plenitudine, &c.* Duplitter ergo quoad hanc partem approbatur Societatis institutum: Primò, vt vtile, ac necessarium (ad melius esse loquimur) ad finem quem intendit. Secundo, quia religio intendens talem finem, per talia media, valde opportuna fuit Ecclesie, & in eodem sensu necessaria. Quomodo idem Gregor. XIII. in bulla concessa anno 1576. quæ incipit, *Saluatoris. Propter ipsius Societatis (inquit) tam viles, tamque necessarias functiones.* Et infra. *Tam salubribus dictæ Societatis ministeriis, quæ pro eorum dignitate, & maiori fidelium fructu in locis apertis, ubi maior seges, & frequentior populi consuetudo viget, exerceri, & ministrari debent.* Quam verò tota hæc approbatio veritati ipsius rei conformis sit, satis ex dictis de fine, & mediis Societatis, & de affectibus, ac fructibus eius constare existimo.

XIII.

Ex his ergo ad interrogationem num. 10. factam respondeo, institutum hoc specialiter tribui Spiritui sancto, non solum eo modo quo vniuersa pietatis opera ab ipso manant, sed etiam, quia ab illa speciali providentia, qua Spiritus sanctus vniuersalem Ecclesiam regit, & protegit, duxit originem. Vnde fit, vt quantum attinet ad substantiam instituti, quæ consistit in intentione talis finis per talia media primaria, ac principalia, non solum credendum sit habuisse B. Ignatium quomodocunque Spiritus sancti excitationem, & inspirationem, sed etiam specialissimam directionem, vt ab eo quod Ecclesie opportunum erat non aberraret, imò etiam, vt tam prudens, & immensum opus posset concipere, & architectare. Quod si quis pie credat directionem hanc per expressam reuelationem sæpe factam esse, nihil fortasse à veritate deuiaret, vt ex historia vitæ eius intelligi potest. Quidquid verò sit de expressa reuelatione, saltem specialis instinctus Spiritus sancti per specialia dona superiora ordinariis virtutibus, & auxiliis earum negari non potest. Atque hoc modo verum censeo, in his quæ pertinent ad substantiam instituti (sub quibus ea omnia comprehendo, quæ à Sede Apostolica expresse in specie recognita, & approbata sunt) ita fuisse Ignatium motum, & directum ab Spiritu sancto, vt neque erraret, neque ab eo quod Ecclesie vtile, & op-

ita decuit eorum habitum nihil aliud significare, quam clericos religiosè & sanctè viuentes, ex vi sue professionis. Vbi merito accommodari potest, quod in Concil. Aquifrag. sub Ludouico cap. 129. reprehenduntur canonici regulares habitu monachorum videntes, cum eorum habitum usurpare non debeat, à quorum proposito quodammodo distant. Maxime verò contra quoscunque detractores accommodari potest, seruata proportionè, can. 12. Conc. Gangren. qui refertur 30. d. Si quis putauerit sancto proposito (id est, continentia) conuenire ut pallio utatur, ita quam ex eo iustitiam habuerit, & reprehendas, vel iudices alios, qui cum reuerentia birrâ viuntur, & alia veste communi, qua in vsu est, anathema sit. Erat autem birra vestimenti genus, quo clerici, & canonici regulares utebantur, vt colligitur ex ferm. 2. ad clericos communem vitam agentes; alias 53. ad fratres in Eremito inter opera Augustini, quoque monachi vt nō poterant, sed pallio, quo colla, & humeri tegebantur, vt est apud Casian. lib. 1. de instit. renunc. ca. 7. Sicut ergo monachi videntes pallio, aut habitu suo, clericorum habitum etiam in religionis reprehendere non debent: ita etiam Societas retinens sacerdotum vsum, nō propterea contemnit, aut improbat vsum religionum monachalium, seu monachorum, nam sicut nulla earum censetur reprehendere, aut contemnere alias, eo quod distinctum habitum à ceteris assumat, quia vnaquaqueque habet sanctas, & pias rationes, & Spiritus sanctus est multiplex, & vnus; ita nec Societas alia sancta instituta reprehendit, ex eo quod communi habitu clericorum contenta fuerit. Quid autem referret hoc esse nouum etiam si id concederemus? non enim omnem nouum reprehensibile est, si noua occasione & conuenienti ratione fiat, sine vilo antiquitatis præiudicio. Sic enim etiam fuit nouus vnusquisque religionis habitus, quando primum illa instituta est. Nego tamen id fuisse nouum; statim enim ostendā religiones clericorum fuisse antiquissimas, & in principio non est verisimile, vel saltem non constet vfas fuisse habitu distincto à communi clericorum habitu, sed solum in illo magnam decentiam, & honestatem seruasse.

V. Societatis habitus qualem deligerit Ignatius.

Addo denique, quamuis inter religiones clericorum aliqua sint, quæ aliquo proprio, & peculiari insigni in exteriori habitu vrantur, vt patet in canonicis regularibus, hoc ipsum (non sine magna, & prudenti ratione, considerata temporum opportunitate, & principali Societatis intentione) prætermisum esse, & propterea quoad habitum accepisse Societatem solam decentiam, & honestatem eius cum omni modestia, ac verborum, actionum, sensuumque omnium moderatione coniuncta; Cum enim talia essent tempora, vt hæretici monachos maximo odio prosequerentur, & ideo illorum habitum, & quemcumque habentem cum illo similitudinem, vel affinitatem, inuisum, & odiosum haberent, & Societas cuperet etiam ipsos hæreticos lucrari Christo, noluit noua alicuius habitus specie eos offendere, sed hoc, quod de se indifferens erat, vitare, vt ita faciliorem haberet ad eos aditum: nam hac ipsa de causa monachi etiam, non nisi mutato externo habitu ad hæreticos penetrant. Quæ ratio non solum ad hæreticos, sed etiam ad omnes alios seruata proportionè applicari potest: nam etiam hæc religio fideles, & catholicos, imò illos maxime (iuxta Apostoli consilium 1. Corinth. 9. ad Galat. 6.) lucrari cupit, & ideo etiam in exteriori habitu voluit quantum honeste potuit communem modum seruare, vt apud omnes minus alieni, & extranei esse viderentur. Ad prædicandum etiam inter Gentiles, hic habitus visus est magis accommodatus, quia filij magis accommodantur ad eos, quos etiam in exteriori habitu similiores parentibus re-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

cognoscunt: Vt ergo hi, qui denuo conuertuntur ad fidem, pastoribus, & presbyteris, per quos communiter gubernari debent, magis afficiantur, conueniens fuit, vt ministri per quos erant conuertendi, & regenerandi, communi clericorum habitu vterentur. Atque hæc est potissima ratio, ob quam hæc religio in his, quæ ad exteriorem speciem pertinent, communem quandam viuendi rationem tenuit, vt sub illa, (quæ alias per se perfectioni propria non derogat) facilius posset omnes lucrificare; imitata in hoc Christum Dominum, qui vt peccatores lucrificaret, cum peccatoribus manducauit, & bibit; de qua re in sequentibus redibit sermo. Vt autem in hoc communi habitu debita perfectio seruaretur, tria monuit B. Ignatius 6. p. Constitut. cap. 2. §. 15. Primum, vt honestus ille sit. Alium, vt habitus clericali loco, in quo viuitur, sit accommodatus. Tertium, vt reali Societati professioni pauperum non repugnet. Ex quibus primum, & tertium, omnibus religionibus communia sunt, vt supra dixi, quia id in generali ratione perfectæ virtutis fundatur. Secundum magis est Societati proprium, sequiturque iuxta rectam prudentiam ex ipsa ratione communis habitus, & sine eius. Cui consonat illud Augustini lib. 3. doctrinae Christianæ, cap. 12. Quisquis eorum præteruentibus restrictis vitiis, quæ se habent mores eorum, cum quibus viuitur, aut temporalibus aut superstitiosis est: quisquis vero sic eis vtitur, vt meas consuetudinis bonorum inter quos versatur excedat, aut aliquid significat, aut flagitiosus est. In omnibus enim talibus non vsum rerum, sed libido vitiis in culpa est. Eandemque sententiam habet Gratian. §. vicim. d. 41. & assert verba Augustini paululum immutata, melius illa retulit c. 1. eiusdem distinct. Atque in eandem sententiā videri possunt quæ notant Gloss. in c. si quis virorum 30. d. & in principio 21. q. 4. & in cap. Clerici. 2. verbo deauratis. de vita & honest. cleric. vbi bene Panorm. numer. 17. & optimè omnium D. Thom. 2. 2. quæst. 169. art. 1. & alia congerit Tiracq. de legib. connub. l. 3. n. 17.

Secundo sequitur ex dictis. Quamuis religio hæc quoad suam peculiarem regulam, & institutionem noua esse videatur; quoad substantiam verò etiam specificam, esse antiquissimam, & esse veluti quandam instaurationem eius, quæ omnium prima fuit. Hoc possumus breuiter declarare ex aliquib. principiis in tract. præcedente lib. 1. cap. 7. demonstratis; ostendimus enim clericorum religionem in genere loquendo, antiquiorem esse religione monachorum; nam illa prior, & in Apostolis incepit, & per eos deriuata, & quasi continua traditione conseruata est. Religionem autem monachorum postea inceperunt. Nam licet vulgare sit monachos ab Helix tempore incepisse, & Ioannem Baptistam monachatum professum fuisse; tamen, vt supra dixi, id magis intelligendum est de vfu operum pertinentium ad illum statum, vt sunt solitudo, vitæ asperitas, contemplatio, quàm de proprio statu quoad integram formam substantialem eius, secundum quam proprius est euangelicæ legis, & Christum habuit institutorem. Quæ omnia citato loco ostensa sunt, simulque probatum Christum, non solum fuisse institutorem status religiosi, vt sic, sed etiam factorem cuiusdam particularis religionis, quæ in Apostolorum collegio primum creata fuit, & postea in aliis discipulis fuit propagata. Illam ergo dicimus fuisse primam religionem clericorum; quia non solum ex sacerdotibus à sui initio, congregata est, sed etiam per se primò fuit à Christo instituta, ad actiones hierarchicas purgandi, illuminandi, & perficiendi homines, quæ sunt propriæ actiones clericali status. Quod intelligi potest ex vocatione Christi Matth. 4. Venite post me & faciam vos fieri pisces hominum. Quod & ipsi Apostoli cognoscebant, cum dicebant Act. 6. Non est æquum nos relinquere ver-

li 2 bura.

Tria obseruanda in habitu clericali.

VI. 2. Corol.

Declaratur hoc corollarium.

bum Dei, & ministrare mensis. Huc etiam spectat ille modus vocationis Christi Matth. 8. & Luc. 9. *Sequere me, & statim, Sine, ut moriui s'p liant mortuos suos; tu autem vade, & annuntia regnum Dei.* Fuit ergo illa religio ex proprio, ac peculiari fine religio clericorum.

VII.
De antiquitate canonico-
rum regulari-
um va-
rietas.

Verumtamen, quamuis status religiosus continuè postea in clericis conferuatus sit etiam per se, quoad religionem clericorum; non tamen mihi constat fuisse conferuatum in ordine ad illum particularem finem, seu quoad actiones, quæ versantur circa corpus Christi mysticum; seu quoad illas, quæ versantur circa corpus Christi verum, quomodo dixit D. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 8. ad 2. religionem clericorum regularium per se esse religionem clericorum; quia directè ordinatur ad eas actiones, quæ in diuinis mysteriis perficiuntur: de qua religione licet communiter censeatur à D. Augustino incepisse: multi tamen existimant Augustinum potius fuisse restauratorem, & reformatorem illius, quæ iam antea erat ab Apostolis deriuata. Quod sentit Vincentius in speculo historiali lib. 26. cap. 51. Nauclerus in chronographia volumin. 2. generatione 42. qui dicunt canonicos regulares ex Apostolorum institutis originem trahere, & sumitur ex Benedicto XI. in procemio ad constitutiones canonicorum regularium. Quinimò illum ordinem iam inde ab Apostolis incepisse dixit Nauar. tractatu 4. de regularibus, cap. statum 29. quæst. 3. numer. 8. qui id colligit ex sententia Pij IV. quam ibi refert, lata in fauorem canonicorum regularium contra monachos S. Benedicti, in lite de iure prædicandi, & quâuis in priori sententia solùm dicatur, *De erno, & declaramus canonicos regulares vti clericos, &c.* vbi non titulo antiquitatis, sed titulo clericatus eos præfert; tamen habet illa sententia fundamentum in eo, quod suprà diximus, religionem clericorum in Apostolis fuisse institutam. Vide Roserum de religione Ecclesiastica, tract. 34. cap. 3. Ioannem de Nigra Valle in Epilogo chronicorum lib. 13. cap. 8. Robertum, tract. de tuendo cœlibatu. tom. 2. tit. de ordinum primordiis. Volater in tropologia lib. 21. in principio. Antonin. 2. p. histor. tit. 15. cap. 16. §. 7. Non tamen satis certò constat religionem clericorum perpetua traditione, & absque interruptione vlla fuisse continuatam vsque ad Augustini tempora. Et aliqui reuocant in dubium, an à tempore Augustini vsque nunc hic ordo regularium canonicorum continuè durauerit. Alij distinguendum putant inter canonicos cathedrales, & regulares, vt de varietate religionum dictum est tractatu præcedenti. Quidquid verò circa hoc sentiatur, hic ordo dicitur cepisse in Apostolis, quatenus ordo clericorum per se in illis incepit, & ex parte retinuit finem illius Apostolicæ religionis, scilicet, quoad actiones, quæ pertinent ad diuina mysteria, diuinamque contemplationem. Ad eundem ergo modum non ineptè dicere possumus S. Ignatium non tam nouam religionem instituisse, quàm eam, quæ in Apostolis fuit, etiam quoad proprium finem eius, scilicet, Euangelij prædicationem, ac fidei propagationem, & defensionem, instaurasse. Nā licet verum sit, illum religionis modum, cum illo particulari fine, & medijs illi proportionatis, non fuisse cōtinua successione conferuatum in Ecclesia (quia certum est tempore, quo vixit B. Ignatius, nullam talem religionem clericorum fuisse in Ecclesia: quanto autem tempore post Apostolorum tempora durauerit, incertum etiam est) nihilominus videtur planè B. Ignatius excitasse religionem illi simillimam in his, quæ substantialia sunt; scilicet in fine, & medijs, atque adeò in modo viuendi, & imitandi Christum in ordine ad salutem animarum. Nam sicut Apostoli professi sunt, se relinquere omnia

Rediunt ad
institutum
eorum.

propter Euangelium prædicandum, ita etiam huius religionis alumni: Et sicut illi ad hunc finem peculiariter se Christo consecrarunt, vt quocunque vellet, eos mitteret ad salutem animarum procurandam, & post Christi mortem in eadem obedientia sub Petro permanserunt: ita etiam hi ad eundem finem se Vicario Christi deuouent. Ac denique sicut illi ob hanc causam Christum in exteriori vitæ genere communi, & in peregrinationibus continuè pro salute animarum imitati sunt; ita & huius dicit Pius IV. in 1. bulla sua. *Si nomen Iesu. Imitantur, Imitantur, doctrina, & exemplis Domini nostri Iesu Christi imitantes, & eius vestigia sequuntur.* Ex quo principio ratio multarum rerum reddi potest, quæ in Societate aliquibus noua videntur, re tamen vera, noua non sunt, sed renouata, aut ex illa prima antiquitate repetita, vt tali fini, & tali modo religionis accommodata.

Terriò, ex his faciliè soluitur ratio dubitandi in principio tacta; & quomodo non obstat dicta resolutioni, plures esse in Societate non clericos. Nam in huiusmodi statu considerandum est id, quod est per se, non verò quod per accidens, vt D. Thom. dixit. Adde etiam considerandum esse id, quod est ratione sui, & quod est ratione alterius; nam ab eo quod est per se, seu gratia sui, sumitur denominatio, & quasi species religionis, quæ clericorum esse dicitur. In Societate ergo status clericorum per se est, & gratia sui, vt explicatum est, & ideo ad solennem professionem non nisi sacerdotes in ea admittuntur, vt dicitur etiam in examine cap. 1. §. 8. vt lib. 6. cap. 1. nu. 4. afferemus. Illi verò, qui clerici non sunt, duobus modis in Societate recipiuntur, primo vt in ea disponantur ad sacerdotium, & ad illum gradum Societatis, qui sacerdotium requirit, iuxta illud Hieronymi epist. 4. ad Rufinum: *I. auge in monasterio, vt clericus esse mereatur, vt ad sacerdotium laqueum commaculet, &c.* Et ideo manifestum est non esse præter institutum religionis clericorum; hæc intentione recipere plures, qui clerici non sunt, alius conferuari non posset, nec sacerdotes habere, qui pro dignitate sacerdotale munus exercerent prout religiosos decet. Secundo modo recipiuntur laici in corporale, seu temporale sacerdotium adiutorium, quia vel non expedit, aut decet omnia hæc munera per sacerdotes exerceri, vel non expedit sacerdotes impediri à verbo Dei, & ministrare mensis, vt dicitur Act. 6. tractabiturque inferius in lib. 7. cap. 3. à num. 2. Vnde opposita ratione contingit in religionibus clericorum, & monachorum: nam in illis iuxta antiquam, & primæuam institutionem, per se erant laici, clerici vero vel assumebantur, vel fiebant quantum necesse erat, ad spirituale regimen, vel adiutorium aliorum, vt in tractatu superiori visum est. In hac autem religione clerici sunt per se, ac ex primæua institutione; laici verò assumuntur quantum necesse est ad temporale adiutorium, vel sacerdotum, vel reliquorum etiam, qui ad sacerdotum tendunt; nam hi etiam propter suorum laborem temporaliibus ministerijs ex professo vacare non possunt. Quartiò, & vltimò posuimus ex dictis coniecturam facere perfectionis huius instituti; sed de hoc paulo inferius in cap. 7. dicetur commodius.

CAPVT VI.

Utrum Societas contemplatiua, vel actiua, ut tam amplectatur.

Distingimus in superiori tractatu cum D. Thom. 2. 2. quæst. 188. tres ordines, seu species religionis; cum enim omnes tendant ad perfectionem charitatis, quædam illam quarunt per viam dignitatem

tantum contemplationis, quæ per se perficit amorem erga Deum. Aliæ illam inquirunt per actiones amoris, & misericordias erga proximos; nam cum illæ etiam sint propter Deum, etiam caritas erga Deum illo modo perficitur. Aliæ denique utramque viam complectuntur, quorum vita mista dicitur ex contemplatione, & actione. Est autem aduertendum, ut supra tetigit, nullâ esse posse in moralibus hominibus congregationem ad eam contemplatiuam, quin actioni etiam aliqua ex parte vacet, & corporalibus exercitationibus, ut constat ex Basilio in regulis fufius disputatis regul. 35. cum tamen eius religio maximè contemplatiua fuerit: Et è conuerso nulla etiam esse potest religio ad eam actiuam, quin aliquid de contemplatione participet, quia sine oratione, & laude Dei nulla potest esse perfecta religio. Quapropter videri potest omnis religio esse mista: non tamen ita est. Nam aliquando religio per se solum intendit contemplationem: de actione verò solum id accipit, quod necessarium est, vel ad disponendum hominem ad contemplationem, vel ad leuandum rædium, vel ad sustentandum, vel subleuandum ipsum mortale corpus, & hæc dicitur tantum contemplatiua. Aliæ verò religio è contrario per se solum intendit actionem; de contemplatione verò tantum suspicit, quod vel ad actionem ipsam perfectè agendam necessarium est, vel certè ad reddendum Deo debitum, ac religiosum cultum, & hæc dicitur purè actiua, quia vnaquæque denominatur ab eo, quod est sibi proprium, & peculiare per se intentum. Mista ergo dicitur, quando vtrumque per se intendit proprio, & speciali modo. Cum enim vtraque vita per se honesta sit, & amabilis, & alioqui inter se non pugnet, possunt simul propter se intendi; imò intendi debent, quantum & caritas veritatis, & necessitas charitatis postulauerint, ut verbis vtar Augustini lib. 19. de ciuitate cap. 19. Et hoc genus vitæ dixit pertinere ad Prælatos Gregor. in pastor. p. 2. cap. 1. dicens: *Sic rector in actione præcipuus præuincit in contemplatione suspensius.* Quæ verba referens D. Thom. 2. 2. quæst. 182. art. 1. ad 1. ait: *Ad prælatos non solum pertinet vita actiua, sed etiam debent esse excellentes in vita contemplatiua.*

Societatem ex vi sui instituti mistam religionem esse.

II. Dico ergo, Societatem ex vi sui instituti vtrumque vitæ genus per se, ac principaliter intendere, cum omni perfectione, quâ tum moraliter fieri potest. Quæ quidem assertio quoad eam partem, quæ pertinet ad vitam actiuam multa probatione non indiget. Nam cum ad vitam actiuam pertineant omnes actiones, quæ versantur circa proximum, & ex supradictis satis in cap. 2. constat, principale munus huius religionis esse spirituale salutem, & perfectionem proximorum procurare, & ad illum omnibus congruentibus medijs vti, manifestum est, per se amplecti actiuam vitam, & cum magna perfectione illam proficere. Et quoniam de spiritualibus actionibus, seu medijs satis supra in c. 3. dictum est, hic solum addimus, religionem hanc non solum opera misericordie spiritualia, sed etiam corporalia ex vi sui instituti exercere, qualia sunt infirmos in xenodochijs visitare, consolari, & eis inservire si necesse sit, adiuuare eos, qui in carceribus detinentur, & similia, quæ distinctè enumerantur in 7. p. Constitut. cap. 4. §. 9. vbi dicitur: *His corporalibus præstatis operibus, quantum spiritualia, quæ maiora sunt muneribus, permittent, quantumque virescunt, incumbunt.* In quibus verbis magna perfectio huius instituti quoad hanc partem considerari potest. Cum enim ea pars vitæ actiue, quæ ad spirituale profectum or-

dinatur, multo excellensior sit, illa est primariò, ac per se in hac religione intenta. Quia verò alia pars quæ pertinet ad subueniendum corpori, & per se honesta est, ac necessaria, & multum etiam iuuat ad spirituale lucrum animarum, ideo secundariò, & quasi propter aliud hanc etiam partem amplectitur Societas, cum hac tamen moderatione, ut talia opera spiritualibus inseruiant, vel saltem illa non impendant, & præter hanc nulla adhibetur limitatio, sed potius adiungitur illa extensio, quantum virescunt.

Ex his autem non solum videtur probari hæc pars, sed etiam difficilis redditur altera. Qui enim fieri potest ut cum tali genere vitæ actiue simul esse possit perfectio vitæ contemplatiue per se intenta? Quamuis enim hæc duæ vitæ ex ea parte, qua honestæ sunt, & sanctæ, non sint contrariæ, sed sorores; ex ea tamen parte, qua vna requirit otium, alia negotium, non videntur simul esse posse in gradu intenso, ut sic dicam, id est, in magna, ac per se intenta perfectione. Quia ut argumentatur D. Thom. 2. 2. quæstione 182. art. 3. cū humana capacitas sit valde limitata, non potest simul intendere contemplationi summæ veritatis, & amoris, ac dulcedini eius, quod est otium vitæ contemplatiue, & operibus misericordie erga proximos, quod est negotium vitæ actiue. Qui ergo fieri potest, ut Societas cum tanto negotio, & occupatione circa proximos, vitam contemplatiuam, non vtcunque, sed per se, ac perfectè coniungere valeat?

Nihilominus partem illam verissimam esse ex verbis ipsius instituti, & ex vi, ac rebus ipsis, & ratione etiam conuincere possumus. Primum enim hoc mihi videntur significare verba illa B. Ignatii in Examine cap. 1. §. 2. *Finit huius Societatis est non solum salus, ac perfectio propriarum animarum cum diuina gratia vacare, sed cum eadem, &c.* Nam huic perfectioni potissimum vacatur per otium vitæ contemplatiue, quod verbum ipsum vocandi indicat. Hoc etiam supponit in 3. p. Constitutionum cap. 1. §. 10. cum inquit: *Doceantur quomodo ab illusionibus demonis in suis spiritualibus exercitationibus caueant.* Et infra. *Ad veras, & fidæque virtutes insistant, sine plures adfint visitationes spirituales, siue pauciores.* Vbi præsertim agit de modo spiritualiter educandi eos, qui in probatione manent, quem constat maiori ex parte per exercitia vitæ contemplatiue fieri in Societate. Nam statim in principio, in rebus spiritualibus instituuntur, & diu exercentur, in his præsertim, quæ ad viam purgatiuam pertinent, & ideo primum experimentum nouitiorum est, *In spiritualibus exercitijs mentem vnam, plus minusve, persari, id est, tum in examinanda conscientia, & antea vitæ recogitanda, & confessione generalis faciendâ, ac peccatorum suorum meditatione, tum in contemplatione verum, ac mysteriorum vitæ, mortis, resurrectionis, & ascensionis Christi redemptoris nostri, tum etiam in oratione mentali, & vocali iuxta cuiusque capitulum prout in Domino ed. fti fuerint, se exercere, ut dicitur in Examine cap. 4. §. 10.* Postea verò in discursu probationis, in his maximè spiritualibus exercitijs instruuntur, ad quæ pertinent frequens & debitus vsus sacramentorum confessionis, & communionis, deuote etiam quotidie audire Missam, vel in ea ministrare; modus etiam legendi, meditandi, & orandi cum fructu; & ideo in 3. p. Constit. cap. 1. §. 20. provideatur, ut de his omnibus frequens sit sermo, & eruditio, ac cura, ut non solum addiscantur, & memoria teneantur, sed ut etiam exercentur, & adiunguntur illa notanda verba. *Omnes iuum tempus rebus spiritualibus impendant, & deuotioni quærenda pro mensura diuina gratia sibi communicanda insistant.* Deinde hæc spiritualia exercitia, etiam studiorum tempore continuanda sunt iuxta easdem constitutiones. Quamuis enim propter studiorum laborem, & oc-

III.

Alterius partem diffinitius proponitur.

IV.

Ostenditur eam non prædictam partem Societatem per se actiuam vitam contemplatiuam amplecti, primo ex ipsius instituti verbis.

cupationem aliquid de temporis diuturnitate, & de actionum spiritualium frequentia detrahatur, tamen illud onus, quod sufficiens ad maiorem Dei gloriam videtur, imponitur: quod si perfecte seruetur, ut in eisdem constitutionibus ordinatur, vera continet magnam perfectionem vitæ contemplatiuæ, ut sunt quotidiana lectio spiritualis, quæ merito à D. Thom. inter opera vitæ contemplatiuæ numeratur 2. 2. quæst. 188. art. 6. quotidiana etiam oratio, & meditatio mentalis, saltem per integram horam; bis in die per quadrantem conscientia examinare, sacrificio Missæ interesse, Rosarium Virginis, & alias proprias, & peculiare deuotiones iuxta confessoris, vel superioris iudicium, explere; quæ omnia in prædictis locis constitutionum continentur, & in congregationibus generalibus postea aucta, & confirmata sunt, & si necesse fuerit, augeri posse dicuntur à Præposito Generali, & in aliis etiam regulis sepe commendantur. Post studia vero hæc omnia à professis, & formatis coadiutoribus seruanda sunt, nulla tamen limitatio eis adhibetur, quia ut de illis in 3. p. Constitut. cap. 3. Tunc dicitur de illis eos viros spirituales futuros, & qui in via Christi Domini nostri profecerint, ut per eam currere possint, quæ enim corporis valetudo, & externa occupatio, nec charitatis, & obedientie permittunt. Et ideo subditur ibidem Non videtur in his, quæ ad orationem, medi- tationem, & studium pertinent, &c. illa regula esse præscribenda. Additur verò ibidem in declaratione, nihilominus superioris cura semper esse cauere, ne huiusmodi etiam personæ in spiritualibus exercitiis deficiant, vel excedant, itaque ex modo, & prouidentia instituti satis constat ea, quæ pertinent ad vitam contemplatiuam, primum, ac præcipuum locum in eo tenere.

V. Secundo possumus hoc ex ipso usu, & effectibus ostendere. Constat enim experientia generali, eos (generaliter loquimur) qui hoc institutum proficiunt, & obseruant, esse spirituales viros, multum in spiritualibus rebus instructos, & orationi, atque contemplationi editos; multosque cognouimus in hoc genere eximios, quia perfecte illud obseruare studuerunt; ergo signum est ipsum institutum ex primaria intentione sua in hunc finem tendere; nam in his rebus, quæ solum per occasionem, vel ratione alterius assumuntur, non solet vel tanta diligentia adhiberi, vel tam copiosus fructus vniuersaliter, vel ut plurimum colligi. Nec solum hinc elicitur intendere Societatem principaliter hunc finem, sed etiam habere media efficacissima & accommodatissima ad illum assequendum: nam (ut Christus Dominus dixit Matth. 7.) ex fructibus arboris gnoscentur. Possumus etiam addere aliam coniecturam, ex effectibus quoque sumptam, quia experientia etiam compertum est, fideles Societatis operarios, ac prædicatores, alios etiam seculares inducere ad exercitium orandi, & contemplandi; eosque egregie ad illud recte agendum instruere, & per Dei gratiam habere hoc peculiare donum illuminandi, & dirigendi homines in hac vita spirituali, quæ principaliter contemplatiua est. Ergo signum manifestum est, alumnos huius religionis ex vi sui instituti contemplatiuos esse debere, & non quomodocunque, sed ita ut viros contemplatiuos possint efficere. Etenim si in aliqua disciplina illud i. Metaph. cap. i. verum est, Signum sapientis est, p. s. docere. Et si de aliqua etiam causa recte dicitur, perfectiorem esse ceteris paribus, quæ potest aliis se communicare, utrumque maximè verum habet in hoc genere cause, & doctrinæ. Nam hæc via contemplatiua adeo est spiritualis, & interna, ut nemo possit de ea sapienter loqui, vel utiliter, ac sine magno periculo alios in ea instruere, nisi prius ipse illam

didicerit, multumque expertus sit. Nam licet theologica scientia necessaria sit, multumque iuuare possit ad hoc spirituale, & mysticum magisterium, tamen sine proprio usu, & experientia non sufficit, quia actiones, & motiones vitæ contemplatiuæ specialiter pendunt ex inspiratione, & instinctu Spiritus sancti, cuius peculiare modis, & effectibus, nemo scit nisi qui accipit. Apocal. 2. Neque etiam refert, quod in hoc genere doctrinæ homo non est principaliter doctor, sed minister Spiritus sancti, qui principaliter docere debet; non est enim instrumentum mortuum, sed viuum, quod plantare & rigare debet consulendo, iudicando, & monendo; & ideo ut sit aptum instrumentum, oportet, ut ad huiusmodi actiones, & scientiam, & experientiam habeat accommodatam. Spiritus sanctus autem licet pro sua potestate quocunque valeat instrumentum, uti, regulariter tamen, & secundum legem ordinariam, vitur ministris accommodatis, & optimè dispositis ad tale ministerium. Et ita experientia compertum est, tum prædicatorem habere vim ad sanctificandas animas suo ministerio, quando ipse sanctus est, & sic de aliis, cum ergo eadem experientia nos doceat per hanc religionem Deum promouere in Ecclesia spiritum orandi & contemplandi, signum perfectò est in ea parare sibi ministros aptos, & accommodatos, recteque dispositos ad hoc ministerium.

Tertio ex hoc ipso effectu, illum ut finem considerando, colligere possumus rationem à priori huius veritatis. Nam Societas, ut saepe diximus, principaliter ordinatur ad propriam, & proximorum perfectionem, in quo fine, tria considerat. Primum est perfectio propria, quæ principaliter consistit in coniunctione ad Deum, & ex hac parte maximè requiritur contemplationem. Secundum est perfectio proximorum. Est enim attentè considerandum in bullis, & constitutionibus Societatis, non sine mysterio sepius dici, ac repeti, finem eius non solum elicumbere correctioni aut saluti, sed etiam perfectioni proximorum; unde ad finem huius instituti pertinet proximum iuuare & instruere in his omnibus, quæ ad hunc finem necessaria sunt; inter quæ potissimum locum tenet contemplatio; unde etiam ex hoc capite necesse est, ut hoc institutum eo prius tendat, ut viros profectores faciat contemplatiuos. Tertium, quod hoc maximè declarat, est debitus ordo inter illa duo, sine quo ordine neutra perfectio, propria, vel aliena comparari poterit. Est autem hic ordo, ut prius perficiatur minister, per quem alij perficiendi sunt, propter ea, quæ in proxima ratione dicta sunt. Unde Dionys. cap. 3. Eccles. hierarch. De eius finibus (inquit) diuinarum rerum ordo est, ut prius communicetur, atque impletur sanctis, qui per illum discipuli sunt; ceteri, diuinitatis, & sic alius tradat. Verum est ibi loqui Dionysium de participatione Eucharistiæ, quam prius debet sacerdos sumere, quam aliis tribuere: tamen in illo ordine hunc, de quo agimus, esse significatum Dionysius intellexit. Unde subdit. Quia et hi, qui diuinum ministerium (priusquam signa consecrationis) capaces efficiuntur, alii uidentur audacter, impuri, atque sacrilegi exiitantes omnino consentiri. Ut enim in solis radiis renouentur, lampadesque substantie, prima in solis radiis renouentur, sicque exuberantem lucem in subsequentes solis vice transfundunt: ita non sine periculo diuinis in rebus quibusque aliis se diuinem præstare præsent, qui non per omnia euasit similis Deo. Iam verò Bernardus multus est in suadendo his qui alios lucrari conantur, se prius exhibeant comitibus, quam canaliculis, &c. Videri potest serm. i. in Cant. & lib. 2. de consider. cap. 3. Atque hic ordo videtur à Christo etiam significari Luc. vi. cum suis discipulis dicit.

Manite in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Ergo ratione talis ordinis necesse est, vt primarius finis huius religionis sit contemplatio; tunc enim vtique ille finis comparari poterit, quando (vt Gregor. dixit homil. 5. super Ezechiel.) *in die iores fuit int viri perfecti, qui bona celestia, que contemplari poterant, fratribus denuntiant, eorum animas in amorem inuicem a charitatis accendunt; loquentes autem verbis suis corda audientium ferunt, & induunt.* Cum ergo finis huius instituti sit, & perfectos viros, & perfectos ministros, aliosque perficientes generare, fieri non potest, quin finis eius etiam sit eos contemplatiuos efficere; ergo necesse est vt ad hunc finem media etiam habeat accommodata; alias non esset recte praeitum, nec tanta approbatione institutum ipsum fuisset dignum.

VII. *Inductio enim rationis confirmatur.*

Hac autem ratio optime confirmatur ex illis actionibus, per quas Societas principaliter exercet vitam actiuam, quatenus ad suum institutum pertinet, quae sunt spirituales actiones & ad animarum profectum proximis, ac per se ordinantur, alia enim opera misericordiae corporalis, sicut secundaria sunt, ita etiam rariora, & ideo, & parum extrahere possunt ab operationibus vitae contemplatiuae, & aliunde potius iuuant humanam infirmitatem, quae non valet semper surgere ad contemplanda celestia; & ideo necesse est, vt aliquando ad actiuam redeat, & quae potest bona agere non recuset, vt dixit Gregor. dict. homil. 5. in Ezechiel. Aliae ergo spirituales actiones tales sunt, vt licet, quatenus ad proximos referuntur, formaliter pertineant ad vitam actiuam, nihilominus ratione materiae in qua versantur, intime, ac eminenter includant, ac supponant vitam contemplatiuam, praesertim si modo perfecto exercendi sint. Ergo institutum Societatis, quod ad has actiones perfecte exercendas ordinatur, necessarii prius, & principalis ordinari debet ad vitam contemplatiuam, tanquam ad primum fontem, & principium talium actionum. Assumptum declaro in doctrinae actione, quae fere in omnibus his actionibus spiritualibus intime includitur. De doctrina igitur agens D. Tho. secunda secunda questione 181. art. 3. quaerit, vitum docere sit actus vitae contemplatiuae, vel actiuae; & respondet, licet respectu discipulorum sit actus virtutis actiuae, ex parte obiecti, & materiae, si doctrina sit perfecta, & de rebus diuinis, potius esse actum vitae contemplatiuae, quia est conceptus alicuius virtutis intelligibilis, in cuius consideratione, & amore homo delectatur. Afferret Augustinum sermon. 27. de verbis Domini, dicentem, *Eligant sibi partem maiorem, quam non auferetur ab eis, vacent verbo, inhiant virtutis dulcedini, occupentur circa scientiam salutarem, in quibus verbis, & doctrinam, & verbum Dei inter actus vitae contemplatiuae numerat.* Dicit fortasse aliquis, Augustinum non loqui de doctrina ex parte docentis, sed ex parte discipulis; cum dicit *vacare verbo*, non intelligere proferendum, sed audiendum, sicut vacabat Maria, quando *sederet specus pedes Domini audiebat verbum illius.* Et sicut inferius dicit idem Augustinus. *Nam & modo inde aliquid agimus remoti a negotiis, si possitis familiaribus curis, conuentibus, statibus, auditis.* At enim si audire verbum Dei, est actus vitae contemplatiuae, cur non magis docere? Etenim, si disciplinam consideremus per ordinem tantum ad discipulum, non est proprie actus vitae contemplatiuae, imò neque est tam actio quam receptio. Pertinet ergo ad vitam contemplatiuam ratione termini, seu effectus, & in ordine ad obiectum ipsius disciplinae, quatenus est aliqua veritas, ad quam cum delectatione considerandam, auditores per disciplinam eleuantur, multo ergo magis doctrina ratione suae causae, & principij, est actus vitae contemplatiuae. Cum ergo spirituales actiones intime habeant adiun-

ctam doctrinam de rebus diuinis (haec enim non solum per publicas lectiones, & conciones, sed etiam in secreta confessione, & in secreto colloquio, ac instructione traditur, non potest talis actiua vita à contemplatiua separari, imò esse debet legitimus partus eius: nam tunc doctrina recte, & efficaciter traditur, quando ex diuina, & interna contemplatione procedit, iuxta illud Psal. 144. *Memoriam abundantiae suauitatis tuae eructabunt, & in iustitia tua exultabunt.* Atque hoc praecipue explicare possumus in quodam speciali medio, quo Societas vitur ad spirituale bonum proximorum, quod est tradere illis spiritualia exercitia (de quibus infra à capite 1. libro 9. ex professo erit sermo.) Nam haec actio, si in ordine ad proximum consideretur, sine dubio est opus vitae actiuae; & nihilominus secundum se intus spectatum, opus est vitae contemplatiuae respectu materiae seu obiecti in quo versatur, ergo vsus talis medij, seu actionis intrinsece includit contemplationem. Quocirca, sicut D. Thom. alias obicere solet, diuinam, seu theologiam scientiam esse eminenter practicae, & speculatiuae, principaliter verò speculatiuae effectus, ita nos dicere possumus, actiones has esse eminenter actiuae, & contemplatiuae vitae, principaliter autem contemplatiuae, illa enim est quasi vita, & anima talium actionum. Nec refert quod actiones illae aliquando fieri possint à viris, nihil, aut parum in contemplatione exercitatis: quia hic non consideramus has actiones prout ab illis, vel illis fiunt, sed prout fieri debent ex vi instituti: sic enim fieri debent, vt fructus contemplationis, & vt formatae interiori spiritui, quia tunc erunt perfectae, & efficaces ad finem instituti; aliter verò factae erunt inefficaces, & quasi mortuae, magisque in sola specie exteriori materialiter apparentes, quam in veritate, quantum est ex parte ministrorum, vt excludamus, & efficaciam sacramentorum ex opere operato, & quam Spiritus S. ex suamet liberalitate adiungere potest.

Vltimò confirmari potest hic discursus ex resolutione superioris capitis, in quo diximus Societatem per se esse religionem sacerdotum: religio enim sacerdotum ad opera vitae contemplatiuae ordinatur, vt ex D. Thom. colligo 2. 2. quaest. 189. artic. 8. ad 2. ubi affirmat de religione canonicorum regularium: Est autem eadem ratio in quacunque religione, quae per se sit presbyterorum religio. Duplicita enim sunt opera per se pertinentia ad sacerdotalem ordinem. Priora, & praecipua sunt illa, quae aguntur in diuinis mysterijs, & versantur circa corpus Christi. Verum alia sunt ea, quae versantur circa corpus mysticum, vt sunt actiones illae spirituales, quae ad salutem proximorum ordinantur, de quibus proximè antea loquebamur. Sicut ergo haec posteriores actiones supponunt priores, ita religio, quae per se ordinatur ad perficiendos sacerdotes, vt sacerdotes sunt (hoc est enim esse per se religionem sacerdotum) primario tendere debet ad perficiendos illos in ordine ad priores actiones, quae spectant ad diuina mysteria, alioqui ineptissimè esset instituta religio. Vnde, quia prius (vt aiunt) separatur à posteriori, bene potest aliqua religio clericorum esse instituta ad perficiendos sacerdotes in his actionibus, quae in diuinis mysterijs peragendis consistunt, quanuis vltèrius non extendatur ad actiones erga proximos: eritque talis religio contemplatiua, talisque est religio canonicorum regularium, ex D. Thomae sententia loco proximè citato. At verò è conuerso, posterius non separatur à priori, neque accessorium à principali, & ideo non potest esse bene instituta religio, quae sacerdotes perficiat in actionibus, erga proximum, & non multo magis eos perficere intendat in actionibus, circa Deum, & quae in diuinis

VIII. *Confirmatur vltima idem discussio.*

opera sunt cum actuali oratione, ac petitione diuini auxilij. Quia cum in illis omnibus homo semper operari debeat vt Dei instrumentum, à quo debet efficaciam illorum expectare, tunc perfectè sunt, quando prædicta oratio cum eis adiungitur. Igitur si debito modo tales actiones fiant, ex se non impediunt perfectionem vitæ contemplatiuæ, sed potius ex se iuuant. Et quanuis contingat aliquando impedire actualem quandam interiorem suauitatem & dulcedinem, illud non est substantiale detrimentum, multò que magis perfectionem auget opus charitatis erga proximos propter Deum factum. Propter quod dixit Greg. i. p. Pastoralis cap. 5. ad finem. *Sunt nonnulli, qui magnis muneribus dicunt, quod solius contemplationis studium inardescunt, perire vitæ proximo prædicatione refugium, secretum quietis diligunt, se ipsum speculationem persequuntur: de quo si districtè iudicetur, ex tantis proculdubio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesset potuerant: quia enim mente, qui proximis profuturus consisteret, vitæ casuorum secretum proponit suum, quando ipse summi Patris vigenus, vt multis prodesset, de sinu Patris egressus est ad publicum nostrum.*

CAP. VII.

In quo gradu perfectionis Societatis religio consistit.

I. Quamuis omnis religio sit actus perfectionis, tamen non omnes in perfectione querenda æquales sunt, quia non omnes omnia consiliorum opera exercent, & ideo quædam in altioribus versantur, quam alie, iuxta varios fines proximos in quos tendunt, vt in superioribus visum est. Et ideo ad perfectam noticiam Societatis tradendam necesse est, quantum sine inuidia, & arrogancia fieri possit, quem gradum in hoc ordine perfectionis attingat, explicare. Quod quidem in his, quæ hæc tunc diximus tam clare continetur, vt noua expositione non indigeat. Tamen vt aliquorum obiectionibus satisfaceret, hoc omittere non potuimus. Aliqui enim Societatem magnæ imperfectionis arguunt, tam in munere vitæ actiuæ, quam contemplatiuæ; vnde concludere conantur, illius institutum valde imperfectum esse. Priorem partem ad vitam contemplatiuam pertinentem, ex eo colligunt, quod Societas præcipuum huius vitæ munus, quod in psalmodia & diuinis laudibus decantandis consistit, non fungatur. Et ideo omnes antiquiores religionum institutores hanc præcipuè in suis regulis commendauerunt, vt constat ex Basilio frequenter in suis regulis, tam fusiùs, quam breuius disputatis, & Benedicto in sua regula à cap. 9. per plura frequentia, & ex Augustino etiam in sua regula, quos omnes posteriores religiones imitæ sunt, præsertim mendicantes, quæ ex vi sui instituti eleemosynas fidei aluntur, & hac ratione videntur speciali titulo obligari ad diuina officia publice decantanda. Propter quod Sor. de Iust. li. 10. q. 5. art. 3. circa finem cum dixisset religionem approbatam teneri officium diuinum in communi celebrare, quia illud est præcipuum contemplationis munus, subdit: *Loquor de regularibus, antiquis: nam si alius religionis modus circa huiusmodi obligationem admittatur, cerè vix nomine religionis meretur, quippe que maximo splendore religionis caret: Quem imitatus est Trullo li. 2. Ordin. Canon. c. 12.*

Prima obiectio quædam in Societatem, quod choros non habeat.

II. Secunda obiectio in eandem Societatem, quod iustitiam non agat.

Altera pars pertinet ad vitam actiuam ex alio capite sumitur, scilicet, quia magna portio huius vitæ consistit in actibus pertinentibus ad penitentiam, afflictionem, & austeritatem corporis, & in vniuersum loquendo, huiusmodi penitentia, & austeritatis exercitia maxime necessaria sunt ad perfectionem assequendam. Propter quod omnes

etiam antiquæ religiones in hac vitæ austeritate magna ex parte fundatæ sunt, sicut de antiquis monachis per Egyptum latè refert Euseb. lib. 2. histor. ca. 17. & ex Athanasio in vita Antonij, & ex alijs historijs antiquorum Patrum constat. Et D. Basilij esum carniū suis monachis prohibuit. Et author sermon. 1. de communi vita clericorum, alias sermon. 5. ad fratres in eremo, de illis eremitis ait. *Postquam eremum intrauerunt, nunquam carnes sumpsērunt, ouino colore, nigrissime, asperissimoque induti sunt.* Et libro 1. de moribus Ecclesiæ cap. 31. mirum in modum Augustinus exaggerat, & laudat seuerissimam antiquorum cœnobarum, & eremitarum vitam. De qua multa etiam apud Hieronymum. in epistol. 22. ad Eustochium de custodia virginis, præter alia quæ epistol. 4. 13. & alijs de hoc genere vitæ commendat. Sanctus etiam Martinus (vt in eius vita refert Sulpicius) vsum vini in suo monasterio suis monachis interdicebat. Benedictus etiam in sua regula cap. 39. à carnibus voluit abstinere monachos præter debiles, & infirmos. Quod seruari præcipitur in cap. Cum ad monasterium. de statu monachorum. vbi etiam linea camisia prohibetur monachis. Vnde in cap. carne (inquit Fructuosus Episcopus) cuiquam monacho, nec sumendi, nec gustandi est concessa licentia, non quod creaturam Dei indigne indigne, sed quod carnis abstinentia utilis & apta monachis asstinetur. D. Diuus Gregor. in epistola ad Augustinum Anglorum Episcopum, vt refertur in cap. denique. d. 4. Sacerdotes (inquit) & Diaconi, & reliqui omnes, quæ dignitas Ecclesiæ, ad exornat, à quæ quædam propositum ieiunandi suscipiant. Et subdit rationem ad rem præsentem multum pertinentem; *Quod & aliquid ad primum sanctæ institutionis adiungunt, & eorum qui in laicali ordine consistunt obferuntur. sicut i. co. 12. ita religio præcellat.* At verò Societas non solum antiquam religionum austeritatem non imitatur, verum etiam in hoc genere ferè nihil peculiare proficitur, præterea, quæ ex communi vfu, vel præcepto Ecclesiæ omnes obseruare tenentur. Est ergo in hac parte valde imperfecta, Chritique, & Apostolorum vestigia non sequitur; vt modernus quidam in illam tacite obiecit, præter alia quæ in lib. 9. ca. 7. agendo de vfu exercitiorum asseremus.

Author sermonum ad fratres.

Auendanti. tract. 11. in Psal. Beati immaculati. v. 3.

Societatem ex vi sui instituti perfectissimam religionem esse.

Nihilominus dicendum est, religionem hanc ex vi sui instituti perfectissimam esse, ita vt supremo ordine statuum religionum constituta sit, & in eo non infimum gradum teneat. Vt sensum conclusionis explicem, suppono quod in tractatu 3. lib. 1. c. 6. cum D. Thom. ostensum est, religiones, quæ puram vitam contemplatiuam profitentur, ex suo genere perfectiores esse illis, quæ ex vi sui instituti vtramque vitam apprehendunt, vtrisque perfectiores esse. Ex quo D. Thom. q. 88. art. 6. concludit. *Summum gradum in religionibus tenent qui ordinantur ad docendum, & prædicandum.* In hoc ergo sensu dicimus religionem Societatis in supremo ordine perfectionis religiosæ constitutam esse. Quod supposito dicto principio euidenter concluditur ex his, quæ de fine huius religionis diximus in cap. 1. ostensum est enim religionem hanc esse institutam per se, & directè, tam ad opera vitæ contemplatiuæ, quam actiuæ, & ad docendum, & prædicandum; & ad alia spiritualia opera circa proximos exercenda cum maxima perfectione, & propensione.

III.

Notatio ad probationem.

Suadetur prima pars primo.

Secundò, potest hoc explicari ex alio principio posito, quod Societas per se est religio presbyterorum. Nam loquendo ex genere, religio clericorum perfectior est, quam religio monachorum, quod

IV.

Suadetur secundo.

quod sumi potest ex cap. 1. & 2. 19. q. 3. vbi prohibetur canonici regulares ad monachatum transire, quantum illud possit exponi factum esse propter dignitatem sacerdotalem, ut indicat D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2. & supra in tract. 8. lib. 3. cap. 10. expensum est. Inde tamen possumus ulterius argumentari: nam ordo sacerdotalis per se est dignissimus, & statum perfectionis aliquo modo attingens, ut in superioribus significatum est, & sumitur ex Dionysio, toto lib. de Eccles. hierar. & Chrysost. hom. 38. in Matth. vbi ait sacerdotes esse quasi cor, & stomachum Ecclesie, quoniam ab eis recipit Christianus populus vitam influxum, & spirituale alimentum. Ergo religio, quæ per se primò ordinatur ad perficiendos sacerdotes, ut sic, id est, in ipsis muneribus sacerdotilibus, perfectior sine dubio est ex suo genere, quam professio, quæ per se est laicorum, qualis est monachalis, & ideo hæc religio initiandorum vocatur à Dionysio c. 6. de Ecclesiast. hierarch. & propterea ex monachis ad sacerdotium assumebantur de licentia Abbatum quando digni inueniebantur, ut sumitur ex Gregor. lib. 5. epist. cap. 127. aliàs epist. 27. unde est etiam illud Hieronymi epist. 4. ad Rusticum: *Sic vixit in monasterio, ut clericus esse mereatur.* Quia verò hæc comparationes semper intelliguntur cæteris paribus, vel quatum est ex tali capite, ideo fieri potest, ut duæ religiones mutuò se excedant, quatenus una magis attendit ad munus proprium sacerdotum, quam ad concionatorum. Altera verò econtra magis ad hoc quam ad illud munus incumbit. Postea verò ad faciendam illam comparationem simpliciter, oportet illa capita, seu munera inter se comparare, quod ad nos non spectat. Societas enim in utroque illo genere existit, & simul utrumque caput amplectitur, ut cap. precedenti ostensum est: unde ex hoc capite perfectior etiam est ex genere suo, quam quælibet alia, quæ unum tantum genus illorum participat: maxime cum in singulis generibus illorum magnam quandam perfectionem intensiuam (ut sic dicam) & extensiuam habeat: nam est religio sacerdotum, tam quoad munera diuinorum mysteriorum, quam quoad cætera ministeria, quæ ad perficiendum corpus Christi mysticum diriguntur: & ordinatur ad prædicandum, & docendum, quocunque per Christi vicarium mittantur, & cum omni perfectione, in superioribus satis explicata.

V.
Sua dicitur
tertio.

Hinc denique addi potest tertia ratio, sumpta ex D. Thoma dict. art. 6. nam *supremum in vnoquoque genere est mensura ceterorum*: in statu autem perfectionis supremum locum tenent Episcopi: ergo religio quæ ad illum statum propinquius accesserit, erit ex suo genere in altiori statu perfectionis, quam reliquæ: sed Societas propinquissimè videtur accedere ad statum Episcopalem, quantum ad id unde habet, quod sit status perfectionis: ergo. Probatur minor, quia Episcopi dicuntur præcipuè esse in statu perfectionis, quia sunt in statu perfectionis communicandæ, & quia ad hoc obligantur ex officio, etiam si oporteat pro ouibus dare animam suam, & quia in illo munere firmitatem habent ex obligatione sui status, sed hæc omnia participat excellenti modo Societas, nam ex vi sui finis ordinatur non modò ad perfectionem acquirendam, sed etiam exercendam, & communicandam, & ex vi suorum votorum (quod illi proprium est) ad hoc obligatur, non obstante quacunque difficultate, peregrinando per vniuersum orbem, etiam mendicando, si opus sit, & pericula quæque subeundo, vsque ad sanguinis effusionem: in quo munere habet etiam firmitatem ratione obligationis voti, ergo etiam ex hoc capite proximè accedit ad statum perfectionis Episcopalis. Differt autem (ut cap. 2. n. 8. dixi) quia non principaliter, sed ministerialiter hoc munus sustinet.

Item quia non se extendit ad conferenda illa sacramenta, per quæ aut fideles in perfectio quodammodo Christianitatis constituuntur, ut est Sacramentum confirmationis, aut creantur ministri perfectionis aliorum, ut est Sacramentum ordinis. Sed in his omnes religiones inferiores sunt Episcopis, quorum sunt adiutrices. In hoc verò potest speciale aliquid in Societate notari, nam videtur specialiter instituta in ministerium Apostolicæ Sedis, ut ex bullis Pontificijs sæpè adductis manifestè constat. Unde etiam Clemens VIII. benignè alloquens Patres, qui ex vniuersa Societate Romæ congregati fuerant anno 1600. Societatem *brachium dextrum sedis Apostolicæ* appellare dignatus est. Ex quo etiam factum est, ut ab eadem Sede Apostolica plurimæ gratiæ, & facultates in Societatem manauerint, in ordine ad ministeria exercenda circa salutem animarum, & communicandum potestatem suam ad perficiendos alios, ut ex eisdem Pontificijs bullis manifestum est, & in lib. 9. exponemus.

Ex his non erit difficile alteram partem conclusionis probare; scilicet, non habere Societatem in illo ordine infimum gradum, quam per hanc negationem, potius quam per positivam comparationem proposui, ut omnem inuidiam vitarem. Duo enim solum ostendere intendo, vnum est habere in illo ordine factis magnam perfectionem: Aliud est, ex illis duobus capitibus, quæ nobis obijciuntur, non posse colligi huic religioni deesse aliquid perfectionis debite, & conuenientis sibi iuxta finem suum, & consequenter, nec sibi simpliciter melioris: neque etiam ob has causas posse iuste postponi alijs, qui piæ, ac religiosè sanctas illas actiones exercent. Quæ verò in particulari pensatis omnibus perfectionibus, non est meum diiudicare, ut sæpe in hac materia dixi.

Illud ergo prius (posterius enim c. 8. & 9. præstatum) multis profectò, & manifestis modis ostenditur potest ex his, quæ hæcenus de hoc instituto diximus, prius in Primò ex fine, qui sine dubio est altissimus omnium, quodammodo perfectionis: Nam est idem cum fine Apostolicæ institutionis, scilicet, ad finem aduentus Christi in mundum: & quantum multæ religiones eundem finem possint intendere aliquo modo, tamen Societas perfectio quodam modo se ostendit in illud propensa: nam per actiones in suo ordine perfectissimas, & per omnes, quæ moraliter desiderari possunt, illum inquirat. Docet autem D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 6. inter religiones respicientes eundem finem illam esse perfectiorem, quæ per actionem perfectiorem illum attingit, & cæteris paribus, illam quæ per plures actiones. Quod etiam ex communi sententia doctorum, c. 3. ostendimus.

Secundò idem suaderi potest ex perfectione trium votorum, in quibus substantia religionis consistit. Quam enim in citato loco à n. 4. indicauimus, quantum sit, tam intensiuam, quam extensiuam perfectio Societatis in materia, & obseruantia horum votorum, & ceteris præsertim quantum emineat in obedientia quæ a superioribus est excellentior. Tertiò probari potest ex alijs, quæ in medijs, quibus ad finem suum hæc religio virtutibus, nam & in se sunt plura, & valde perfecta, & ad finem intentum maxime proportionata, ut eo illo eodè capite satis constat: supposita autem perfectione finis, nulla maior perfectio in aliqua religione desiderari potest. Nam ut rectè dixit S. Antonius Abbas, & refert Moyses Abbas apud Calsianum col. 2. ca. 2. *Optima ratio inquit est perfectionis non in his, vel illis actibus, aut multitudinè earum, sed in discretionis potestate, cui nulla autem est maior discretio maiore prudentia perfectio, quam ut proposito optimo fine, conuenientissima etiam media, & ad illum maxime proportionata eligantur.*

Quartò id ostendi potest ex perfectione charitatis erga

Quarto ex perfectione charitatis erga proximum.

erga proximum, quam hæc religio proficitur, vt toto lib. 9. constabit latius. Illa ergo cerni potest primo in vniõne religionis, & membrorum eius inter se, de qua supra dictum est, & dicitur latius l. 8. c. 8. Deinde in beneuolentia erga proximos, quæ vt D. Thom. docuit opusc. 18. c. 4. tunc perfecta ostenditur, quando ad omnes amicos, & inimicos, fideles, & infideles extenditur, & quando pro eorum commodis præsertim spiritualibus, propria incommoda temporalia & corporalia etiam vsq; ad mortem, si opus sit, contemnuntur. Quæ omnia manifestè cernuntur in modo diligendi proximos quem hæc religio proficitur. Testimonium enim huius beneuolentia est beneficentia; nam testifi. atio amoris exhibitio est operis, vt dixit Gregor. hom. 17. in Ezechiel. & in illud i. Reg. 3. Non erat visio manifesta & iterum hom. 30. in Euang. At Societas hoc beneficentia genus planè proficitur, vt euidentissimum est ex eius instituto, & peculiari, ac propria obligatione, qua tenetur, non pro communibus Ecclesiæ hostib. (ne dum catholicis vniuersis) sed pro suis etiam priuatis inimicis, æmulisq; gratiosè orare, quod ad beneuolentiam spectare docuit D. Tho. 2. 2. q. 31. a. 2. ad 1. Offerre item (quod specialius est) sacrificia pro ipsè, ac denique ex paupertatis voto nullum ab eis acceptare stipendium, aut compensationem, quos tam sedulo, tamque laboriosè literis imbuunt, aut consilio in rebus dubijs instituit, salutarique doctrina pro concionibus imperit. Atque hinc constat quinta ratio, quæ sumi potest ex perfectione charitatis ad Deum. Vnum enim ex maximis signis dilectionis ad Deum, est dilectio proximi, propter quod scriptum est Rom. 13. Qui diligit proximum, legem impluit: ergo etiam perfectio charitatis erga proximum, magnum indicium esse debet perfectionis charitatis erga Deum: præsertim cum ex vi sui instituti, vt dixi, teneatur Societas in animarum salute procuranda, nullum temporale commodum querere, neque honores, aut humanas dignitates: quid ergo ei superest, nisi diuinam gloriam, propter se ipsam querere, prout in suis constitutionibus sæpe admonetur. Hoc autem proprium est amoris Dei propter se ipsum, ergo.

X. Sexto ex sua uocationis gratia.

Hinc sextò ad hanc perfectionem, spectare potest singularis illa gratia uocationis, quam cap. preced. nu. 9. ostendi ab Spiritu S. dari. Quamuis enim hæc distributione accommoda, vnicuique religioni tribuatur: verisimile tamen est, ei dari copiosiorē, & maiorem, quæ ad altiores effectus diuinæ gratiæ assumitur; nam vt ibidem quoque ostendi confert Deus gratiam iuxta mensuram obligationis, & muneris, quæ gratia etiam crescere solet ex dispositione hominis, ad quam pertinet affectus ille, quo persona, vel maiorem difficultatem propter Deum amplectitur, vel magis se ipsam abnegat. In vtroque autem videtur hæc religio habere singularem excellentiam: nam ex parte Spiritus S. instituta est ad excellentiores effectus diuinæ gratiæ, quales sunt Ecclesiæ propagatio, fidei defensio, animarum conuersio, & perfectio. Ex parte verò eorum, qui ad hanc religionem vocantur, quia eximia quædam abnegatio ab eis postulat, ita vt nec locum, nec officium, nec quidquam aliud certum, aut securum habere possint, sed ad omnem mutationem, omnemq; difficultatem superandam expositi semper esse debeant, & sine dubio credendum est propriam gratiam huius uocationis singulari modo esse perfectam, & paratam, quantam est ex parte Dei. Deniq; posset hic etiam considerari singularis providentia huius religionis ex vi sui instituti, tam in promouendo ad bonum subditos suos, medio vsu sacramentorum & aliarum spiritualium rerum; quam in præcauendis malis, seu obstaculis, & impedimentis spiritualis profectus. Sed hæc & in superio-

Deniq; ex peculiari ratione in subdi. in præcauendis malis, seu obstaculis, & impedimentis spiritualis profectus.

ribus tacta sunt & toto li. 8. recurrent, & expendentur etiam statim punctum alterum n. 6. propositum prosequendo.

C A P V T VIII.

Conuenienter in Societate cantus, & chori ordinarij usum non esse.

Superest vt obiectionibus factis respondeamus: Sinde etiam facile colligitur, quod in cap. præced. n. 6. secundo loco propositum est, scilicet, non posse religionem hanc aut imperfectionis argui, aut alijs religionibus postponi, eo quod vel cantu, & choro non vtatur ordinariè (in casu enim aliquo vsum admitti patet ex congregatione generali l. can. 25. & congreg. 2. can. 24. & congreg. 3. can. 9. & ex iis, quæ l. 8. c. 2. n. 4. in fine attingemus) vel quia in exteriori victu, & vestitu specialem austeritatem non profiteatur. Ad quod in primis suppono, non pertinere ad perfectionem alicuius religionis, vt omnia consilia collectiue (vt sic dicam) & in particulari amplectatur, & profiteatur. Quod significauit D. Th. 2. 2. q. 186. a. 2. & latè à nobis explicatum est tractando in genere de statu religionis tractat. 8. Et ratio euidentis est, quia impossibile est multitudinem omnium consiliorum simul exequi, & obseruare, imò quædam eorum possunt esse impossibilia, vt simul fiant, vt inferuire infirmis, & cõcionari, aut eodem tempore, aut continuo officio: sæpe enim ipsa rerum multitudine obruitur humana natura, & aut vires corporis decidunt, aut feruor spiritus extinguitur, & ita propter indiscretum onus, sæpe in virtute non perseueratur, vt dixit S. Antonius apud Calsian. dicta collat. 2. cap. 2. Et colligitur optimè ex verbis illis Apostolorum Act. 6. Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Opus enim illud ministrandi optimum erat, & sub consilio, non tamen statui Apostolorum accommodatum, quia non poterat simul cum munere prædicationis coniungi.

Non potius ad personam relinquitur omnia consilia collata: ne proficiat.

Quapropter quando fit comparatio inter religiosos status, & vni videtur deesse aliqua obseruantia religiosa, & exercitium alicuius operis sub consilium cadentis, quod in alijs religionibus inuenitur, non statim potest talis religio aut imperfecta, aut inferior alijs simpliciter iudicari. Sed vt de vtraque illa re iudicium feratur, duo cum partitione accommodata pensanda sunt. Vnum est, an tale opus sit accommodatum fini talis religionis, vel potius an considerato illo fine expediens fuerit tale exercitium in tali religione non admittit: nam si prudenter hoc ita iudicatum fuerit, carentia illius obseruantia non poterit iuste existimari imperfectio priuatiua (vt philosophico more loquar) talis religionis, cum non sit carentia perfectionis illi debita vel conuenientis iuxta finem suum: imo nec imperfectio negatiua simpliciter reputanda est, si finis ille propter quem talis obseruantia omittitur, perfectior est illa, sicut ex Diuo Anselmo Theologo, & Philosophi dicunt; non pertinere ad perfectionem simpliciter habere formaliter perfectionem illam, quæ maiorem excluderet. Vnde statim sequitur aliud considerandum; an scilicet carentia illius boni exercitij alio meliori compensetur, quod simul cum alio moraliter esse non potest, atque ita rectè fiet iudicium illud comparatiuum. Si enim aliqua religio tali bono careat, idque non propter aliud maius, vel æquale, quo carentia illius boni compensetur, sine dubio ea religio, quæ ceteris paribus, in tali bono excesserit, perfectior erit. Si autem ille defectus aliunde compensatur, non potest altera religio simpliciter iudicari excellentior, sed.

II. Duo consideranda vt comparatio inter duas religiones fiat vnum.

Alterum.

sed ad summum secundum quid. Quam totam doctrinam tradidit D. Thom. & bene explicuit Caiet. 2. 2. q. 188. a. 7. ad 1.

III.
Prudenter
statutum esse
in Societate
nem ea sit
usus chori.

Deueniendo ergo in particulari ad religiosum usum chori; & cantus Ecclesiastici, ac psalmodia; vt in cap. precedent. num. 1. opponebatur, ostendo primo, prudenter in Societate institutum esse, vt in ea non sit huiusmodi usus; quia licet secundum se optimus sit, at finem Societatis non iuuaret, neque esset medium proportionatum. Quod his verbis tradidit Beatus Ignatius. 6. p. Constit. c. 3. §. 4. *Quoniam occupationes, quae ad animarum auxilium assumuntur, magni momenti sunt, ac nostri instituti propriae, & valde frequentes, cumque aliqui nostra habitatio tam sit in hoc vel in illo loco incerta, non videntur nostri huiusmodi ad horas canonicas, & Missas, & alia officia decernenda, quandoquidem illis, quo ad ea audienda deuotio mouerit, abunde suppetet ubi libet satisfaciunt. Per nostros autem ea tractari conuenit, quae nostra uocationis ad Dei gloriam magis sunt propriae.* Quam constitutionem in particulari, motu proprio, & ex certa scientia, confirmauit Greg. XIII. in bulla edita anno 1573. quae incipit, *Ex sedis Apostolicae*, atque duas, vel tres rationes reddit: vnā à priori (vt sic dicam) illis verbis. *Quia acris studiis, lectionibus, & predicationibus intendere possunt.* Aliam à posteriori, ibi. *Nos considerantes religionem praedicatam uberrime fructus ad Dei laudem, & sanctae Catholicae fidei propagationem per vniuersum orbem dedisse, meritoque in suis praeiudiciis conseruanda esse, &c.* Addit etiam argumentum ab auctoritate: quia hoc modo fuit hoc institutum à Paulo III. & Iulio III. approbatum, eique per sanctum Concilium Tridentinum, derogatum minime extitit.

IV.
Qua ratio-
nes B. Igna-
tium mou-
erint ad hanc
constitutio-
nem con-
cedendam.
Prima ra-
tio.

In verbis autem Beati Ignatii considerare oportet omnes rationes, quibus motus fuit ad non imponendum Societati chori onus (quamuis in hoc primus non fuerit, vt nu. 6. ostendimus) sumptas esse ex illo fine querendi maiorem gloriam Dei in hoc effectu salutis animarum, per ea media, quae ad illum magis conferre possent. Duo autem ad hoc considerauit. Vnum est, chorum, vel cantum Societatis, non fuisse nunc Ecclesiae necessarium ad hunc finem. Opprimere enim intellexit, hoc sanctum opus laudandi Deum publice in diuinis officiis per cantum, non solum per se esse honestum propter laudem Dei, & sanctam contemplationem eorum, qui illum exercent, sed etiam esse utile proximis, ad excitandam eorum deuotionem, & praebendam eis occasionem, vt in audiendis diuinis laudibus eo tempore occupentur. Considerauit autem subinde esse in Ecclesia sufficientem copiam & abundantiam huius medij ad excitandos fideles, & ideo propter hunc finem non fuisse in Societate necessarium. Et hinc additum est in declaratione illius constitutionis (quae eandem habet cum illa auctoritatem) prudentiae Societatis relictum esse, quoties ad maiorem animarum fructum expedire censuerit, partem aliquam huius sancti exercitij assumere, vt ea occasione v. g. fideles ad conciones audiendas, & confessiones faciendas frequentius conueniant, merito id facere posse ea prudentia, & moderatione, quae praedicto fini inferuiat, & maiora bona non impediat.

V.
Secunda
ratio.
Domus pro-
bationis non
esse chori
ministerio
accommoda-
tas.

Alterum à nostro Patre consideratum est, actiones quibus Societas incumbit in salutem proximorum tot esse, & tam graues, vt sine magna earum iactura non possit hac religio in officio diuino decantando occupari. Quod quidem tam est per se notum, vt nulla ferè explicatione indigeat. Facilius autem id intelligit, qui per singula membra Societatis, aut omnes status, seu congregationes eorum cogitatione discurrerit. Domus enim probationum ad huiusmodi usum per se accommodatae non sunt, tum quia si officia hac per antiquiores, &

grauiores non exercentur, non possunt prodignitate, & cum debito splendore fieri, tum etiam, quia in vnaquaque religione in illis actibus, & ministerijs oportet nouitios instrui, & exerceri, quae postea perpetuo debent in eadem religione retineri ac propterea tota probatio nouitiorum Societatis; vt postea lib. 2. cap. 5. videbimus, adeo est intenta eorum instructioni spirituali, & vsui quotidianae meditationis ac contemplationis, nec non etiam alijs actionibus & operibus exercendis, in quibus humilitas, & abiectio propria, & charitas erga proximum, exercetur, vt ad hac publica officia conuenienter distrahi non possint. Adde bonam nouitiatum partem in peregrinando, in ministrando, in xenodochijs, ac similibus exercitijs extra domos, longeq; proinde à choro expleri. Iam verò de collegijs studiorum res est per se euidentior; Nam etiam religiones quae hodie maxime ministerium chori proficuntur, in collegijs specialiter ad studia deputatis ab ea occupatione suos tam magistros, quam Scholasticos simpliciter abstinere iubent: Nam re vera studia praefertim tam grauiā, & multiplicia, qualia sunt illa, quae Societas proficetur, si serio, & cum insigni fructu, prout in Societate etiam postulat, tractanda sunt, totum tempus, totumque hominem requirunt: & aliqui chori etiam occupatio, si conuenienti modo fieri debet, non parum laboriosa est, magnamque temporis partem requirit. Denique discursus hic ad domos etiam professorum facile potest applicari. Sunt enim actiones circa proximos, quae ab illis exercenda sunt grauissimae, & aliqui considerare oportet, eas huiusmodi esse, vt ab studijs & lectione Patrum, vel aliorum doctorum, qui de rebus diuinis, & ad conscientiam pertinentibus differunt, nunquam omnino celare permittant. Adde insuper quod lib. 8. cap. 1. nu. 4. afferemus, huiusmodi operarijs necessarium esse aliquibus temporibus, & diuturnis, & frequentibus, quantum occupationes permiserint, priuatam considerationi, meditationi, & contemplationi vacare, quae ad propria munera cum fructu animarum, peragenda, & augmentum propriae perfectionis, & ad pericula & incommoda vitanda, quae in his muneribus intermisceri possunt, multo utilior est, quam chori, & cantus Ecclesiastici occupatio. Cum ergo non possint hac omnia simul coniungi, quia hominem frangerent, & obruerent, & singula imperfecte fierent, iuxta commune proverbium. *Pluribus intentus minor est ad singula sensus merito Ignatius Societatem hoc onere liberandam praetulerit.*

Nec verò primus fuit Beatus Ignatius, cui Spiritus sanctus eam mentem induxit; multo enim antea eandem doctrinam per antiquos Patres Ecclesiae praefata docuerat. Gregor. enim Papa coram sanctis, anno 590. mo B. Petri corpore cum Episcopis omnibus, & a sacro Romano Ecclesiae presbyteris reidens, assantibus Diaconis, & cuncto clero sic dixit. *In sancta Romana Ecclesia, cui diuina dispensatio praesse me voluit, dudum consuetudo est, valde reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligerentur, & in diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inserviant, quos ad predicationis officium, elemosinarumque studium vacare congruebat.* Et postea statuit, vt talia officia per subdiaconos, vel minores clericos persoluantur, aut cantentur. Ita habetur lib. 4. registri cap. 88. alijs epist. 44. & in quodam Concilio, quod post 12. lib. registri refertur, & in cap. 1. in sancta. d. 92. Quod decretum tractans D. Thom. 2. 2. q. 91. art. 2. ad 3. verba habet ad nostrum institutum valde notanda. Ad 3. (inquit) dicendum, quod nobilior modus est prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam, & predicationem, quam per cantum, & ideo Diaconi, & Praelati, quibus

Prima ob-
iectio in
causis re-
ligionis.

Secunda.

Tertia.

competit per predicationem, in & doctrinam animos hominum prouocare in Deum, non debent canibus infigere, ne per hoc a maioribus retrahantur. In quibus verbis ratio potius attendenda est, quam particulares personarum, quæ in eis nominantur. Quod enim sint Prælati, aut Diaconi, materiale quid est (vt sic dicam) formale autem, quod eis ex proprio munere competat officium predicationis exercendæ, sub quo omnia ministeria comprehenduntur, quibus proximorum salus directè procuratur. Illud etiam ex his testimonijs constat, præferendum esse munus doctrinæ, & prædicationis, psalmodiæ, seu cantui Ecclesiastico, quando vtrumque non potest simul perfectè, & stabiliter exerceri. Denique hinc etiam obseruari potest differentia inter cantum, & prædicationem, quod prædicationis est propria actio Sacerdotum, vel diaconorum: cantus verò per quoslibet inferiores clericos exerceri potest, adde etiam per laicos, si necesse sit, & maxime si sint diuino seruitio mancipati. Et hinc factum est, vt religiones monachorum, quia per se non sunt religiones Sacerdotum, sed laicorum, chori ministerium profiteantur, quia optimè per illos exerceri potest, & est finis eorum accommodatum, scilicet, ad contemplationem; non tamen idem est de omnibus religionibus Sacerdotum; quia Sacerdotis officium non est solum diuinis officijs, sed maxime salutem hominum procurandam insistere, vt Gregor. dixit in 3. p. Pastoralis, cap. 4. & Concil. Aquisgran. ca. 8. & sumitur ex multis decretis apud Gratianum 16. quæst. 1. cap. plenis, cum similibus. Et ideo licet religio clericorum, quæ solum quoad priorem partem eorum ministerium vsurpat, merito etiam in diuinis officijs publicè & cum cantu versetur, religio tamen Sacerdotum quæ totum eorum ministerium, & præcipue illud, quod ad salutem, & profectum animarum pertinet, proficitur: non poterat conuenienter in choro & cantibus occupari.

VII.

Constatum
primis in
quo toti di-
ctum repre-
henditur.

Ex his ergo satis constat, pessimè dixisse Sotum præcedenti capite num. 1. citatum, religionem sine obligatione dicendi officium diuinum in communi institutam, vix nomen religionis mereri. Nam præterquam quod illud est præter Pontificum approbationem, nullo fundamento nititur; quia vel recitatio officij canonici in communi non est de substantia religionis, vt est per se notum: neque etiam est medium necessarium ad illam sustinendam, vel ad perfectionem assequendam, quia charitas multis alijs modis perfici potest. Et potest aliqua religio habere finem accommodatum, perfectioni charitatis, ad quem medium illud non sit proportionatum. Quomodo D. Thom. dicta q. 188. dixit, posse institui religionem, ad opera vitæ actiue in operibus misericordiæ corporalis; vel ad temporalem militiam, ad quos fines medium illud accommodatum non est. Nec Soto asserit aliam rationem, nisi quia talis religio maximo splendore religionis careret: quasi verò substantia, & perfectio religionis ex hoc splendore metienda sit: vel non possit etiam saluis operibus virtutum, & præcipue ex spiritualibus effectibus & beneficijs circa proximos sufficientem, ne dicam maiorem splendorem habere.

VIII.

Constatum
primis in
quo toti di-
ctum repre-
henditur.

Secundò sequitur ex dictis, non posse Societatem argui, quod imperfecto, aut indebito modo instituta sit, eo quod hoc splendore, seu munere careat, quia (vt rectè dixit D. Th. dict. q. 188. à 7. ad 1.) quando aliquod opus est instrumentum ad perfectionem, non consistit perfectio religionis in tali instrumento, aut in quantitate, vel modo eius absolute spectatis, sed cum debita proportionem ad finem talis religionis. Chorus autem non est ipsa perfectio, sed instrumentum ad perfectionem, & ideo Franc. Suarez de statu relig. Tom. IV.

absolutè non fuit Societati necessarius, & alioqui non erat proportionatum instrumentum ad finem Societatis, & ideo ad perfectam institutionem eius non fuit necessarium, neque conueniens tale medium. Dices. Esto non sit medium proportionatum speciali fini Societatis, esse ferè necessarium ad generalem finem religionis contemplatiuæ, quam non debet excludere finis particularis Societatis, si ipsa perfectæ religio est. Vnde eo ipso quod Societas talem habeat finem proprium, qui medium illud conuenienter non admittat, conuincitur esse imperfecta religio, etiam si intra suos limites cum perfectione instituta sit. Respondeo ad priorem partem negando assumptum; quia sunt multa alia media quibus finis vitæ contemplatiuæ comparari, & exerceri potest, alioqui antiqui monachi, & eremiti, qui solitariam vitam profitebantur, non fuissent professi perfectam vitam contemplatiuam, quod planè falsum est: quamuis enim deus publicus, & corporalis cantus, potest laudari Deus vt instrumur Ephes. 5. in Hymnis & cantibus spiritibus, & priuatis. Accedit, quod cantus publicus magis vsurpatur, quia est utilis Ecclesiæ, ad excitandos homines ad deuotionem, & laudem Dei, quam quia sit necessarius vel simpliciter, vel moraliter ad propriam & internam perfectionem vitæ contemplatiuæ earum personarum, quæ in huiusmodi exercitio occupantur. Vnde ad alteram partem, negatur etiam assumptum, quia licet si proprius Societatis hoc medium non requirat, neque cum illo habeat conuenientem proportionem, nihilominus in se perfectissimus est, & secum admittit, imò requirit magnam perfectionem vitæ contemplatiuæ, vt in cap. super. demonstratum est. Denique ostensum est, finem hunc esse omnium perfectissimum, & ideo quicquid cum illo non habuerit conuenientem proportionem, perfectio necessarium non est ad religionem simpliciter perfectam, vt ex sequenti illatione magis patebit.

Tertio ex dictis infero, ex hoc capite: quod Societas chorum non habeat, inferri non posse esse minus perfectam alijs illum habentibus. Sicut D. Thom. paulò antè citatus dixit, religionem, quæ maiorem paupertatem proficitur, non esse statim gloriari, quod alijs simpliciter perfectior sit, sed ad summum secundum quid, quia potest ab alia excedi in his quæ pertinent ad obedientiam, vel continentiam, quæ maiora sunt, & quod in melioribus excedit, est simpliciter melius. Sed quid habet Societas proprium, quo possit bonum illud æquari, ne dum superari? Respondeo ex doctrina eiusdem D. Thomæ, & Gregor. num. 6. citati, functiones illas, quibus directè salus animarum procuratur, non solum æquare, sed longè excedere bonum illud: ostendimus autem in his functionibus, & in perfectione, & obligatione earum non pauca habere Societatem sibi propria, & nulli alteri religioni ex vi sui instituti conuenientia: ergo ex hoc capite potius excedit in eo quod simpliciter melius est. In quo etiam considero hunc excessum non solum esse in his, quæ ad vitam actiuam pertinent, etiam si functiones illæ huius vitæ actus esse videantur. Nam zelus animarum à quo illæ functiones debent procedere, ad actus vitæ contemplatiuæ pertinet, & est maxima pars perfectionis eius, cum ad perfectionem charitatis proximi formaliter pertineat, & in perfecta charitate Dei radicatus esse debeat. Est autem hic zelus suo modo proprius, & peculiaris huius instituti, quatenus cum speciali perfectione illum postulat, & intendit. Nam in 1. p. Constit. cap. 3. dicitur: Hanc Societatem exercendam esse in charitate, & zelo animarum, quo omnia hominum genera complatur.

Kk

vt eo-

IX.

Constatum
primis in
quo toti di-
ctum repre-
henditur.

Interrogationi
quorundam satis-
fit, ex D. Th. &
Greg.

ut eorum seruiat spirituali utilitati. Et 10. p. 2. potissima media Societatis ad suum finem esse dicuntur, probitas & virtus, ac prae praeparatio charitatis, & pura intentio diuini seruitus, & familiaritas cum Deo in spiritualibus deuotionis exercitiis, & zelus sacerdotum animarum ad gloriam eius, quae creauit, & redemit, quous alio emolumento possibilibus. Haec ergo sunt, quae Societatis vitam etiam quoad partem contemplatiuam maximè perficere possunt, & chori iacturam non solum supplere, sed etiam superare.

CAPVT IX.

Verum Societas arctam simpliciter, an laxam regulam praesentetur.

I.
Ratio dubitanti.

VT secundae obiectioni relictae in c. 7. n. 2. radicatus & plenè respondeam, praesentem quaestionem tractare visum est. Quia enim Societas vitam minùs austeram in his quae ad externam corporis tractationem pertinent, scilicet, in victu, & vestitu assumptis videtur, ideo calumniatores aliqui in eam obijciunt quòd laxiorem regulam obseruet, quibus ex haecenus dictis non satis responsum videtur, quia fieri optimè potest ut religio aliqua ex fine suo, & aliquibus ministerijs maiorem quandam dignitatem habeat, & nihilominus sub laxiori regula viuat. Sic ergo religio canonicorum regularium, eo quòd sit religio Sacerdotum, & ad officia, quae in diuinis mysterijs peraguntur, ordinetur, specialem, ac propriam habet dignitatem. Et nihilominus in cap. quod Dei timore, de statu monachorum. de illis dicit Innocentius III. quòd regula inferuiunt laxiori. Hoc autem non videtur alia ratione dictum, nisi quia licet in ceteris religiosis viuât, in his, quae ad corpus pertinent, nullam specialem obseruant asperitatem, sed commodum, licet temperatum, viuendi modum habent. Ergo eadem ratione dicenda est laxiori regulae Societas inferui. Atque hoc aliqui ita exaggerant, ut inde velint persuadere hominibus religionem hanc imperfectissimam esse, eo quòd eius professores delicatè (ut ipsi aiunt) viuant, nihilque à secularibus discerni videantur.

Dominicus
Bannes re-
lectione de
charitate.

II.
Discrimen
inter austeritatem, po-
nitentiam,
& arctam
regulam.

Ut ergo calumniam hanc excludamus, & quid rei veritas habeat aperiamus, tria hic distinguenda sunt, scilicet, poenitentia, austeritas, & arcta regula; sunt enim haec valde distincta. Quia austeritas vitae, prout in praesenti, & iuxta communem modum loquendi sumitur, significat specialem asperitatem in externa ac ordinaria, & communi corporis tractatione, ad quam praecipue pertinent, quoad victum, ebrietatem à carnibus, & erit maior, si fiteriam à lacticijs, & gratior, quo etiam in quantitate ciborum, & in ieiuniorum frequentia fuerit durior. In vestitu ordinaria austeritas est, non uti lineis internis; erit autem maior quo indumentum fuerit asperius, vel etiam simplicius, atque huc etiam spectat non uti calceis, sed nudis pedibus ambulare. Denique etiam in lecto cernitur haec asperitas in non utendo panno lineo sed laneo, vel in alio duriori vsu lecti, usque ad humicationem. Poenitentia verò latius patet, nam praeter haec, quae numerauimus, quae certè ad poenitentiam pertinent, potest alijs modis fieri non tantum animo, sed etiam corpore (ita enim nunc loquimur) per actiones aut res, quae secretè, & occultè sunt, licet in exteriori habitu non appareant. Huiusmodi sunt secreta, & priuata flagellationes, cilicia, extraordinariae vigiliae, grauiiores labores ex pia causa assumpti, & similia. Rigor autem, seu arctitudo regulae, non solum in his rebus, imò nec principaliter in eis consistit, sed subtilius, ac spiri-

In quo au-
steritas vita
consistat.

Quid po-
nitentia.

Arctitudo
regulae quid
sit.

tualius (ut existimo) pensanda est. Nam, licet arcta regula sufficientem austeritatem, vel poenitentiam non omittat, principaliter autem consistit in rigorosa trium votorum obseruatione, & in omnibus obseruantijs, quae ad illa per se reducuntur, tanquam media ex se necessaria ad perfectam illorum custodiam, vel tanquam digni fructus illius. Ut v.g. in obseruatione castitatis regula arcta est, quae non solum omnem actum, aut motum turpem comprimit, sed etiam omnium sensuum mortificationi inuigilat, & omnia verba, non solum lasciuia, verum etiam quomodocumque vana, & quae vel remotè possunt puritatem offendere, omnino vetat, prohibet, ac coercet; & sic de alijs. In paupertate multa numerari possunt, quae cap. 3. num. 5. & 6. tacta sunt, quorum summa est, ut vnica ratio vtendi temporalibus bonis, sit necessitas, & haec sit omnibus communis, vsus verò fit in omnibus dependens à superioris arbitrio. Maximus verò rigor, & regulae arctitudo esse potest in obedientiae obseruantia, nam sicut illa est ceteris excellentior, ita etiam est difficilior, & maiorem abnegationem propriam maioremque omnium affectuum abiurationem postulat. Et hic merito dici potest maximus rigor arctior regulae, nam, ut Gregorius dixit. Minus vniuersumque est abnegare quod non habet, valde autem multum est abnegare quod est.

Pro quaestione resolutione Prima
Conclusio.

Societatem non profiteri definitam austeritatem, aut poenitentiam modum pro omnibus socijs communem.

Fatemur igitur ingenuè non profiteri, quoad regularem & omnibus propositam obseruantiam, definitum aliquem austeritatis, aut poenitentiae modum. ita enim in eius constitutionibus expressè cautum est. Nam in Examine capite 1. §. 4. sic dicitur. Ratio viuendi in exterioribus, iuxta ob causas, maius Dei obsequium semper seruando, communis est, nequaquam ordinarias poenitentias, vel corporis afflictiones ex obligatione subeundas habet. Idemque in alijs constitutionibus declaratur, quas postea referemus, & in bulla, in qua Iulius III. cum maiori declaratione institutum confirmauit, haec sunt verba in narratione, seu declaratione instituti Pontifici proposita. In his, quae ad victum, & vestitum, & cetera exteriora pertinent, bonorum Sacerdotum communem, & approbatum usum sequentur: ut quod dicitur priuatusque necessitate, vel spiritualis profectus desiderio iudicatum fuerit, ex deuotione, & non ex obligatione, rationabile obsequium corporis Deo, prout expediat, offeratur. Et nihilominus statim subdit Pontifex. Nihil quod priuatum, sanctumque non sit, in dicta Societate, cuiusque laudabilibus institutis reperiatur, eaque omnia ad suorum, & aliorum, Christi fidelium animarum salutem, & fidei exaltationem tendere: ergo ex sententia Pontificis etiam quoad hanc partem, hoc institutum pius est, & sanctum, & ad praedictum finem egregiè accommodatum, quod nobis superest explicandum.

Secunda Conclusio.

Societatem uti debere poenitentiam, & afflictionibus corporis, modo in constitutionibus praescriptis.

Dico ergo secundò, Societatem ex vi suae regulae

Probatur
Conclusio
ex variis lo-
cis consili.

gula uti debere penitentis, & afflictionibus corporis, modum tamen vitendi illis prudenti & sapientissima ratione in eius regula esse prescriptum. Vtraque pars ex eisdem constitutionibus probatur. Nam in dict. cap. 1. Exam. §. 6. post verba superius citata subditur. *Sed illas* (scilicet penitentias, & corporis afflictiones) *assumere quis poterit quæ sibi videbuntur* (cum approbatione superioris) *ad maiorem sui spiritus profectum convenire, & quæ propter eundem finem, superiores eis poterunt imponere.* Circa quæ verba solum expendo verbum illud, poterit, aut poterunt. Potuisset enim Beatus Ignatius uti verbo *debet*, nec tamen videretur obligationem aliquam in conscientia inducere, ab illo verbo abstinuit, in vniuersum enim noluit regulam hanc specialem obligationem in conscientia importare. Si tamen verbum *debet* non dicat obligationem sub culpa aliqua, sed solum directionem regulæ ad id, quod perfectius est, & per ipsam regulam consilium, sic verè possumus dicere, debere Societatis alumnos, ex vi huius regulæ, uti afflictionibus corporis, duobus illis modis in ipsa prescriptis. Debent enim quantum est ex se has penitentias desiderare, & petere, & iuxta arbitrium sui superioris illas fideliter exequi. Quod si quispiam in hoc negligens fuerit, debet superior pro ratione sui muneris, quo tenetur subditos ad maiorem profectum spirituales iuvare, & non defectus punire solummodo, tales penitentias iniungere, tunc verò manifestius est debere subditos illas assumere, cum ad perfectionem tendere ex vi sui status teneantur, atque in hoc sensu, intellecta est hæc regula ab vniuersa Societate, prout ratio ipsa maioris perfectionis postulat, & perpetua etiam consuetudine, quæ est optima legum interpret, eandem intelligentiam consummauit. Vnde in 6. p. Constitut. cap. 3. §. 1. de professis Societatis agens Beatus Ignatius, cum dixisset in corporali exercitatione ieiuniorum, vigiliarum, aut aliarum rerum ad austeritatem, vel corporis castigationem spectantium, nullam regulam eis prescribendam esse, nisi quam discretæ charitas vnicuique dictauerit, dummodo consulari confessor, vel superior subdit, *Hoc tamen dicitur in vniuersum esse quidem animaduertendum, ne nimis huiusmodi rerum usus tantopere vires corporis debilitet, ut deinde spirituali proximorum auxilio, iuxta nostri instituti rationem non sufficiant: nec contra, tanta in illis sit relaxatio, ut feruore spiritus refrigerent humani, ac inferiores afflictus incalascant.* Et 3. p. cap. 1. §. 12. admonentur omnes, ut penitentias omnes, vel mortificationes, & deuotiones confessori, vel superiori aperiant, nolentes suo proprio sensu duci, voluntate pura optantes ab illis dirigi, sic vbi à rectitudine d. flecterent: à rectitudine (inquam) religiosa, id est, (ita enim interpretor) ab eo quod melius, & gratius Deo est. Hæc enim debet esse regula etiam in penitentis agendis. Vnde in capite 2. eiusdem 3. part. Constitut. §. 5. dicitur. *Corporis castigatio immoderata esse non debet, nec indistincta in vigiliis, & abstinentiis, & aliis penitentis internis ac laboribus, quæ ei nocumentum afferre, & maiora bona impedire solent. Ideo suo confessorio detegi ab vnoquoque conuenit quicquid in hac parte faciat, qui si indicat excedi mensuram, aut certe dubitat de excessu, illum ad superiorem remittat.* In quibus, & similibus regulis confidit maiorem curam Beato Ignatio adhibendi remedia, ne in hac parte excedatur, quam ne deficiatur: Supponit enim hanc posteriorem curam, & in subditis, utpote viris spiritualibus, & orationi deditis, non defuturam, & in superioribus debere esse maximam, & ideo cum excessum vetat, semper significat religiosam curam, se exercendi in operibus penitentis, & afflictionibus corporis, quantum cum alijs laboribus Societatis coniungi

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

possint, ex vi huius instituti debent esse, in sensu paulò superius declarato. Et præterea in 6. p. cap. 2. §. 15. de vestitu in particulari admonet, ut honestus sit, & ad vsu loci accommodatus, & professioni paupertatis non repugnans, & humilitatis, ac summis iudiciis præbens. In §. autem 16. In iis (ait) quæ ad rationem victus, somni, ac vsus reliquarum rerum vitæ necessarium, vel conuenientium spectant, quantum communis illa sit, minimeque diuersa ab eo, quod medicus illius loci in quo vivitur indicabit, ita ut quod quisque sibi inde subtraheret, ex deuotione, non ex obligatione subtrahat: habenda tamen semper erit ratio humilitatis, paupertatis, ac spiritualis adificationis, quæ semper nobis in Domino ob oculos versari debet.

Ex his ergo omnibus satis constat, Societatem ex vi suæ regulæ debere operibus penitentis, & austeritatis corporis insilire, magnamque illarum rationem habere, alioqui magnum profectum religionis, ac perfectionis instrumentum Societati deesset; quanuis enim in his afflictionibus corporis sanctitas non consistat, tamen negligendæ nullo modo sunt, quia & ad cordis puritatem purgando priora delicta, præcauendoque sequentia, & ad humilitatem, ad Christi imitationem, ac plures alios spirituales fructus necessariæ sunt. Consilium autem Beati Ignatii fuit, non eandem regulam, aut modum pro omnibus prescribere: quia in tanta varietate personarum, ac habitudinum (ut ipse aliàs dixit) certa regula præscribi nequibat, ideoque prudenti iudicio superioris mensuram vnicuique proportionatam remittit. Quam verò fuerit hoc consilium prudentiæ, ac sanctitatis plenum, facile ex antiquis Patribus, & ratione intelligi potest. Basilium enim interrogatione 19. ex fulioribus, quæ erat, qui modus seruati in continentia debeat: respondet. In vitis quidem animi, vnus continentia modus est: summa earum rerum, quæ ad persistendam voluptatem fiunt, à nobis alienatio, in cibis autem quemadmodum aliis aliis necessariis sunt, pro estate scilicet cuiusque, ac studiis, hique apostolice ad corporis cuiusque habitudinem distincti: ita quoque diuersi sunt vsus illorum, modus, ratioque: quo fit, ut nequaquam omnes vni, & eidem regale subit, possint. Et ideo hanc iustam distributionem, seu conuenientem accommodationem Prælati committit, qui prouidere debet, ut nulli deficiat, quod necessitas petit, neque aliquid immoderatum alicui tribuatur, asserens illud Añor. 4. Diuidebantur omnia singulis, prout vnicuique opus erat. Eandem regulam ferè prescribit August. Nam capite 2. regulæ sic inquit; *Distribuantur vnicuique vestrum à Præposito vestro victus, & tegumentum: non tamen omnibus aequaliter, quia non aequaliter præualetis omnes, sed potius vnicuique sicut cuique opus fuerit.* Sic enim legitis in Actibus Apostolorum, &c. Et capite 11. *Carnem vestram domate* (inquit) *ieiuniis, & abstinentiis, & potus, quantum valetudo permittit.* Hic author sermone 25. ad fratres in eremo, fratres introducit interrogantes. *Nunquid in via nostra semper ieiunare debetis opera vestra?* Respondet: *O fratres mei, legem recepistis, & audistis frequenter inter cetera, quod carnem vestram domatis abstinentia, & potus, quantum valetudo permittit, nolo enim me ipsum ligare: nolui onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere, ut ieiunetis, & abstineatis quantum Deo faciente potestis.* Denique eiusdem regulæ interpretes, & eiusdem familiæ alumni intellexerunt Augustinum summa discretionem polentem, non præcepisse in regula determinata ieiunia, sed prudenti arbitrio, iuxta vniuscuiusque vires, definienda reliquisse. Vnde idem Augustinus multa, quæ ad similem prudentiam pertinent, circa ciborum vsu, in eadem regula prosequitur vsque ad regulam 18. In qua de vestitu sic inquit. *Non sit notabilis habitus vester, nec effictis vestibus placentis.*

V.
Quo consilio
B. Ignatius
certas peni-
tentias nec
prescripsit
tota Socie-
tati.

3. p. Const.
c. 2. lit. E. &
scd. alibi.
Prædictum
consilium
testimonio
Patrum
suadet.

Ad frat. in-
gantes. Nunc
mus? Respon-
dit: O fratres
distis frequen-
ter inter cetera,
is abstinentia
sit, & potus,
quantum valetudo
permittit, nolo
enim me ipsum
ligare: nolui onera
vestra portare,
sed hoc solum
super vos ponere,
ut ieiunetis, &
abstineatis quan-
tum Deo faciente
potestis. Denique
eiusdem familiæ
alumni intellexerunt
Augustinum summa
discretionem pol-
lentem, non præcepisse
in regula determinata
ieiunia, sed prudenti
arbitrio, iuxta vni-
uscuiusque vires,
definienda reliquisse.
Vnde idem Augustinus
multa, quæ ad similem
prudentiam pertinent,
circa ciborum vsu,
in eadem regula prosequitur
vsque ad regulam 18.
In qua de vestitu sic
inquit.

Kk 2 cete,

tere, sed moribus. Benedictus etiam in capite 40. suae regulae. Vnusquisque (inquit) proprium donum habet ex Deo; unus sic, alius vero sic: & ideo cum aliqua scrupulositate à nobis mensura vitæ, & virtutis aliorum statuitur. Quæ verba accommodatè ad nostrum propositum exposuit Turrecremat. tractat. 105. in expositione regulæ. Eodem modo Cassianus libro 5. de institutis renuntiantium capite 5. Super ieiuniorum (inquit) modo haud potest facile vniformis regula custodiri, quia nec robur vnum cunctis corporibus inest, nec sicut cetera virtutis fulius rigore parantur: quod latè prosequitur. Pallad. etiam capite 38. suæ historiæ refert regulam ab Angelo Beato Pachomio reuelatam, cuius vnum caput erat. Concede vnicuique, vt comedat, & bibat pro ratione virium, & pro viribus comedentium; eis quoque manda opera, quæ proportionè conueniant, ac respondeant, & nec ieiunare prohibe, neque comedere, si quidem fortibus fortia opera; imbecillæ autem & leuiat s qui imbecill otes sunt, conueniunt. Denique Eusebius libro 9. de præparat. Euangel. capite 1. de Essenis loquens (quos tractatu 8. diximus, cum Hieronymo, Epiphano, & alijs in Ecclesia fuisse ex primis religiosis, qui sub Marco Alexandria floruerunt) inter alias regulas instituti eorum in præsentimateria, hanc ait seruasse: Cibus, & potus vitæ necessitas mensuratur. Non omitam etiam hoc loco verba, quibus sancti cuiusdam iuuenis viuendi rationem Sanctus Chrysostomus refert libro 3. contra vituperatores monast. vitæ post medium: nam Beati Ignatii consilium ad vnguem exprimere videntur. Et quod est (ait) mirabilis, ac exortati quid, in cultu, nihil à ceteris differre videbatur, non enim a gressibus, vel in omni erat moribus, non comæ negl gentia, non amictus virilitate nobilis, sed erat communis h. b. a. voce, aspectu, & ceteris omnibus. Quibus ex rebus factum est, vt facilius plurimos contubernium intra reia sua includeret, cum haberet mirisimè incredibilem latorem sapientiam. Denique, si quis illum domi vidisset, vnum ex eis esse putauisset, qui montes, & deserta incolunt: domus enim ita illi disposita, & parata erat, vt in null. monasterio diligentiâ desideraret, nihilque necessarii amplius habebat. Talem Beatus Ignatius totam Societatem formari optabat.

VI. Ratio autem generalis est, quæ ex medio temperantia, & similibus virtutum moralium sumitur. Non est enim, (vt aiunt) medium rei, sed rationis, & ideo non est vnum respectu omnium, sed in vnoquoque consideratur per proportionem ad intentum finem, considerata personæ, seu subiecti qualitate, & alijs circumstantijs. Vnde rectè dixit Gregorius libro 2. registri capite 31. Cum non plus quam necessè est seruatur corpori, sed solius infirmitas, sicutur, vt ad vsum exercenda virtutis habeatur: tunc veraciter ex charitate conuicia produnt. Hæc si vos in vestris conuicijs agitis, abstinentium facite magistri estis. Multa similia latè prosequitur Basilii sermon. de vera virginitate, vbi pro regula circa abstinentiam seruandam ponit, vt tanta sit, quanta ad virtutis acquisitionem confert, & subdit. Ingrati se in hac parte atque inatolabilem, sancta Virgo caue seruabis, corpusque vt seruire queat animæ, in his quæ sunt necessaria vitæ moderabitur prudenter, ac riget, neque enim expedit dum nimis obsequat, ne gustus voluptate rapiatur, manantque ex vitæ voluptates, per ciborum abstinentiam frangit: epergit, contra ita corpus atterere, vt inuallidum iam, inutilique reddatur. Quod latè prosequitur, & post multa subiungit. Sicut in gula intemperantiam de limare graue, ac periculosum est: ita per nimiam abstinentiam corpus atterere omni proficilo ratione caret: neque enim abstinere à voluptatibus gula per se expetendum est, si id iura ad virtutis acquisitionem confert. Quod si illud, cuius gratia ciborum abstinentiam eligimus, per immoderatam nequitiam in ediam contra ac institutus, agimus: nam fracto, contritoque instrumento, nec Deo in hacere

perlectionis, & orationis studium possumus, neque ad futurum beneficentiam humanitatis officium obire. Ig. a. & corporis cura necessario habenda est, non ipsi gratia, vt seruatio illius ad Philosophi a studia vii pessima. Quibus verbis nulla possunt esse aptiora ad mentem, & spiritum Beati Ignatii explicandum. Multaque similia habet idem Basilii in Constitut. monast. capite 5. vbi inter alia hanc regulam constituit. Caminer a ventis moderatio ea præstantissima iudicanda est, quam vires corporis cuiusque desinunt. quod latè prosequitur. Alia ad idem confirmandum sumi possunt ex Cassiano collat. 2. capite 2. & ex alijs locis quæ infra referemus. Non omitam etiam aduertere, quod Caiet. 2. 2. quæstione 147. artic. 1. ex mente D. Thomæ obseruauit, regulam temperantia esse necessitatem vitæ præsentis, quoad duo, scilicet conuenientem sustentationem naturæ quantum ad esse, & quantum ad potestatem exercendi debita virtutis opera. Vnde si quis (inquit) sentiat ad aliquid opus, vel l. verale, puta ad legendum, prædicandum, caritatem, vel melius hanc, puta ad edificandum, studiandum, &c. abstinentia impediens potentiam ad hoc non est alius virtutis. Quæ sententia ad omnes afflictiones corporis applicari potest. Cum ergo medium non sit vnum, & idem, in hac materia pro omnibus personis merito Societatis noluit vnam, & eandem regulam pro omnibus suis subditis æqualiter statuere, sed vitæ regulæ quæ est superior, id commisit. Ne verò propterea improbauit Sanctus Ignatius consuetudinem aliarum religionum, in quibus humilissimè diuinitas per generales regulas statuta fuit, nam in eis sanctæ, & prudenter id fieri potuit: quia licet non ab omnibus æqualiter possint obseruari, possunt tamen à pluribus: ac regulariter possunt hæc dispensationes esse in paucioribus. In Societate autem non ita esse poterat, sed potius oportuisset, generalem regulam, si statuenda esset, nimium esse moderatam, propter specialem rationem in ea inuentam, quæ à nobis supra in nn. 4. est explicata.

Ratio ergo specialis, quæ Beatum Ignatium mouit, vt hunc vitæ modum communem, cum prædicta dicta regula in penitentijs, & afflictionibus corporis assumendis in Societate reliquerit, ex hinc est, vt eiusdem instituti, qui est animarum salus, defunctus, iam enim in superioribus capite 2. diximus, hunc finem ita esse ab hac religione intentum, vt totum religionis pondus, quoad fieri possit, in illud feratur, ac proinde tota ratio viuendi, & ipse etiam modus inquirendi perfectionem propriam huic fini accommodetur. Propter hunc ergo finem primò factum est, vt ratio viuendi Societatis in exterioribus communis sit. In quo voluit Ignatius socios imitari ducem suum Christum, de quo rectè docuit Diuus Thomas 3. p. quæst. 40. art. 1. cum hominibus familiariter conuersatum esse, & in his locis exterioribus, præsertim quæ ad cibum, & potum in hoc mundo pertinent, vitam cum alijs egisse communem, vt hanc finem propter quem principaliter mortalem carnem assumpserat, consequeretur: id est, vt omnes homines ad se attraheret, ac lucrificaret, & in hoc sensu concludit idem D. Thom. ibi 2. non fuisse conueniens, vt Christus in hoc mundo vitam duceret austeram, scilicet, quoad modum cibi, & potus. Nam conuenientissimum est (inquit) vt qui conuenienter tum aliquibus conuersatur, scis in conuersatore conuenienter iuxta illud 1. Corin. 9. Omnis homo in hoc mundo vitam ducit lucrifaciam. Quam doctrinam ibi nos disputat, & sect. 1. & 3. testimonijs diuinæ Scripturæ, & sanctorum Patrum, ac ratione confirmamus. Quam postea non defuerint, qui eam impugnant, quia videbant fortasse magni esse fundamentum eius rei de qua nunc agimus, sed propter quod minime præualere potuerunt contra veritatem, quæ

quæ in Euangelio manifesta est, & quicquid dicant, proferre non possunt Patres, qui aliter de Christi vita sentiant.

VIII.

Quarantina intelligenda sit Christum Dominum communem vitam egisse.

Sed in hac re cauenda est magna quædam æquiuocatio, in qua fortè aliqui versantur. Nam dum agimus de communitate vitæ, quantum ad conuersandum cum hominibus, & ad vtendum communi cibo, & potu, transitum faciunt ad vitam laboriosam, ærumnosam, pauperrimam, iniurijs, doloribus, maximisque passionibus, vsque ad mortem, subiectam; & ita concludunt Christum austeram vitam professum esse, & putant se nobis contradicere. Quis autem catholicus, etiam rudis, ignorat Christum Dominum à principio natiuitatis, vsque ad mortem, vitam pauperrimam amplexum esse, adeò, vt ne cum primùm nasceretur, locum haberet vbi in diuersorio poneretur, præter vile præsepium; & postea dum regnum cælorum prædicaret, non haberet vbi inclinaret caput suum, ac tandem nudus in cruce finiret vitam? Quis etiam nesciat Christum recenter natum coactum fuisse peregrinari, quod sine magnis laboribus, & incommodis fieri non potuit; & postea, præsertim ex quo tempore prædicare cœpit, multum pro salute hominum laborasse, peditem quoque per varias partes discurrendo, famem, sitim, & æstum sæpius sustinuisse, cuius indicium nobis præbuit, quando Ioan. 4. *sanguis ex uisere sedebat sic supra fontem*, ieiunius vnus animæ, & per illam aliarum multarum conuersionem expectando. Denique omnes norunt Christum Dominum magnos dolores, & afflictiones corporis propter hunc finem exanthlase; aliquando ab inclementia aeris, & cœli, sæpius autem per hominum iniuriam, quæ omnia tam in citata disput. 28. quam in multis sequentibus abundè locupletauimus. Non ergo de hoc agimus, cum de vita communi, vel aultera differimus, sed solum vt vita communis opponitur solitaria, & non aultera dicitur, quoad exteriorum vsum cibi, ac potus, ac vestitus. Potest enim vita esse pauperrima inter homines degendo, & communibus eorum cibis elemosyna acceptis vtendo. Et similiter potest essetalis vita laboriosa nimis, & iniurijs, & laboribus exposta, vt per se notum est. Dico autem passionibus expostam, quia aliud est agere, aliud pati; illud prius est in potestate hominis, hoc autem posterius minime, sed ad Dei prouidentiam, vel permissionem spectat; præsertim quando tales passionibus, vel iniurijs ab alijs hominibus sustinendæ sunt. Vnde non est in potestate hominis imitari Christum, in actuali; (vt sic dicam) exercitio talium passionum, vel iniuriarum, sed in hoc solum, vt cum oportuerit, se illis Deo auxiliante exponat, & propter illa non formidet in alijs operibus ministrare Christo, & consequenter quando Deus illa permiserit, patienter sustinere. Sic ergo manifestum est, ablata verborum ambiguitate, qualem vitam rationem Christus seruauerit.

IX.

In quibus sit Societas communis vitæ modum, à Christo seruatum intueri.

Cum ergo Societatis finis proximus sit, & similis fini Incarnationis Christi, scilicet, animarum salus, & (vt ita dicam) efficacia redemptionis circa illas; merito etiam Christum imitata est in hoc modo exteriori vitæ communis. Primò quidem quoad hoc, vt inter homines viuat, & conuersetur, quia non posset alio modo eos lucrari. Vnde etiam religiones monachorum, quæ præsertim à temporibus Sanctorum Dominici, & Francisci, aliqua ex parte officium assumpserunt adiuuandi Episcopos in ministerio animarum (vt Caiet. alijs dixit) rigorem etiam antiquorum monachorum, qui omnimodam separationem, quoad habitationem obseruabant, vt est apud Basilium regul. 6. ex fustioribus, temperarunt, in ciuitatibus monachorum.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

steria construentes, & cum hominibus conuersantes. Quò ergo Societas propensius huic muneris incumbit, eò amplius cum hominibus conuersatur, quia non solum in ciuitatibus habitat, & ad se venientes beneuolè excipit, sed etiam per vicos, & plateas, eos quatit, & per vniuersum mundum peregrinatur, vt omnes Christo lucretur, in quo & Christum, & Apostolos imitatur. Studet etiam eorum spiritu rectam intentionem, & prudentiam imitari, vt cum aliorum fructu, & sine proprio detrimento tantum opus perficiat. Secundò, ad hoc consequens est, vt etiam Christum imitetur in exteriori ratione vitæ communis, quoad ea, quæ ad cibum, potum, & vestitum pertinent, ex eodem fundamento à D. Thom. constituto, quoniam conuenientissimum est, vt is, qui cum alijs conuersatur, vt eos lucrificat, se cum eis in conuersatione conformet; quia sine dubio hoc multum confert ad conciliandos sibi eorum animos, quæ magna est dispositio, vt conuersatio cum illis fructuosa sit, & effectum habeat, si in illorum genere vitæ omnis decencia, vt supponitur, temperantia, & honestas obseruetur. Accedit etiam, quod ad prædictum finem necessarium erat per varias mundi partes discurre, sæpiusque peregrinari, imò hæc est gratia huius *uocationis*, vt Gregor. XIII. sæpè citatus dixit, & ideo oportuit homines Societatis, ex vi suæ regulæ, non esse huic, vel illi ciborum generi addictos, sed illam Euangelij regulam Luc. 10. seruare, *Manducate quæ apponuntur vobis*. Neque enim expediebat, aut frequenti dispensatione vti, aut alium domum, alium foris viuendi ritum tenere, aut onerosos esse alijs, inter quos frequenter versari, & ab eis ali deberent.

Atque hinc etiam fit, vt sicut Societas in hoc genere vitæ communis Christum imitatur, ita etiam in ea vitæ austeritate, quam ipse amplexus est (vt aduersariorum verbis utar) ab eiusdem vestigio non recedat. Atque in primis cum hoc genere vitæ, perfectam paupertatem coniungit; nam vt in supra capite 3. num. 5. tetigi, & infra libro 4. cap. 7. *stertate Societas Christi* in particulari, & in communi obseruat: in *sum imitatur*. Collegijs autem studiorum eam retinet, quæ illi temporis, & occupationi maximè est accommodata: & quod caput est, in vfu paupertatis quoad singulas personas maximum rigorem obseruat. In missionibus autem, & peregrinationibus pro animarum salute, quoad fieri possit, emendatò viuere debet. Deinde in laboribus pro animarum salute suscipiendis plurimum Christum imitatur; nulli enim labori parcere debet, vt illum finem assequatur. Vnde in 4. p. Constit. in declaratione præmij ea ratio redditur, propter quam expedit iuvenes in Societate admittere, qui & vitæ & moribus ab ea benè instituantur, & conuenienter educantur. Tum (dicitur ibi) *propter magnos labores, quos eius institutum exigit, tum propter magnam sui ipsorum abnegationem*. Atque hinc tandem fit, vt etiam in sustinendis iniurijs, doloribus, aut passionibus Christum etiam imitari debeat, vt luculenter in Examine ca. 4. §. 44. & in 11. regula Summarij proponitur. Nam (vt in fine num. 8. dixi) actualis occasio hæc patiendi non est posita in patientis voluntate; tamen preparatio, & animus ea sustinendi necessarius omnino est eis, qui vitam suam huic ministerio, & labori consecrarunt, quia moraliter fieri non potest, quin quamplures occasiones sese offerant talia patiendi, eis qui pro dignitate Euangelij prædicant, non solum inter fideles, sed etiam inter paganos, Gentiles, & hæreticos, vt non solum in Christo, & Apostolis, & in alijs prædicatoribus Euangelicis, sed etiam in ipsa Societate experientia tum præterita, tum præsentis cõpertum est.

Ac propterea in eius constitutionibus sæpe commendatur sui ipsorum abnegatio, & omnium rerum temporalium contemptus, & desiderium patiendi cum Christo, quoniam nihil magis necessarium est ad liberam, & efficacem Euangelij prædicationem: qua de causa dictum existimo in bulla 1. Iulij 111. Non esse aliquos in hac Societate admittendos, nisi post diuinas, & diligentiſſimas probationes, quia re vera hoc institutum omnino humilis, & prudentes in Christo, & in Christiana vita puritate, ac literis conspicuos exigit.

XI. Obiectio.

At verò, dicit aliquis, esto expediens fuerit, Societatem in externo habitu, & in frequenti vſu ciborum mediocritatem, & communitatem quandam tenere: hoc tamen non impedire quin in interiori habitu, aut lectis, maiorem aliquam asperitatem, & in ieiunijs aliquam peculiarem obseruantiam ex vi regulæ habuerit præscriptam. Nam & Christus Dominus licet ordinariè dictum vitæ modum obseruauerit, aliquando quadraginta diebus ieiunauit, vt eius rei nobis exemplum præberet; & similiter in suo habitu asperitatem aliquam seruasse credendus est, cum de Ioanne loquens dixerit Matth. 11. Quem ex his videte, hominem mollibus vestitus? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. vnde multi credunt tunicam inconfutilem, super quam milites fortiti sunt, non lineam, sed laneam fuisse; & alij opinantur Christum Dominum nudis pedibus ambulasse.

XII. Pro obiectio nis solutio additur se- cunda ratio prædictæ co- stitutionis.

Possemus ex ratione facta eam cum proportionem applicando huic obiectiōi satisfacere. Vt tamen res euidentior fiat addamus secundam, quam existimamus multum mouisse Beatum Ignatium, vt prædictam viuendi regulam suis reliquerit: & Summi Pontificis illam approbavit. Illa autem est, quia considerato fine huius religionis, necessarium erat socios omnes in maximis laboribus tam mentis, quam corporis perpetuò versari, ideoque ad eundem finem consequendum, necessarium futurum esse afflictiones corporis ita moderari, vt laboribus illis sustinendis possint sufficere, ne Societas suo fine frustraretur, & curandis ægris, potius quam proximis iuandis instituta videretur. Quod præfatiens, ac timens Beatus Ignatius, non solum in afflictionibus corporis, sed etiam in ipsius laboribus moderationem sapientius commendat: intellexit ergo, si ieiuniorum, aut aliarum austeritatum generalem aliquam regulam statuere veller, necessariò futuram fuisse moderatissimam, quia generalis rigor in rebus corporalibus, cum tanta varietate actionum, & laborum, primùm in studijs, & postea in ministerijs etiam erga proximos, non poterat ab omnibus sustineri, sine magno periculo, ac dispendio salutis, & consequenter cum impedimento maiorum bonorum, quæ ad Dei gloriam, & animarum profectum magis conferunt. Melius autem iudicauit pro regula relinquere, & vniuersiuiſque affectum, & facultatem, & superioris prouidentiam, ac prudentiam, quam generalem regulam multum moderatam proponere. Nam hac semel constituta omnes contenti essent illam implendo, etiam si fortasse, & viribus corporis potentiores essent, & maiori penitentia exercitio ad suum profectum indigerent. E conuerso verò alij, qui fortè etiam ad illam moderationem sufficientes vires non haberent, vel eandem seruare regulam, vel ex dispensatione viuere cogerentur. Quorum prius detrimentum, posterius verò tristitiam, & anxietatem animi afferre solet.

XIII. Vtilitates, quæ ex hu- iusmodi con- stitutione sequuntur.

Plures ergo vtilitates sperauit Beatus Ignatius futuras in Societate ex huiusmodi regula, quas successores eius per Dei gratiam experti sunt. Prima est, quod penitentia Societatis non tantum penitentia est, sed etiam obedientia & humilitas: nam

hæ duæ virtutes maximè exercentur, dum aliquis Superiori suo aperit, quicquid in hoc genere, & facit, & desiderat, & eius arbitrio se conformat; vel moderando, vel augendo penitentia opera, iuxta superioris voluntatem. Quod fuit consilium omnium antiquorum Patrum spiritualium, vt videre licet in Basilio in Constit. monast. capite 20. & regul. 45. ex fufiſſis disputatis. Calsian. collat. 4. cap. 20. Benedict. in capite 49. suæ regulæ, vbi habet illa verba notanda. Quod vnusquisque offerre voluerit (scilicet voluntariæ abſtinentiæ, &c.) Abbatis manifestet, & cum eius benedictione, & voluntate faciat: nam quod ſua licentia Patris ſpiritualis fit: præſumptioni, & vanæ gloriæ tribuitur, non mercedi. Et de eadem re videri poſſet Bernard. ſermon. 7. in Cant. Secunda vtilitas eſt, quia hoc modo vniuerſiuiſque vtilitati corporali, & ſpirituali melius prouideri poſſet. Nam conſtitutio ſcripta complecti non poſſet, quæ vnumquæque ſigillatim attingunt, vt dixit Baſilius ſupra, & in conſtitut. monast. cap. 5. vbi materiam hanc latè, & eleganter proſequitur; & ideo licet ex alijs circumſtantijs præſtet legibus ſcriptis, quàm iudicijs hominum gubernari homines, vt communiter traditur cum D. Thom. 1.2. quæſt. 95. art. 1. atamen ex ſuo genere melior eſt animata regula, quàm inanimata, vt dicitur in Auchen. de Conſulibus. Omnis ad finem, & indicat Ariſtot. 3. polit. cap. 1. & melius 5. Ethic. capite 4. præſertim vbi animata regula facile conueniri poſſet, & vbi magnum periculum imminet, ſi pro omnibus vna regula ſignetur, & maius, ſi vniuerſiuiſque arbitrio negotium relinquitur. Vnde Abbas Plato (vt apud Palladiū in hiftoria Sanctorum refert S. Theodorus in eius vita) ſic aiebat. Corporis afflictionem, humilitatem, vigiliam, & huiusmodi, per ſe laudabilia eſſe concedit: ſed quæ, ſi nihil tamen expedit, imò verò & ruinæ cauſam eſt, ſi ſumamus, qui ſo arbitrio in his faciendis videntur, niſi qui præſt. ductu, & regula dirigantur.

Tertio hinc factum credimus, vt cum effectu maius fit in Societate penitentia exercitium, quàm ſi certa aliqua regula fuiſſet præſcripta; quæ ſimilius, & tantæ perſonarum varietati eſſet proportionata: Nam tunc, vt num. 12. dicebam, omnes in eadem eſſent illa regula contenti, quæ neceſſariò debere eſſet moderata, vt offendit: nunc autem, omnes appetunt (regulariter loquor) facere quantum poſſunt, & plures etiam pluſquam poſſunt, ſuperior autem, vel conſeſſor ſingulorum deſideria moderatur. Vnde etiam ſit, vt apud Deum longe maior ſit penitentia, quàm exterius appareat, quod non parum etiam ad noſtram humilitatem iuuat, vt inſit iterum attingam. Poſſem autem vtilitatem hanc ex affectu ipſo oſtendere, recensendo variaz penitentia opera, quæ prædicto modo generali quident conſuetudine, iuſto verbo, accommodata de diſtributione in Societate ſit, qualia ſunt ſilicia, non crebræ ſolùm flagellationes ſecretæ, ſed publicæ etiam multorum ſimul, in reſectorio, præcipue quibusque feſtis Chriſti Domini, B. Virginis, Apoſtolorum, ac eorum quos alij, atque alij præcipua veneratione colunt, patronosque deligunt; item vigilie, ieiunia & ſimilia. Verum tamen hæc omitto, quia hominibus bene affectis vel nota ſunt, vel per ſe credibilia: malè autem affectis difficile credentur, maximè cum ſint ſecreta. Duo ſolùm aduerto: vnum eſt, quia inter prædicta opera, ieiunia ſunt magis publica, & quæ non poſſunt niſi in conſpectu communitatis fieri: ideo ſpecialiter cautum eſt in prima congregat. one generali, vt Præpoſiti, & Rectores curam habeant admonendi alios, ad ſingularitatem non pertinere, ſi quis ieiunet alijs non ieiunantibus. In quo ſupponitur ieiunia particularia & priuata debere eſſe in vſu pro vniuerſiuiſque devotione, habita ratione viriſ, & laboris iudicio ſuperioris.

Quarta
v.
v.

XV.
Exempla in
vitiis
adducta de
Christiano
miserabili.

floris, ut reipsa sunt, iis maximè diebus, quibus per hebdomadam ex præcepto Ecclesiæ à carnibus abstineatur citra ieiunium. Aliud est in partem non modicam penitentiae computari, in primis quoad cibum, & potum, non solum contentos esse communi quantitate, & qualitate ciborum pro omnibus designata, quæ iuxta consuetudinem religionis vix credi ab aliis potest, quam sit moderata; verum etiam illa uti cum magna temperantia, & sobrietate, & præsertim, nihil priuatim possidere, aut in propriis cellis habere, quo possint aliquando, vel necessitati occurrenti subuenire, vel insurgenti desiderio consentire, quam tanquam regulam perfectæ abstinentiæ posterunt antiqui Patres, & specialiter videri potest Cæsian. lib. 5. de institutis ieiunantium cap. 8. & 9. & Basilian. Constit. monast. cap. 5. & optimè in 26. Et eadem proportionem de vestitu, & usu aliarum rerum iudicium ferendum est. Tandem pro maxima utilitate reputatur, quod religiosi ordinariè viuere possint, & suis laboriosis muneribus inferuire, sine frequenti dispensatione, quæ sine dubio occasio esse solet, & obmurmurationis, & relaxationis. Propter quod etiam in Concilio Tridentino cautum est, ut frequentes legum dispensationes vitentur, quoad fieri possit, maximè verò id vitandum venit, si pro tota vita, à totius communitatis rigore sint aliqui eximendi ob rationem (ut aiunt) status magistrum, iubilationis, edificationis ordinis, &c. Propter has ergo, & alias causas non vna penitentiae regula pro omnibus posita est, sed illa solum, quæ ad temperantiam, honestatem, decentiam, & paupertatem, sufficiunt, has enim conditiones sæpe in constitutionibus suis obseruat D. Ignatius, ut patet 3. p. cap. 2. & 6. p. cap. 2. §. 15. Penitentia.

Ad exemplum autem illud, quod in eadem obiectione n. 11. de ieiunio Christi Domini afferrebat, respondet Basil. dist. cap. 5. Constit. monast. in fine, ubi cum ferè totam doctrinam à nobis positam lædè tradidisset, eodem modo sibi obicit, dicens. At, & dicitur: *am Dominus in eadem pertulit, dixerit, idem fecit Moyses, idem Elias propheta.* Respondet. At enim illi, à tu quoque animi adacti, Dominum, itemque Moysen, & Eliam, hoc semel tantum fecisti; reliquo autem tota vita impore, quod in regendo corpore eam, quam pareras, perpetuo disciplinæ moderationem adhibuerint, idque otio languere nunquam sinerint, sed vsque in laboribus, assidueque exercitationibus continuerint, que auxiliari opera corporis, animi virtutes illustiores reddiderunt, dum omnibus suis partibus absolvente spiritu alii sua conversationi operatoriam eiusmodi, & actiuam vitam, cum sigillum ac clausulam adiecerunt. Vbi Scholasticus in margine adnotauit, Basilium loqui de actiuâ vita, quæ ex plenitudine contemplationis deriuatur, ut est spiritualis doctrina; quam dicit esse consummationem perfectionis; & ad hanc pertinere ita moderari corpus, ut illi possit inferuire. Atque huius rei exemplum dedisse Christum in ordinario cursu vitæ suæ, licet semel extraordinarium etiam ieiunium seruauerit. Vnde D. Thom. 3. p. q. 40. art. 2. ad 1. *Vtraque (inquit) vita est laeta, & laudabilis, vti scilicet aliqui à communium hominum consortio segregati abstinentiâ seruit, & ut in Societate aliorum positus communi vitæ viatur; & ideo Dominus voluit vtriusque vitæ exemplum dare hominibus.* Fortasse etiam voluit illo exemplo docere, prædicatores, & ministros Euangelij oportere aliquoties à communi vitæ segregari, & per aliqua temporis spatia seriùs & frequentius contemplationi vacare; & corpus maioribus ieiuniis, vigiliis, & aliis modis affligere. In quo etiam Societas ipsam maximè imitatur per vsum spiritualium exercitiorum, quæ vel semel, vel sæpius in anno ferè ab omnibus per hebdomadam, vel plures dies fieri solent, cum frequentiori usu ieiuniorum, & aliarum corporalium afflictionum, quæ

ad maiorem deuotionem, ac longiorem solito diuinarum rerum meditationem, & contemplationem possint deferuire. Quam tandem consuetudinem 6. generalis congregatio suo decreto stabilivit, ut lib. 8. c. 1. in fine asseremus.

Ad aliam verò partem in eodem n. 11. respondetur verba illa Christi Domini, *Qui mollibus vestiuntur, &c.* in eos dicta esse, qui delicias in vestibus querunt, non verò ad eos transferri possunt, qui iuxta consilium Apostoli 1. Tim. 6. habentes alimenta, & quibus tegantur, his contenti sint. Neque enim amplius habere censendi sunt, qui licet habitu nimium austerum non vtantur, nihil tamen aliud in eo, quam decentiam, honestatem, & commoditatem suo statui, hoc est, religioso clericatui necessariam querunt. Hanc autem regulam seruari voluit B. Ignatius in vestitu Societatis, ut supra in cap. 5. notatum est. Vnde licet ex priori ratione, quæ sumpta est ex communi vita, & conuersatione cum proximis, prout supra disseruimus, solum videatur concludi vtilem fuisse communem habitum clericorum, quantum ad ea, quæ exterius apparent; tamen ex ratione 2. n. 12. addita, quæ respicit necessitatem virium, & salutis corporis ad sustinendos labores Societatis, idem à fortiori concluditur de usu internarum vestium. Eo vel maximè, quod nullæ ferè adeo interiores lateant, quin exterius appareant; & inter eas etiam est seruanda proportio, & decentia, ad quam multum pertinet munditia, maximè in his personis, quæ cum aliis familiariter conuersantur sunt. Vnde de omnibus clericis dixit Hieron. epistol. 2. ad Nepotianum, *Ornatu, & sordis pari modo fugiendus sunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Quibus etiam ait, non ornentur veste, sed moribus.* & similia habet epistol. 22. ad Eustochium. Cuius autoritate hoc ipsum confirmat Concil. Senonens. 2. p. de moribus. c. 24. & Concil. Colonien. p. 5. cap. 26. Et idem habet Concil. Mediolan. sub Cardinali Borromeo p. 2. cap. de clericorum vestitu. Et de B. August. refert Possidon. in vita eius. ca. 22. vestimenta illius, nec nitida nimium, neque abiecta plurimum, sed ex moderato, & competenti habitu fuisse. De qua etiam re nonnulla in superioribus diximus in cap. 5. Propter hæc ergo exteriorem decentiam, & munditiam (quam certè solitariis superuacaneam censuit Hilariion, nisi fortè de curiosa, ac mundum redolente locutus est) necessarium etiam fuit Societatem hoc genere vestimenti vti, cum illud propriam perfectionem non impediatur, & vtile sit ut faciliorem, magisque grauem possit habere aditum ad omnes homines cuiuscunque ordinis sint, lucrandos, & familiariter tractandos, quantum eorum salutis expediat. Porro autem dictis in tota hac 2. assertionem minimè aduersatur obseruari in Societate iuxta regulam 5. ex communibus, abstinentiâ sextæ feriæ per annum, statutumque fuisse in 7. congregatione can. 2. ut in peruiugio S. Patris nostri Ignatii ieiunium seruatur. Hæc enim magis ad cultum ac memoriam passionis Christi Domini, & fundatoris nostri referuntur, quam ad statam, communemque toti religioni penitentiam indicendam. Quod etiam de illa abstinencia ab omni recreatione, quam eadem Congregatio in can. 8. pro triduo passionis Christi piè introduxit, accipiendum est.

XVI.
Respondetur
ad verba
Christi, qui
mollibus
&c.

Vide Baldū
in rubric.
extra de vi-
ta, & h. i. f. f.
claret.

Tertia Conclusio.

Societas regulam valde strictam esse.

Tertiò dicendum est, religionem Societatis sub regula valde stricta, & rigorosa Deo inferuire. Hoc facile demonstrabitur ex dictis, si declaratio tertiorum supra num. 2. posita præ oculis habeatur. Nam regula non dicitur arcta, vel laxa, propter

XVII.
Sua dicitur an
d. 2. u.

Kk 4 corpo-

hies in maiori austeritate corporali fuisse fundatas, quantum ad ea, quæ pro toto corpore religionis per generales regulas designabantur, id verò ortum est ex diuersitate finis, studiorum, actionum ac laborum; & ideo hæc diuersitas non est contrarietas, sed potius conformitas proportionata. Quoad vsum autem, & exercitium earundem, vel æquiualentium austeritatum, & afflictionum corporis ortum etiam ex vi regulæ, licet diuerso modo propolita, fortasse non est magna diuersitas; & si qua est, aliis muneribus compenſatur, vt satis explicatum est. Denique addere possumus primam, & antiquissimam religionem fuisse religionem Apostolorum, quæ quia non fuit instituta ad vitam quietam, vel solitariam, aut otiosam, vt Augustinus loquitur, nec vt membra eius in vno loco confisterent; sed per vniuersum mundum discurrent, ideo non legitur fuisse fundata in certa, aut vniiformi austeritatis regula, præter tria substantialia religionis vota, cum maxima eorum perfectione in ordine ad il-

lum finem, qui Actor. 6. illis verbis exprimitur: *N: v: orationi, & ministerio verbi instantes eramus.* Vnde licet certum sit Apostolos castigasse corpora sua, & in seruitutem redegeſſe, modus tamen non est certus, nec vnus & idem pro omnibus fuit definitus, sed vnusquisque, quod prudenti arbitrio suo muneri iuxta proportionem virium, & actionum expedire iudicabat, egisse creditur. Nam de Iacobo fratre Domini refert Eusebius lib. 2. histor. c. 24. ex Hegelippo, nunquam induisse lancam vestem, sed sola syndone lineæ vsum: alij verò hoc non obseruarunt, & ita est de aliis rebus ad vsum corporis accommodatis. Illud ergo institutum suo modo imitatur Societas, eiusque alumni conari debent, vt, quoad possint, Apostolos imitentur. Hoc, inter alia, obseruato discrimine, quòd Apostoli in huiusmodi rebus, ab Spiritu sancto proximè, & specialissimè regebantur: nobis autem Superioris iudicium, & voluntas pro regula propolita est.

INDEX CAPITVM LIBRI SECVNDI.

De ingressu in Societatem, & probatione, tum quæ illum antecedit, tum etiam quæ sequitur.

- Cap. I. **R** Eſtne instituta sint aliqua impedimenta substantialiter impediencia ingressum in religionem Societatis, & quænam illa sint?
- II. *De quodam alio impedimento ex defectu originis.*
- III. *De impedimentis accidentalibus, seu quæ conditiones seruande sint, quæve probatio antecedere debeat, vt aliquis conuenienter in Societatem IESV recipiatur.*
- IV. *An biennium ingressis iam Societatem pro secunda probatione, seu Nouitiatu conuenienter sit assignatum?*
- V. *De experientis huius secunde probationis in Societate IESV.*

LIBER